

МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ

**Бюджетна прогноза
за периода 2006-2008**

май 2005 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	3
I. ИКОНОМИЧЕСКА РАМКА	4
1. Тенденции в развитието на международната икономика.....	4
2. Тенденции в развитието на националната икономика.....	7
II. БЮДЖЕТНА РАМКА	10
1. Изпълнение на бюджета през 2004 г.	10
2. Фискалната политика – предпоставки и насоки.....	13
2.1 Политиката на Бюджет 2005 г.....	13
2.2 Насоки на фискалната политика за 2006-2008 г.....	14
2.3 Предизвикателства, произтичащи от приемането ни в ЕС.....	17
2.4 Насоки на бюджетната реформа.....	25
2.5 Механизъм за разпределение на икономическия ръст.....	27
III. ДАНЪЧНА ПОЛИТИКА. БЮДЖЕТНИ ПРИХОДИ ЗА ПЕРИОДА 2006 – 2008	
Г.	28
1. Корпоративни данъци.....	29
2. Данъци върху доходите на физическите лица.....	30
3. Данък върху добавената стойност.....	31
4. Акцизи.....	32
5. Мита.....	34
6. Други данъци.....	35
7. Неданъчни приходи.....	35
8. Помощи.....	36
IV. НАСОКИ НА ПОЛИТИКАТА ПО ОСНОВНИ РАЗХОДНИ СФЕРИ ЗА	
ПЕРИОДА 2006 – 2008 Г.	36
1. Тавани на разходните параметри на национално ниво.....	36
2. Основни политики, залегнали в разходната част на тригодишната.....	38
2.1 Политика по доходите.....	38
2.2 Лихвени разходи.....	40
2.3 Капиталови разходи.....	41
3. Развитие на основните бюджетни сектори през следващите години.....	42
3.1. Общи държавни служби.....	43
3.2. Отбрана и сигурност.....	45
3.3. Образование.....	47
3.4. Здравеопазване.....	49
3.5. Социално осигуряване, подпомагане и грижи.....	50
3.6. Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда.....	52
3.7. Почивно дело, култура и религиозни дейности.....	54
3.8. Икономически дейности и услуги.....	55
3.9. Разходи неklasифицирани в другите функции.....	61
V. ДЪЛГ И ФИНАНСИРАНЕ	61
1. Държавен дълг.....	61
2. Финансиране.....	64
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	65

Въведение

Докладът към бюджетната прогноза е разработен от Министерството на финансите с основна задача да представи политиката, факторите и предпоставките, стоящи зад зададените насоки и конкретни параметри в следващите години. Отчитайки, че докладът ще бъде публикуван в навечерието на изборите за Четиридесето Народно събрание на РБългария е важно още тук да се каже, че той е изготвен не като традиционна средносрочна рамка, а като документ, който да послужи и улесни следващото правителство при изготвянето на неговата бюджетна програма. Документът следва практиката на страните от ОИСР за изготвяне на предизборен доклад даващ рамката по отношение на очакванията за определено развитие на макроикономическия сценарий, евентуалните рискове и проблеми и необходимите реформи.

Този доклад е първият документ, който се изготвя в рамките на бюджетната процедура и политиката и насоките представени в него служат като ръководство за организациите на бюджетна издръжка при изготвяне на съответните им бюджети. В същото време с него се цели повишаване на прозрачността на управление на държавните финанси и наличие на информационен източник, който да даде пълно описание на фискалната политика в страната за определен период от време.

При разработването на бюджетната прогноза и изготвянето на доклада под внимание са взети основните икономически, регионални и секторни планове и програми и макроикономическия сценарий. Докладът съдържа и подробен анализ на икономическата рамка, като на базата на преглед на тенденциите във вътрешната и международната конюнктура са изведени основните предположения за развитието на икономиката в средносрочен тригодишен план. Базирайки се на целите, стоящи пред икономическата политика на страната е развита концепцията, която се приема като водеща при очертаването на бюджетните приоритети и дефинирането на конкретните стъпки в плана. Изведените фактори, тенденции и предположения служат по-нататък за основа при извеждането на предпоставките и насоките на фискалната политика за следващите три години, като в същото време се отчитат възможните отклонения от първоначалния сценарий и се оценява риска.

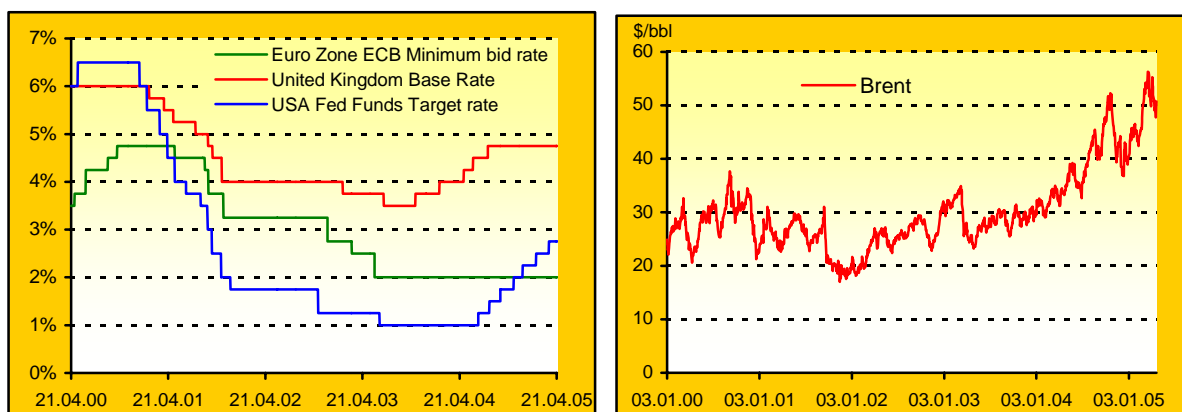
Изходна база при разработване на тригодишната бюджетна прогноза е оценката на Министерството на финансите за това, че постигнатите добри резултати през последните четири години създават предпоставка тенденциите за икономиката на страната ни през следващите години да са силно положителни. Фискалната политика през следващите три години следва да продължи да бъде насочена към поддържане на средносрочна фискална стабилност, основаваща се на: стремеж към близък до балансираност бюджет; строга финансова дисциплина в публичния сектор; реструктуриране и оптимизиране на публичния сектор при въвеждане на нови пазарни принципи; рационализиране на разходите и увеличаване на тяхната ефективност, поддържане на определено ниво на фискалния резерв. Главната цел на провежданата политика по приходите и разходите е насочена към стимулиране на висок и устойчив икономически растеж, повишаване благосъстоянието на гражданите на страната, напредък на предприемаческия процес и последващото членство в ЕС.

I. ИКОНОМИЧЕСКА РАМКА

1. Тенденции в развитието на международната икономика

Световното възстановяване се очаква да продължи със сравнително ускорен темп и през тази година, въпреки че растежът на световната икономика достигна върха си през първата половина на 2004 г., с изключително високи темпове на растеж през първото тримесечие регистрирани от Китай, Япония и САЩ. Впоследствие темпът на растеж се установи до по-нормални нива в САЩ, докато Япония преживя леко снижение в реалния си БВП през второто и третото тримесечие. В Китай след силния икономически растеж през 2003 г. и първото тримесечие на 2004 г., брутният вътрешен продукт спадна значително през второто тримесечие, за да се надигне отново след втората половина на годината. Така след миналогодишния енергичен ръст от 5%, за 2005 и 2006 г. МВФ залага ръст на световната икономика от 4.3-4.4%. Лекото забавяне на активността ще бъде придружено и от известно отслабване в международната търговия и индустриалното производство. Неравновесията, които съществуват по отношение на балансите на текущите сметки между отделните страни се прогнозира да се запазят, като едва след 2006 г. ще започне постепенното им преодоляване. Високите цени на петрола, повлияни от силното търсене и изчерпващите се резерви за допълнително увеличение на производството са основна причина за прогнозираното забавяне на световния растеж. От друга страна финансовите условия в международен мащаб все още се доминират от ниски лихвени проценти, които подкрепят растежа и съдействат за облекчаване на дълговото бреме.

Графика №.1 Динамика на лихвените проценти и петрол тип “Брент”

Източник: EcoWin

През 2004 г. **американската икономика** продължи да расте със стабилни темпове и да затвърждава експанзията, в която се намира вече трета година поред, отбелязвайки най-висок растеж на брутният си вътрешен продукт за последните пет години – 4.4%, движен от силното домакинско и бизнес потребление. След рязкото забавяне през второто тримесечие, потребителското търсене отбеляза енергичен ръст през последните две тримесечия, подкрепяно от нарастването на реалния разполагаем доход, отслабващото влияние на високите цени на петрола и допълнителен спад в спестяванията на домакинствата, като резултат на подобрените условия на трудовия пазар и продължаващият бум в цените на недвижимите имоти и акциите на фондовата борса. Бизнес инвестициите, въпреки че все още са под историческите си равнища през този стадий от цикъла, също нараснаха стабилно (с близо 10%) подкрепяни от ниските

лихви и растящите корпоративни печалби, за което до известна степен допринесе и продължаващият, макар и вече по-умерен ръст в производителността на труда.

Данните за развитието на американската икономика от началото на тази година са окуражаващи и сочат запазване на високо потребителското и бизнес доверие, което дава основания за 2005 г. да се прогнозира ръст на БВП от около 3.6%. Очаква се леко забавяне в ръста на частното потребление, като резултат от постепенно изчерпващите се ефекти от предприетите фискални и монетарни стимули и нарастването на спестяванията на домакинствата.

Основните предизвикателства пред американската икономика продължават да бъдат високите дефицити по бюджета и текущата сметка. През 2004 г. дефицитът по текущата сметка продължи да нараства и въпреки значителната обезценка на американската валута достигна 5.7% от БВП (при 4.8% за 2003 г.). Според прогнозите на МВФ през тази и следващата година дефицитът ще се запази на нива от около 5.7-5.8% от БВП, след което ще започне бавно да намалява. За сега, притесненията на инвеститорите относно устойчивостта на дефицита по текущата сметка не намират конкретно потвърждение за задаваща се по-сериозна криза, тъй като финансирането му поне на този етап не е проблем от постъпващите в страната чужди капитали.

Друг не по-маловажен проблем за разрешаване от американската администрация е справянето с високия бюджетен дефицит, който понастоящем (с изключение на Япония) е най-голям в сравнение с останалите развити страни. Въпреки изразеното намерение на властите бюджетният дефицит да бъде намален наполовина до 2009 г., продължаващите военни мисии в Ирак и Афганистан пречат за по-сериозно ограничаване на разходите на този етап.

Започналото от средата на 2003 г. умерено възстановяване в страните от **еврозоната** и ЕС спадна значително след втората половина на 2004 година. Вътрешното търсене остана потиснато и не съумя в достатъчна степен да подкрепи растежа, докато поскъпването на еврото подкопа нарастването на експорта, който бе основен двигател на растежа през първата половина на годината. Нарастването на фирмените печалби се очаква тепърва да допринесе и за по-съществено ускоряване в бизнес инвестициите, поради фокусирането на компаниите предимно към реструктуриране и оздравяване на балансите си. Ниският ръст в заплатите и заетостта от своя страна задържа потреблението. Като резултат през 2004 г. БВП на еврозоната нарасна минимално с 2%, а този на ЕС- 25 с 2,4%, като през последното тримесечие на годината Германия, Италия, Холандия и Гърция дори отбелязаха свиване на икономиките си.

Икономическите индикатори от началото на 2005 г. са доста противоречиви и затрудняват правенето на по-категорични изводи и прогнози за бъдещото развитие. Докато индустриалното производство и продажбите на дребно нараснаха уверено, бизнес и потребителското доверие все още изглежда неукрепнало и слабо. За настоящата година прогнозата на МВФ и на Европейската комисия за икономическия растеж в еврозоната съвпада – 1.6%, но дори и тя може да не се сбъдне при условие, че икономическата активност остане потисната.

Очакванията са инфлацията да се задържи на нива около 2%, въпреки високите цени на петрола, което за сега изключва намеса от страна на ЕЦБ за затягане на монетарната политика. Всъщност, при тези обстоятелства не трябва да се изключва евентуално ново понижаване на основната лихва, ако процесите на възстановяване не протичат според очакванията и прогнозите.

След силния растеж от 6% през първото тримесечие на 2004 г., **японската икономика** на практика спря да расте отбелязвайки почти нулев растеж през следващите три тримесечия. Слабото търсене в световен мащаб на индустриални и високо технологични продукти, доведе до значителен спад в експорта, почувстван най-силно през третото тримесечие. От своя страна потребителското търсене и публичните инвестиции също отслабнаха и повлияха негативно на растежа. Стагнацията през последните три тримесечия на миналата година породила съмнения за развитието на икономиката в краткосрочен период. Все пак въпреки обективните рискове пред растежа - свързани най-вече с продължаващото поскъпване на петрола и на японската йена – през последните години не малко бе постигнато за заздравяване на икономическия фундамент на страната. Японските корпорации се възползваха от бързо растящия азиатски регион и увеличиха значително търговските си връзки с държавите от него, което още повече затвърди експорта на страната като основен двигател за растежа. Увеличената трудова производителност и нарасналите печалби допринесоха и за значително намаляване на фирмените банкрути. Банковият сектор също като че ли преодолел кризата си и заздравил финансовите си позиции – големите банки съумяха да намалят дела на необслужваните кредити и да подобрят капиталовата си база и логично това резултира в повишаване на кредитният им рейтинг. Борбата с дефлацията е към своя край и вече основният индекс за инфлацията отчита стойности близки до нула.

Прогнозите за тази година сочат минимален ръст на БВП - под 1%, а през 2006 г. се очаква той да достигне 1.9%-2%. Условието при които се залага прогнозата предполага ръст в частното потребление и особено в експорта, както и нарастване на частните инвестиции.

По отношение на монетарната политика японската централна банка ще продължи да се придържа към заявеното намерение за запазване на лихвените проценти ниски, докато не се появят признаци на здравословна и стабилна инфлация. Колкото до фискалната политика правителствената цел е чрез редукия от 0.5% всяка година, първичният баланс постепенно да се подобрява и в първите години на следващото десетилетие да се постигне балансиран бюджет.

Таблица №1 Основни макроикономически показатели 2003-2006 г.

	Ръст на БВП %				Инфлация (средногодишно изм. на потребит. цени)				Баланс на текущата сметка (% от БВП)			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Развити страни	2.0	3.4	2.6	3.0	1.8	2.0	2.0	1.9	-0.8	-1.0	-1.1	-1.1
САЩ	3.0	4.4	3.6	3.6	2.3	2.7	2.7	2.4	-4.8	-5.7	-5.8	-5.7
Япония	1.4	2.6	0.8	1.9	-0.2	0	-0.2	0	3.2	3.7	3.3	3.5
Евро-зона	0.5	2.0	1.6	2.3	2.1	2.2	1.9	1.7	0.3	0.4	0.5	0.5
Балтийски републики												
Естония	5.1	6.2	6.0	5.5	1.3	3.0	3.7	2.7	-13.2	-13.8	-11.0	-9.7
Латвия	7.5	8.0	7.3	6.2	2.9	6.3	5.7	5.3	-8.2	-12.3	-10.9	-9.8
Литва	9.7	6.6	7.0	6.8	-1.2	1.2	2.9	3.0	-7.0	-8.6	-9.5	-9.3
Централна Европа												
Чешка република	3.7	4.0	4.0	3.9	0.1	2.8	2.5	2.7	-6.2	-5.2	-4.8	-4.4

Унгария	3.0	4.0	3.7	3.8	4.7	6.8	4.0	3.8	-9.0	-9.0	-8.6	-8.1
Полша	3.8	5.3	3.5	3.7	0.8	3.5	3.1	2.5	-1.9	-1.5	-2.1	-2.5
Словашка република	4.5	5.5	4.8	4.9	8.5	7.5	3.6	2.8	-0.9	-3.4	-6.0	-4.6
Словения	2.5	4.4	4.0	4.0	5.6	3.6	2.3	2.0	0.1	-0.6	-1.4	-2.2
Южна и югоизточна Европа												
България ¹	4.3	5.6	5.3	5.3	2.4	6.1	3.7	3.7	-9.2	-7.4	-7.7	-7.0
Румъния	5.2	8.3	5.5	5.0	15.3	11.9	8.2	5.7	-6.8	-7.5	-6.9	-6.3
Кипър	1.9	3.7	3.8	4.0	4.1	2.3	2.5	2.5	-3.4	-4.1	-3.4	-2.7
Малта	-1.8	1.5	1.5	1.8	1.9	2.7	2.4	1.9	-5.8	-10.3	-4.0	-3.0

Източник: IMF, World Economic Outlook, April 2005

2. Тенденции в развитието на националната икономика

През 2004 г. продължи тенденцията на устойчив икономически растеж, като за годината бе отчетен и най-високият ръст на БВП за последните десет години - 5,6 %. Основните фактори, допринесли за постигнатите резултати могат да се търсят в засиленото вътрешно търсене и повишения външнотърговски оборот. Развитието на българската икономика през 2004 г. беше обусловено в голяма степен от следните фактори: увеличението на външнотърговските сделки; увеличеното потребление (поради сравнително стабилни доходи и нарастване на отпуснатите от търговските банки потребителски кредити); нарастване на инвестициите. Потенциалните рискове за стабилността и устойчивото развитие на икономиката бяха свързани главно с дефицита на текущата сметка на платежния баланс, чийто основен компонент е отрицателното търговско салдо.

Основни макроикономически показатели за периода 2005-2008 г.

България е малка и силно отворена икономика, което определя до голяма степен зависимостта на основните макроикономически показатели от външни за системата фактори. В настоящата прогноза е залегнала средногодишна средна цена за незабавна доставка на **петрола**² от 46.8 щатски долара за барел, която намалява до 40 долара в края на периода.

От друга страна предвид влиянието на високата цена на петрола върху инфлационните очаквания в САЩ, в прогнозата е предвидено повишаване на основните **лихви** в американската икономика, което ще окаже влияние и върху международните лихвени равнища. Очакванията са през 2006 г. 6-месечния LIBOR да бъде над 4.1%, като към края на периода на прогнозата да бъде около 4.4%. Предвид ниския растеж и умерената инфлация (близка до целевите нива), които се наблюдават в еврозоната, в настоящата прогноза не се предвижда ЕЦБ да предприеме в краткосрочен план политика за повишаване на лихвените проценти. В следствие на това лихвеният диференциал между САЩ и Европа ще се отвори още малко, което може да доведе до засилване на американската валута. Поради тази причина, в настоящата прогноза е заложен **валутен курс** лев/долар от 1.57 в края на периода.

¹ Данните за България са актуализирани от МФ; за 2005 г. са заложиени прогнозни данни.

² Average petroleum spot price (APSP)

Основно допускане при разработването на тригодишната макроикономическа и бюджетна прогноза е че през периода ще се запази положителното икономическо развитие, което се наблюдава през последните няколко години. Прогнозният растеж на **БВП** е малко над 5% годишно, като в края на периода предвид присъединяването на България към ЕС се очаква той да достигне 5.5%. Факторите, които обуславят тези растежи, са високите инвестиции в икономиката и нарастването на износа. Очаква се инвестициите да растат с по-бързи темпове от растежа на БВП и делът им към 2008 г. да достигне до 24.6% от БВП. Това нарастване ще бъде финансирано главно по линия на вътрешните спестявания, които ще достигнат близо 19% от БВП през 2008 г., като разбира се необходимо условие за развитието на такъв сценарий е наличието на стабилна финансова система. Присъединяването на България към ЕС в началото на 2007 г. ще се отрази положително на динамиката на инвестициите, както това се наблюдава през последните две години. Най-голям принос в растежа на БВП с малко над 4% има крайното потребление, което през периода има сравнително устойчив темп на нарастване с около 5% годишно. Този растеж ще бъде постигнат главно чрез реалното увеличение на общия доход в икономиката.

Таблица №2. Основни макроикономически показатели 2002-2008 г.

Макроикономически показатели	2002	2003	2004	2005 Програма	2006 ³ Прогноза	2007 Прогноза	2008 Прогноза
БВП - млн. лв.	32 335.1	34 546.6	38 008.4	41 343.0	44 655.4	48 761.5	53 021.2
- реален растеж (%)	4,9	4,3	5,6	5,3	5,3	5,5	5,5
Инфлация (%)							
- в края на годината	3,8	5,7	4,0	3,5	3,9	4,0	3,8
- средна за периода	5,8	2,4	6,1	3,7	3,7	4,0	3,8
Валутен курс (USD/BGN)	2,07	1,73	1,57	1,66	1,57	1,57	1,57
Текуща сметка							
- млн. евро	- 924.3	- 1 630.3	- 1 447.1	- 1 763,0	- 1 590.7	- 1 937.6	- 1 678.8
- в % от БВП	-5.6	-9.2	-7.4	-8.3	-7.0	-7.8	-6.2
Търговско салдо							
- млн. евро	-1 691.8	- 2 199.6	- 2718.0	-2 943,5	- 3 361.8	- 3 678.0	- 4 028.2
- в % от БВП	-10.2	-12.5	-14.0	-13.9	-14.7	-14.8	-14.9
Преки чуждестранни инвестиции (млн. евро)	980.0	1 850.5	2 114.2	1652,3	1 982.1	1 906.1	1 949.3

Умереното развитие на световната икономика и в частност на ЕС през периода 2005-2008 г., заедно с увеличаване на конкурентоспособността на българските стоки дава основания да се очаква значителен ръст на износа, който в реално изражение през периода 2005-2008 г. се очаква да се движи в диапазона 11-12%. Заложеното реално увеличение на вноса на стоки за периода 2005-2008 г. се базира главно на предположенията за повишаване на потреблението и запазване на висок ръст на инвестициите в страната. За разглеждания период се очаква търговският дефицит да бъде около 15% от БВП, а дефицитът по **текущата сметка** леко да намалява до 6% от БВП през 2008 г. Разглеждайки текущата сметка през призмата на спестявания и инвестиции, тази тенденция се обосновава на по-бързото нарастване на спестяванията

³ База – прогноза за 2005 г.

като процент от БВП. В динамиката на дефицита по текущата сметка, присъединяването на България към ЕС има голямо влияние. През 2007 г. се очаква голямо нарастване на дела на инвестициите, което няма да бъде компенсирано от нарастване на спестяванията заради бюджетния дефицит, свързан с усвояването на средствата от ЕС. Поради тази причина през 2007 г. дефицитът по текущата сметка ще се повиши рязко до 7.8% от БВП, което в контекста на присъединяването не трябва да изглежда притеснително. През разглеждания период, преките чуждестранни инвестиции ще финансират 100% от дефицита по текущата сметка.

Графика №.2 Преки чуждестранни инвестиции (% от БВП към края на 2004 г.)

* прогноза БВП 2004 г.

Източник: IMF IFS

Високите темпове на икономически растеж през периода са основа за нарастване на заетите с 1-1.5% годишно и респективно за намаляване на безработицата. Към 2008 г. очакванията са средногодишната **безработица** да намалее под 10%. По отношение на средната работна заплата прогнозите са за нарастване в номинално изражение с около 7.5% годишно. През периода 2005-2008 г. ръстът на производителността на труда ще изпреварва този на реалната работна заплата, което ще се отрази благоприятно върху конкурентоспособността на българската икономика.

Прогнозите за **инфлацията** в периода 2005-2008 г. са тя да бъде около 3.5-4%. Повисоката с 1-2% инфлация спрямо тази в Еврозоната, се дължи на одобрените от Министерски съвет стъпки за последователно приспособяване на административно регулираните цени и приспособяването на митата и акцизите във връзка с поетите ангажименти от страната при преговорите с ЕС. Очакваното присъединяване на България към ЕС в началото на 2007 г. и кандидатстването ѝ за присъединяване в европейския валутен съюз, съчетано с координираните мерки на БНБ и МФ за изпълнение на критериите на ERM II, ще доведе до по-ниски нива на инфлацията през 2008 г.

Рискове пред събдяване на настоящата прогноза идват по линия на външните допускания и тяхното влияние върху платежния баланс. Сред външните рискови фактори могат да се посочат нивото на лихвените проценти, курса евро/долар, както и цените на петрола и металите на международните пазари. Неблагоприятно развитие на цените и валутните курсове може да влоши допълнително търговския баланс. От друга страна по-рязко покачване на международните лихви ще се отрази негативно върху платежния баланс, както през текущата сметка поради увеличаване на дохода, който ще изтича като лихви, така и върху финансовата сметка, където е възможно да се

наблюдава обръщане на финансовите потоци и намаляване на преките чуждестранни инвестиции. Предвид високия дефицит по текущата сметка, един такъв сценарий би поставил икономиката пред сериозно предизвикателство, тъй като ще доведе до намаляване растежа на паричната база, което директно ще се отрази и върху растежа на БВП с всички произтичащи последици и върху фискалната политика.

II. БЮДЖЕТНА РАМКА

1. Изпълнение на бюджета през 2004 г.⁴

Провежданата обмислена и добре насочена фискална политика е най-важното условие за стабилност. Благодарение на стриктната фискална дисциплина наложена от валутния борд, през последните години България поддържа близък до балансираност бюджет. За 2004 г. излишъкът възлезе на 1.7 на сто от БВП. За 2005 г. се програмира бюджетният дефицит да бъде 0.5 на сто, но очакванията са за подобрене на баланса в хода на бюджетното изпълнение.

Следвайки политиката в развитите пазарни икономики, в последните години данъчната тежест постепенно се измества от преките към косвените данъци, намалява се данъчната тежест и се разширява данъчната основа в областта на преките данъци. Добрите икономически резултати и активната политика по управление на външния дълг бяха реална предпоставка за неколкостранно повишаване на кредитния рейтинг на страната в рамките на периода 2002 -2004 г. В тази връзка следва да се отчете, че за първи път през 2004 г. беше присъден инвестиционен клас рейтинг на страната за българския дългосрочен дълг в чуждестранна валута, с което в бъдеще ще се постигне и по-ниска цена на финансиране от външните пазари.

➤ Основни параметри на консолидираната фискална програма за 2004 г.

През 2004 г. се проявиха ефектите от провежданата последователна фискална политика, подобрената работа на данъчната и митническата администрация, засиления контрол от страна на съответните органи и легализирането на част от „сивата” икономика. Политиката на правителството, насочена към повишаване събираемостта на държавните вземания, общото икономическо оживление, придружено от ръст на цените на горивата на международния пазар и високият ръст в обема на вноса за 2004 г. доведоха до значително преизпълнение на бюджетните приходи. В същото време, финансирането на разходите се осъществяваше при спазване на предвидените със ЗДБРБ за 2004 г. общи ограничители, в рамките на които се съблюдаваха приоритетността и периодичността на разходите.

- Събраните **приходи** по консолидираната фискална програма (КФП) за 2004 г. представляват 41,7 % от БВП срещу 40,7 % от БВП за 2003 г.

Постъпилите приходи по консолидираната фискална програма (КФП) към 31.12.2004 г. са в общ размер 15 855,4 млн. лв., което представлява 110,4 % от планираните в програмата за годината. Сравнени с приходите отчетени за 2003 г. се наблюдава ръст от 12,7 %. Това се дължи най-вече на нарасналите данъчни постъпления, които през 2004г.

⁴ Обхваща републиканския бюджет и всички автономни бюджети – на общините, осигурителните фондове, ДВУ, БАН, БНР, БНТ, Висшия съдебен съвет, както и извънбюджетни фондове и сметки на централно и местно ниво; данните са представени по прилаганата в този период национална методология (придобиването на дялове, акции, съучастия и други финансови активи и възмездното финансиране са част от финансирането на бюджета).

са с 15,0 % по-високи спрямо предходната година. Общият им размер за отчетния период –12 778,5млн. лв., представлява 110,8 % изпълнение спрямо годишната програма.

Основният фактор, допринесъл за по-високите данъчни приходи е отчетения ръст в постъпленията от косвени данъци, които са в общ размер 6 068,6 млн. лв., т.е. те бележат ръст от 24,5 % спрямо 2003 г. Причините за постигнатите резултати са главно ръстът в обема на вноса в страната, увеличението на цените на горивата на международните пазари, по-високият икономически растеж от първоначално очаквания, подобрената работа на данъчната и митническата администрация.

Добро изпълнение на приходите се проявява и в групата на преките данъци, от които през изминалата година са постъпили 6 300,5 млн. лв. Много добро изпълнение спрямо разчетите за годината се отчита при приходите от данък върху доходите на физическите лица, данък върху дивидента и доходите и данък върху застрахователните и презастрахователни премии. Въпреки влязлото в сила през 2004 г. намаление на някои от данъчните ставки в групата на преките данъци (например при корпоративния данък) за годината се отчита преизпълнение спрямо годишните разчети по всички показатели от тази група. Отчетените приходи на общественото и здравното осигуряване също бележат ръст спрямо 2003 г., като за отчетния период те са в размер на 4 080,2 млн. лв., или 105,8 % спрямо предвидените в разчетите за годината. Факторите допринесли за това добро изпълнение са следните: по-висок от планирания ръст на средния осигурителен доход; по-висок от планирания ръст в броя на заетите лица; изплащането на добавка към заплатите в края на 2004 г.; подобряване ефективността при събиране на дължимите вноски вследствие на предприетите мерки за регистрация на трудовите договори и въвеждането на минималните осигурителни прагове по основни квалификационни групи и професии; повишаване контрола при събирането на вноските от минали години по ревизионни актове за начет и др.

Отчетените неданъчни приходи и помощи по КФП са в размер на 3 076,9 млн. лв., или 108,8 % от планираните за 2004 г.

- **Разходите** по консолидирания бюджет за 2004 г. представляват около 39.9% от БВП, срещу 40.7% от БВП за 2003 г., или те са с повече от 0.7 процентни пункта по-малко в сравнение с тези за 2003 г.

През 2004 г. бе прилагана балансирана и стегната фискална политика по отношение на публичните разходи, насочена към осъществяването на правителствените приоритети в краткосрочен и средносрочен план, без това да влоши бюджетния баланс. Нещо повече – при планиран дефицит по КФП за 2004 г. в размер на -0.7 % от БВП (реалното изпълнение на показателя за годината е излишък от около 1.7 % от БВП. Въпреки нарастването на разходите в номинално изражение е налице тенденция за намаляване на текущите нелихвени разходи, което благоприятства икономическия ръст при останалите икономически субекти.

Извършените разходи по КФП за 2004 г. са в размер 15 198,9 млн.лв. Нелихвените разходи по КФП за 2004 г. са в размер 14 501,5 млн. лв. В структурно отношение с най-голям относителен дял в текущите нелихвени разходи по КФП (42.8%) са социално и здравно-осигурителни разходи, извършени преди всичко от социално-осигурителните фондове (НОИ, НЗОК и УПФ), следвани от разходите за текуща издръжка (те включват освен разходите за горива и енергия, външни услуги, текущ ремонт, медикаменти и др., така също и разходите за други възнаграждения и прираста на държавния резерв) – 21%, разходите за заплати, социално-осигурителни вноски и стипендии – 18.2% и субсидиите – 6.7 %. Средствата, изразходвани за капиталови разходи са в размер на

1 505,2 млн. лв. В сравнение със същия период на миналата година се наблюдава увеличение с 26%.

Извършените лихвени плащания по КФП за 2004 г. са в общ размер 697,4 млн. лв., или 88.5% спрямо предвидените в годишната програма средства. Сравнен с отчетените лихвени плащания за 2003 г. техният размер е намалял с близо 3.7%, като в структурно отношение те заемат 4.6% относителен дял в общите разходи при 5.1% за 2003 г.

- **Излишъкът** по консолидирания бюджет³ за 2004 г. представлява 1.7% от БВП, или 656,4 млн. лв.

Фискалният резерв към 31.12.2004 г., изчислен по програмни валутни курсове⁴ е 4 810,6 млн. лв.

Преизпълнението на приходите по консолидирания държавен бюджет за 2004 г. и провежданата стегната фискална политика в областта на публичните разходи, доведоха до формирането на значим по размер бюджетно превишение. Това даде възможност да се осигури необходимия финансов ресурс за обезпечаването на допълнителни разходи за редица приоритетни области, без това да доведе до влошаване на баланса спрямо предварително планирания. Основните приоритетни направления, за които бяха насочени допълнително одобрените разходи са в сферата на здравеопазването, образованието, земеделието, изграждане и поддържане на инфраструктурни обекти, за изграждане на малки обекти с регионално значение и за основен ремонт на общински училища. С оглед да се избегне натискът върху Бюджет 2005, бяха одобрени допълнителни средства за разплащане на просрочените задължения в някои бюджетни системи. Допълнителни средства бяха осигурени и за финансиране на правителствени приоритетни разходи за компютъризация на училища, университети и изграждане на телецентрове и “горещи точки” за достъп до безжичен Интернет, основен ремонт и изграждане на пътната инфраструктура, подобряване на водоснабдяването, подобряване състоянието на граничните контролно-пропускателни пунктове, за реклама в областта на туризма, за културата, за изграждане на единната информационна система за противодействие на престъпността, субсидии за НК “Железопътна инфраструктура” и мини “Балкански басейн”- АД и др.

Относително високият ръст на БВП и подобрието на показателите в отделни стопански области са характерни в процеса на постигане и поддържане на макроикономическа стабилност. За един ускорен икономически растеж обаче, основните приоритети са повишаването на конкурентноспособността на производството, увеличаване на експортния потенциал, енергийна ефективност и сигурност и насочване на повече инвестиции към изследователската област. Не на последно място е и реформата в образователната система, предвид на това, че тя е мощен инструмент за стимулиране на икономическото развитие и за изграждане на икономика на знанието.

В следващите няколко години, разработването на активна и целенасочена политика, максимално конкретна и отчитаща социалните баланси в българското общество, в основата на която стои повишаването на производителността и конкурентноспособността на националната икономика е от ключово значение за осигуряване на максимално успешна интеграция в ЕС.

³ Изчислен на касова основа по националната методология.

⁴ Левовата равностойност на салдата по валутните сметки за 2004 г. се изчислява по валутните курсове, валидни за 31.12.2003 г., т.нар. програмни валутни курсове, с оглед съпоставимост на данните за периодите на годината.

2. Фискалната политика – предпоставки и насоки

2.1 Политиката на Бюджет 2005 г.

През 2005 г. фискалната политика продължава да подкрепя макроикономическата стабилност и устойчивостта на валутния борд. Същевременно усилията са насочени и към създаване на условия за стабилен икономически растеж - реализиране на инфраструктурни проекти, насърчаване на инвестициите в икономиката, осигуряване на ефективност при изразходване на публичните средства и предоставяне на определен кръг обществени услуги при приемливо за обществото качество, както и създаване на необходимите резерви за разходи, свързани със структурни реформи или за краткосрочно поемане на остри негативни шокове.

Нивото на бюджетния дефицит от 0.5% от БВП е зададено целево и представлява основен елемент от икономическата политика в условията на паричен съвет.

За 2005 г. по консолидираната фискална програма се предвиждат общо приходи в размер на 16 265.8 млн. лв.

Консолидираните разходи на бюджета за 2005 г. са 16 461.4 млн.лв. Това значително увеличение се дължи основно на очакваната по-висока ефективност на работа на приходните администрации и нарастващата икономическа активност, въпреки планираното намаляване на данъчното облагане.

При анализа следва да се отчита методологическата разлика между 2004 и 2005 г., която включва дейностите на Предприятието за управление дейностите по опазване на околната среда.

Основните данъчни промени са насочени към общо намаляване на данъчната тежест, поддържане на стабилността на данъчната система, развитие на законодателството в съответствие с изискванията на директивите на Европейския съюз, опростеност на административните процедури:

- През 2005 г. се намалява ставката на корпоративния данък от 19.5% на 15%, което ще остави на разположение на бизнеса средства в размер на около 160 млн.лв. Сравнителният анализ показва, че данъчните ставки по корпоративния данък са едни от най-конкурентните сред европейските страни и в региона, което съчетано с останалите мерки ще направи българската икономика още по-привлекателна за чуждестранни инвестиции.

- За подобряване на инвестиционния климат е предложена завишена данъчна амортизационна норма за машини, производствено оборудване и апаратура за нови активи на 50%;

- Изменят се скалите за облагане на доходите на физическите лица, като необлагаемият месечен доход от 120 лева се увеличава на 130 лева, а наред с това е предложено намаляване на данъчните ставки;

През 2005 г. се предвижда за заплати в бюджетната сфера да се отделят 1 734.9 млн.лв., като се планира започването на плавна промяна на системата на заплащане в посока на децентрализация. Правителството направи 25 процентно увеличение на минималната работна заплата от 120 на 150 лв. от 1 януари. Предвижда се индексирание на пенсиите със 7 на сто от 1 юни 2005 г., увеличаване на социалната пенсия за старост от 53 лв. на 60 лв. В държавния бюджет са предвидени 204.0 млн. лв. за активни мерки за борба с безработицата.

През 2005 г. е заложен съществен ръст на инвестиционните разходи, което е необходимо условие за по нататъшния икономически растеж на страната. Сумата на капиталовите разходи в консолидирания бюджет за 2005 г. възлиза на 1 605.9 млн.лв., т.е. с 20.7% повече спрямо средствата за 2004 г. В проектобюджета за 2005 г. в структурата на източниците за финансиране на капиталовите разходи се запазва тенденцията на нарастване на външните безвъзмездни помощи от предприсъединителните фондове на ЕС – програми ИСПА, ФАР и САПАРД, или над 24% от общата сума на капиталовите разходи, които страната възнамерява да усвои с оглед да отговори в повишена степен на изискванията за присъединяването ни към Европейския съюз чрез мерки за социално икономическо сближаване.

Основните насоки на разходите по сфери са следните: социално осигуряване, подпомагане и грижи 13.5% от БВП (при 13.6% по програмата за 2004 г.), образование – 4.2% от БВП (при 4.1% за 2004 г.), здравеопазване – 4.3% от БВП (при 4.3% за 2004г.), отбрана и сигурност – 5.0% от БВП (при 5.0% за 2004 г.), благоустройство и околна среда – 2.3% от БВП (при 2.1% през 2004 г.).

Във функционалния разрез на разходите безспорен приоритет представляват разходите за здравеопазване и образование. Разходите за здравеопазване по проектобюджета за 2005 г. са съобразени с мястото на здравеопазването като един от основните приоритети в бюджетната сфера, с държавната политика в областта на здравеопазването.

За образование в бюджета за 2005 г. на консолидирана основа са предвидени 1 798,9 млн.лв.

Разходите за отбрана и сигурност през 2005 г. се предвижда да заемат 12.7% от общите разходи. Реформата на отбранителната система е един от ключовите елементи на новата политика за сигурност на Република България. Предвидените средства за изпълнението на Националната програма за подготовка и присъединяване на Република България към Северноатлантическия съюз за 2005 г. възлизат на 75,0 млн.лв.

В допълнение по бюджета се предвиждат буфери, които да гарантират устойчивостта при евентуални вътрешни и външни рискове. Роля на подобна предпазна мярка играе ограничението да се отпускат 93 на сто от определените нелихвени разходи на държавните органи, като останалите 7% се отпускат само ако не се превиши утвърдения бюджетен дефицит. Резервът за непредвидени и неотложни разходи, заложен по консолидираната фискална програма възлиза на 419,6 млн. лв., което покрива 100 на сто дефицита. Той ще бъде разпределен при необходимост за непредвидени и неотложни разходи и структурни реформи. Във връзка с провеждащите се реформи, фискалният резерв следва да остане на високо ниво, като в случай на нужда би осигурил безпроблемно плащанията по външния дълг.

2.2 Насоки на фискалната политика за 2006-2008 г.

Тази година - 2005 г. е белязана от две важни за страната ни събития. През месец април 2005 г. бе подписан Договорът за присъединяване на Република България към ЕС. Това означава, че през 2007 г. страната ни ще стане неразделна част от единния европейски пазар. Това означава също така възникване на нови предизвикателства както пред икономическата политика, така и пред всеки един гражданин. Второто значимо събитие е провеждането на парламентарни избори за Четиридесето Народно събрание на РБългария.

Тези събития протичат на фона на продължаваща висока макроикономическа стабилност, висок ръст на БВП, рекордно ниска инфлация и безработица. Отбелязан е също така и рекордно висок ръст на преките чуждестранни инвестиции.

Най-важният фактор допринесъл за тази благоприятна картина у нас е провежданата фискална политика. В условията на валутен борд именно тя е един от основните инструменти за постигане на икономическа стабилност и осигуряване на база за растеж на икономиката. Тя е основен регулатор и инструмент за икономическа настройка до приемането на страната ни в Европейския валутен съюз. Точно поради тези причини Министерството на финансите счита, че дори и след парламентарните избори през тази година и евентуалните промени в конкретните икономически приоритети и бюджетни параметри, като цяло общите насоки на фискалната политика, допринесли за успеха на цялостната икономическа политика, следва да продължават да бъдат спазвани.

Основните приоритети на провежданата фискална политика следва да са насочени към:

- Поддържане на стабилна макроикономическа среда и изпълнение на Маастрихтските критерии за влизане в Евророната.
- Поддържане на средносрочна фискална стабилност, основаваща се на: стремеж към близък до балансираност бюджет; строга финансова дисциплина в публичния сектор; реструктуриране и оптимизиране на публичния сектор при въвеждане на нови пазарни принципи.
- Рационализиране на разходите и увеличаване на тяхната ефективност, реструктуриране на разходите от гледна точка оптимално усвояване на средства от Европейските фондове, осигуряване на необходимото съфинансиране.
- Провеждане на рестриктивна и достатъчно гъвкава фискална политика, чрез която своевременно и надеждно да се реагира на външни и вътрешни рискове, които могат да дестабилизируют икономиката, поддържане на определено, целево ниво на фискалния резерв.

До членството на страната в ЕС следва да бъде провеждана принципна политика на балансиран бюджет. Очакваният натиск върху бюджета през 2007 г. и 2008 г. трябва да бъде абсорбиран, включително чрез съответни промени в разходните политики. Приоритетна насока на бюджетната политика ще бъде създаването на условия за изпълнението на Маастрихтските критерии. Фискалната политика ще продължи да следва постигането на стабилен икономически растеж, повишаването на жизнения стандарт и неутрализирането на евентуалните външни за икономиката рискове. След влизането на България в еврозоната фискалната политика на страната ще бъде съобразена с изискванията на Пакта за стабилност и растеж.

Основен момент е избора на данъчна политика. В стратегията за данъчната политика основната цел следва да е постигането на стабилност и устойчив икономически растеж. Икономическият растеж в България се нуждае от достигане на по-висока норма на инвестиране, а намаляването на данъчната тежест благоприятства подобно развитие. Сравнителният анализ показва, че данъчните ставки по корпоративния данък са едни от най-ниските сред останалите страни в региона. Запазването и възползването от това предимство, съчетано с опростяването на административните процедури за данъкоплатците ще направи българската икономика по-привлекателна за чуждестранни инвестиции. Задължително трябва да се продължи с агресивния подход към данъчната политика, като този подход следва да включва: обмисляне на предимствата от въвеждане на плосък данък, намаляване на приходите за труд и реформа на социално-

осигурителните фондове. Повишаването на събираемостта на приходите и продължаване контрола и атаките срещу сивия сектор ще позволи да се компенсират загубите за бюджета от въвеждането на гореизброените мерки без да се застрашава стабилността на икономиката. Важен елемент от тази политика също така е опростяването на данъчната система.

Данъчните облекчения, които да насърчат създаването на малки и средни предприятия, които ще инвестират в научни изследвания, ще бъдат двигател на новото разбиране за иновации. Добре е да се обмисли подкрепата на научно изследователска и развойна дейност по отношение на ключови технологии, които генерират икономически растеж и едновременно с това укрепват научната база и увеличават лостовия ефект по отношение на инвестициите от частния сектор за научна и развойна дейност. Публично-частното партньорство ще бъде насърчавано като основно средство за увеличаване на инвестициите.

Разходната политика търси оптималното разпределение на средствата съобразно дефинираните икономически приоритети, нуждата от завършване на структурната реформа в реалния и публичния сектор в рамките на целите за намаляване на данъчната тежест и за балансираност на бюджета или минимален дефицит. Частният сектор следва да поеме водещата роля при увеличаването на инвестициите, производството и заетостта, а държавата да се насочи към ефективно предоставяне на обществени услуги. С оттеглянето на държавата от неприсъщите ѝ дейности и услуги, които могат да се изпълняват от частния сектор, ще се стимулира икономическия растеж и ще се повиши ефективността на управление. Размерът на публичните разходи следва да остане под 40% от БВП, включително отчитайки ефекта на средствата от фондовете на ЕС. Част от най-важните условия за стабилността на фискалната рамка са оптимизиране на бюджетните разходи и повишаване на тяхната ефективност при запазване на строга финансова дисциплина, във връзка с ролята на държавата и нейния ангажимент за поддържане на определено равнище на публичните услуги, както и с оглед на по-нататъшното институционално укрепване. В този аспект основното предизвикателство е промяна на системите и въвеждане на по-голяма гъвкавост на бюджетните разходи.

През следващите години приоритет следва да бъде завършването на реформата на публичните финанси, променяйки философията на финансиране на бюджетните разходи. Програмното и многогодишното бюджетиране са онзи инструмент, чрез който ще се реализира принципа на финансиране на дейностите в зависимост от показаните резултати. Промяната на системата на бюджетиране няма да е достатъчна, ако не бъдат реформирани отделните сектори и най-вече образованието и здравеопазването.

Изключително важно за 2007 г. е преструктурирането на бюджетните разходи по начин осигуряващ оптимално разпределение на ресурсите постъпващи от европейските фондове след присъединяването на страната към ЕС, като и предвиждане на съответното национално съфинансиране. Затова е необходимо да продължи изграждането на необходимия институционален и административен капацитет, за да може страната пълноценно да участва в процеса на координиране на икономическата политика на държавите-членки на ЕС, както и за усвояване на средствата от структурните фондове и Кохезионния фонд.

Публично-частното партньорство също следва да се превърне в основен инструмент за рационализиране на държавните разходи и споделяне на отговорностите за осигуряване на необходимото финансиране в транспорта, околната среда, образованието и социалната сфера.

Секторните приоритети и осигуреното финансиране са разгледани по-долу в доклада.

2.3 Предизвикателства, произтичащи от приемането ни в ЕС

Предизвикателствата пред икономическата политика на България в светлината на бъдещото членство в ЕС и по-скорошното участие в ИВС могат да се разделят основно на две големи групи:

- ◆ Структурни предизвикателства, които са свързани с цялостното икономическо развитие, т.е. реалната конвергенция на икономиката ни към средните стойности за ЕС
- ◆ Предизвикателства, свързани със запазването на устойчивата макроикономическа политика.

Промените в отделните компоненти на тези групи са взаимосвързани и ефектите им не могат да се разглеждат изолирано. Така например структурните промени в икономиката се отразяват върху провежданата икономическа политика и обратно – устойчивостта на икономическите показатели благоприятства икономическото развитие.

Реалната конвергенция

Въпреки отбелязания висок и устойчив икономически растеж в България през последните години, реалната конвергенция на доходите и производителността на труда все още предстои да се случи и то не в краткосрочен план. В този процес изключително важно значение придобива продължаването на структурните реформи и в частност институционалното изграждане, подобряването на бизнес-средата и намаляването дела на сивата икономика в страната. Поддържането на положителната икономическа динамика, която ще доведе до реална конвергенция неминуемо включва висока норма на инвестиране, повишена производителност и подобряване на условията на пазара на труда. Към структурните предизвикателства могат да се причислят и ангажиментите, които са поети от страната по прилагането на *acquis communautaire*. България ще прилага стандартите на ЕС във всички области на общностното право, като в някои сфери са договорени преходни периоди. Изпълнението на критериите в някои области, като околна среда например, изискват значителни инвестиции в инфраструктура, човешки капитал и оборудване, като за успешното изпълнение на проектите е нужно очакваните средства по Структурните фондове след 2007 г. да се допълнят от национално съ-финансиране (частно или държавно). От друга страна част от регулациите засягат пряко частния сектор чрез повишени производствени стандарти.

За развитието на бизнес-средата в България е нужно чувствително да се подобри ефективността на съдебната система, най-вече чрез ускоряване на процедурите и прилагане на текущото законодателство. Условията за започване на бизнес и излизане от пазара трябва също да се подобрят, за да се осигури действието на пазарните механизми. Реформите, свързани със завършването на приватизацията и повишаването на ефективността на енергийния и железопътния транспорт, са необходими условия за участието на тези сектори във вътрешния пазар на ЕС.

Както и останалите страни от ЦИЕ, и българската икономика изостава в процеса на преминаване към икономика, основана на познанието. Това поражда въпроса как икономиката ни ще се впише във вътрешния пазар на Общността. При съответните ниски нива на инвестиции в изследователска и развойна дейност и информационни технологии има реална възможност икономиката да изостане в този процес, а производителността да расте с незадоволителни темпове. В този смисъл насърчаването на високотехнологични ПЧИ „на зелено”, които не са обусловени в такава степен от

настоящата производствена структура както инвестициите, свързани с приватизацията, ще ускори прехода към икономика на знанието.

Ефекта върху икономиката

Според предложението на Европейската комисия от 2004 г. общата помощ, която България получава за първите три години на своето членство в ЕС (2007-2009 г.), отнесена към големината на съответната икономика е значително по-голяма от тази, предвидена за новите десет членки на ЕС и като цяло е съвместима с тази, предвидена за Румъния. При сравнително високо и рационално оползотворяване на тези средства се очаква осезаем положителен ефект върху икономическото развитие на страната. Тези средства са насочени в четири главни насоки:

- Селско стопанство
- Структурни действия
- Вътрешни политики и администрация
- Бюджетни компенсации

В структурата на финансовата подкрепа за селското стопанство се забелязва относителна балансираност на трите компонента за разлика от Румъния, където значителна част се отделя за развитие на селските региони. Изборът на Румъния е обособен от значителния дял на населението, занимаващо се със селско стопанство, но рационалната икономическа логика и опита на страните членки показва, че поддържането на политики неизкривяващи пазарните стимули ще резултират в дългосрочна устойчивост.

Структурните фондове подпомагат следните дейности и сфери:

- * транспортни инвестиции
- * енергетика, енергийната ефективност и развитие на възобновяеми източници на енергия
- * инвестиции в образованието и в здравеопазването и подобряване на образователната система
- * изследвания и технологично развитие
- * развитие на информационното общество
- * инвестиции в малки и средни предприятия
- * структурното приспособяване, растежа и създаването на работни места
- * туризъм
- * опазване на околната среда
- * трансгранични икономически и социални дейности
- * развитие на институционалния капацитет и ефикасността на публичната администрация.

От горепосочените приоритети става видно, че те пряко кореспондират с изтъкнатите по-рано структурни предизвикателства пред българската икономика в процеса ѝ на интеграция във вътрешния пазар.

Индикатор за значимостта на подкрепата на структурните дейности дава съотношението финансиране/брутни инвестиции за съответната икономика. В сравнение с новите десет членки и Румъния, разходите за структурни дейности като дял от брутните инвестиции в икономиката са най-високи именно за България. Образуването на основен капитал се очаква да нарасне с над 15% в България в резултат

на структурните фондове. Тези данни говорят едновременно за огромната нужда от инвестиции, която се признава от ЕС, така и за значителния ефект върху икономиката.

Изключително важна роля в усвояването на средства от Структурните фондове на ЕС имат местните и регионалните власти. Процесът на фискална децентрализация в България има пряко положително влияние върху абсорбционния капацитет на местните власти, които ще прилагат фондовете.

Фискалната децентрализация ще улесни набирането на допълнителни средства за съфинансиране на проекти, подкрепени от ЕС. За целта обаче е необходимо в процеса да се привлекат местните бизнес и социални партньори. Обществено-частните партньорства биха могли да помогнат за ускоряване на местното икономическо развитие, да подобрят живота на хората и да работят за просперитета на техните региони.

Освен това, делегирането на допълнителни отговорности и права на местните власти ще породи необходимостта за по-добро планиране на дейностите и местните бюджети, които да осигурят средства за тези дейности. Това от своя страна ще подобри капацитета за средносрочно планиране на местно ниво, което се явява ключов въпрос при усвояването на еврофондовете. Според Закона за регионално развитие Общинските планове за развитие се изготвят за период от седем години (2007 – 2013 г.) и осигуряват развитието на общината. От тук произтича и се обуславя значимостта на планирането на местно ниво, тъй като сроковете, за които се изготвя планът, се обвързват, от една страна, с циклите на държавната политика, а от друга – със следващия програмен период на ЕС.

Изискванията на Европейския съюз към човешките ресурси, ангажирани с участието в Структурните фондове, поражда необходимостта от засилване на капацитета на местната и регионалната администрация за участие в процеса на усвояване на средствата от ЕС. Европейската комисия препоръчва присъединяващите се страни да увеличат усилията за подготовка на проекти, включително да се използва при необходимост техническо съдействие, предоставяно от Европейския съюз по линия на предприсъединителните фондове.

Устойчива макроикономическа политика и финансови потоци

В сравнение с повечето от десетте нови членки, фискалната политика в България изглежда по-устойчива поради планирането на близък до балансиран бюджет и дори отчитане на излишък в последната година. От друга страна обаче структурната реформа в публичния сектор не е завършила, което забавя нарастването на ефективността в сектора. Както беше споменато по-горе, самото присъединяване към ЕС създава нуждата от значителни допълнителни публични разходи, а от там и натиск върху устойчивостта на бюджета. Трябва да се отбележи, че не всички трансфери от бюджета на ЕС се отразяват в бюджета, защото част от тях са предназначени за частния сектор. За целта на настоящия анализ обаче няма да правим разлика между трансфери към частния или публичния сектор основно поради две причини. Първо, така се преодоляват трудностите за предвиждане на отделните трансфери и второ, чрез разширяването на обхвата се отчита пълния ефект върху икономиката. Освен това, подобен пряк трансфер към частния сектор може да замести бюджетното финансиране и така да подобри бюджетната позиция.

Каре 1: Препоръки на Европейската комисия относно Общите насоки на икономическата политика за периода 2005-2008 г.

Европейската Комисия предлага следните Интегрирани общи насоки по отношение на растежа и заетостта:

Макроикономически насоки:

1. Осигуряване на икономическа стабилност
2. Запазване на устойчиво икономическо развитие
3. Стимулиране на ефективното разпределение на ресурсите
4. Стимулиране на по-голяма съгласуваност между макроикономическите и структурните политики
5. Осигуряване на ръст на заплатите, който не нарушава макроикономическата стабилност и растежа
6. Допринасяне за динамичен и добре функциониращ икономически и паричен съюз

Микроикономически насоки:

1. Разширяване и задълбочаване на вътрешния пазар
2. Гарантиране на отворени и конкурентни пазари
3. Създаване на по-привлекателна бизнес среда
4. Стимулиране на предприемаческата култура и създаване на подходяща среда за малките и средните предприятия
5. Разширяване и подобряване на европейската инфраструктура и завършване на приоритетните трансгранични проекти
6. Увеличаване и подобряване на инвестициите в научната и развойната дейност
7. Стимулиране на иновациите и информационните технологии
8. Насърчаване на еколого-съобразното използване на ресурсите и укрепване на съчетаването на опазването на околната среда с икономическия растеж
9. Допринасяне за солидна индустриална база

Насоки на политиката по заетостта:

1. Прилагане на политики по заетостта, насочени към постигане на пълна заетост, подобряване на качеството и производителността на работата и укрепване на обществената и териториалната кохезия
2. Стимулиране на подхода на жизнения цикъл към работата
3. Осигуряване на достъп до пазарите на труда за търсещите работа и хората в неравностойно положение
4. Подобряване на съответствието с нуждите на пазара на труда
5. Подобряване на гъвкавостта, съчетано със сигурност на заетостта и намаляване на сегментирането на трудовите пазари
6. Осигуряване на развитие на заплатите и другите разходи за труд, които не застрашават заетостта
7. Разширяване и подобряване на инвестициите в човешки капитал
8. Адаптиране на образованието и на системите за обучение към новите изисквания относно уменията.

Изискването за допълняемост на средствата по Структурните фондове най-често се свързва със съ-финансиране от страна на бюджета, което се очаква да натовари допълнително фискалната позиция на страната. Съществува обаче възможност част от инвестиционните бюджетни разходи, които до момента на присъединяването са били финансирани с бюджетни средства и в същото време са обект на структурните политики на ЕС, да се пренасочат за съ-финансиране на проекти, финансирани от Структурните фондове. По този начин ще се предотврати повишаване на бюджетните разходи. За тази цел ще е необходима значителна гъвкавост при планирането и изпълнението на бюджета, която да отразява текущите нужди за съ-финансиране.

В приходната част трябва да се отчетат два противоположни ефекта. На първо място, повишаването на акцизните ставки, което ще се въвежда постепенно до пълното приемане на минималните нива за страните-членки, ще доведе до ежегоден ръст на приходите от косвени данъци. Подобен ефект вече се наблюдава през последните години в България. Възможен е и сценарий, при който новите страни-членки да се впуснат в конкуренция за намаляване на данъчното бреме, особено на корпоративното подоходно облагане. По-вероятно е първия ефект да надделее и като общ резултат данъчните приходи да се повишат.

Вноските, които България ще прави в европейския бюджет са изчислени на база:

- данни за Брутния национален доход
- информация за базата и приходите от ДДС
- работни данни от ЕК за Румъния
- работни данни от ЕК за традиционните собствени ресурси.

Прогнозата е направена при сега действащото европейско законодателство за собствените ресурси. В момента се обсъждат от ЕК предложения за промяната му, което се очаква да се приеме до 2006 г. и да влезе в сила от 2007 г. В тази връзка са възможни промени в методите за изчисление и в така представените прогнозни данни.

Таблица №3. Прогноза за вноската на България в бюджета на ЕС

Плащания за СР	2007		2008	
	млн. лева	млн. евро	млн. лева	млн. евро
Общо нето ТСР	46,9	24,0	48,9	25,0
Ресурс на база ДДС	69,4	35,5	66,0	33,7
Ресурс на база БНД	404,9	207,0	447,3	228,7
Резерв	1,9	1,0	2,1	1,1
Корекция Великобритания	47,3	24,2	59,8	30,6
Общо СР	570,4	291,7	624,1	319,1
% от БНД	1,18%	1,19%	1,2%	1,2%

Във **финансовата рамка** на Общността се прави разлика между финансовите ангажименти на европейския бюджет (commitment appropriations) и финансовите плащания (payment appropriations). Първите представляват юридически финансов ангажимент поет от Общността, чието изпълнение може да се разпростре през следващите няколко години, докато вторите могат да покрият разходи, свързани с ангажименти (commitments) от текущата или предходни години. От икономическа гледна точка плащанията са по-важни за бенефициентите. Ето защо предвижданията на фактическите плащания придобиват толкова важно значение.

През първите години се очаква най-силно разминаване между финансовите ангажименти на европейския бюджет към нас (commitment appropriations) и финансовите плащания (payment appropriations), което отразява постепенното усвояване на средствата от еврофондовете. Тази особеност, съчетана с прилагането на условията за вноски в бюджета на ЕС в пълен размер още от първата година на членство очертава бюджетни затруднения и по-забавен положителен ефект от членството. Трябва обаче да се отчете факта, че в първите години след 2007 г. част от програмите на предприєдинителните фондове все още ще действат и съответно се очакват допълнителни плащания от бюджета на ЕС. Приключването на предприєдинителните проекти се очаква да съвпадне с повишаването на финансовите плащания (payment

appropriations) от ЕС, което ще благоприятства плавното преминаване от финансиране по линия на предприсъединителните фондове към използване на средства от фондовете на ЕС.

Съществува и друга причина, поради която е възможно да се отчете значително влошаване на бюджетната позиция през първата година на присъединяване. Разходите за директни плащания, свързани с Общата селскостопанска политика, според сега действащите регулации, се възстановяват от бюджета на ЕС в годината, следваща годината на плащане, т.е. тези средства следва да бъдат разчетени в националния бюджет за съответната година. Както беше споменато по-горе, България и Румъния получават най-значителна подкрепа за селското стопанство като процент от БВП и следователно еднократните затруднения за Бюджет 2007 ще са по-осезателни. В следващите години дисбалансът, породен от забавените плащания от бюджета на Общността до голяма степен ще се изглади, защото компенсациите от ЕС, изплащани в текущата година ще покриват по-голямата част от разходите, направени от държавния бюджет за директни плащания. Предвиденото постепенно изравняване на директните плащания с тези в първите петнадесет членки все пак означава, че всяка година разходите за Общата селскостопанска политика ще са по-високи от предходната година, а от тук и компенсациите от ЕС ще изостават от бюджетното финансиране за текущата година.

От всичко казано по-горе е ясно, че финансовата схема на усвояване на част от тези средства налага бюджетът да финансира и кофинансира реализацията на одобрените от ЕС проекти, като част от извършените разходи ще се възстановят през 2008 г. Това предполага заделяне на бюджетен ресурс през 2007 г. до около 3% от БВП. Ограниченията пред бюджетната политика, структурата на приходите и разходите определят липсата на много възможности за гъвкавост и показват, че не е възможно в краткосрочен план усвояването на тези средства да стане за сметка на отказване на други бюджетни разходи, т.е. при равни други условия то ще наложи дефицит до 2,0-2,5% от БВП. Допускането на такива високи нива дефицит обаче създава рискове и заплашва макроикономическата стабилност на страната. В този смисъл следва да се направи реструктуриране на националните разходи и постигане на 0,5-1% излишък по националния бюджет с оглед поемане на допълнителния дефицит от 2,5-3,0% от БВП или консолидиран бюджетен баланс от не повече от 2,0% от БВП. Това се налага, тъй като на този етап в прогнозата за 2007 г. не са включени финансовите взаимоотношения (потоци) от/за ЕС, които ще променят структурата на бюджета както по икономически елементи, така и по сектори.

Страната ни ще получи 4,6 млрд. евро за три години след присъединяването в ЕС от 2007 г. до 2009 г. 2,3 млрд. евро от общата сума ще бъдат похарчени за структурни реформи. Други 733 млн. евро са за развитие на селските райони, 230 млн. евро за укрепване на външните граници на ЕС. 1,562 млрд. евро ще отидат за селско стопанство. Субсидиите от ЕС предназначени за **директни плащания**, пазарна подкрепа и развитие на селските райони ще са около 1 млрд. евро за 2007 и 2008 г. Ключ към успешното разпределение на тези средства е създаването до 2007 г. на Разплащателна и интервенционна агенция (включително изграждане на Интегрирана система за администриране и контрол), която да изплаща предвиденото финансово подпомагане в селското стопанство и да осигурява ефикасен взаимен контрол между държавната администрация в земеделието и ползващите се от нейните услуги.

Таблица №4. Финансов пакет за България и Румъния 2007-2009 г. (млн. евро, цени 2004 г.)

	2007	2008	2009	Общо
финансови ангажименти (commitment appropriations)				
Селско стопанство	1 141	1 990	2 342	5 598.7
Структурни действия	1 938	2 731	3 605	8 273
Вътрешни политики	444	434	426	1 304
Администрация	96	125	125	346
Общо	3 619	5 279	6 498	15 521.7
финансови плащания (одобрени бюджетни плащания, payment appropriations)				
	1 648	3 276	4 131	9 056

Таблица №5. Селско стопанство 2007-2009 г. (млн. евро, цени 2004 г.)

	Финансов пакет за пазарни мерки	Финансови разходи по прилагането на директни плащания	Политика за развитие на селските региони	Селско стопанство
България	388	440.7	733	1 561.7 ⁵
Румъния	732	881	2 424	4 037
Общо	1 120	1 321.7	3 157	5 598.7

Таблица №6. Структурни действия (млн. евро, цени 2004 г.)

	Структурни действия
България	2 300
Румъния	5 973
Общо	8 273

Таблица №7. Вътрешни политики за България и Румъния 2007-2009 г. (млн. евро, цени 2004 г.)

Вътрешни политики	1 012
Ядрена безопасност	210
Институционално изграждане	82
Общо	1 304

Съгласно постигнатите договорености в преговорите и заложения национален таван в проекта на Договор за присъединяване директните плащания за България възлизат на 391.8 млн. лв. и 470.2 млн. лв. съответно за 2007 г. и 2008 г. При спазване на същия

⁵ Включва ко-финансиране 105 млн.лв.

принцип, както и за 10-те новоприсъединили се страни тези средства отговарят през 2007 г. на 25% от равнището на директните плащания на 15-те страни-членки и на 30% през 2008 г.

В допълнение директните плащания могат да се допълват от националния бюджет до още 30% от нивото на ЕС 15, т.е. директните плащания (вкл. от бюджета на ЕС и от националния бюджет) през 2007 г. могат да достигнат 55 % от нивото на ЕС 15, а през 2008 г. до 60%. Тази възможност се прилага от всички новоприсъединили се страни за да се компенсира по-ниското равнище на директни плащания в сравнение с 15-стари страни членки на ЕС. Националните доплащания за 2007 г. са 398.6 млн. лв. и 374.7 млн. лв. – за 2008 г. За периода 2007-2009 г. националните доплащания могат да бъдат частично финансирани от средствата за развитие на селските райони (до 20% от годишната сума за развитие на селските райони).

Пазарната подкрепа включва:

- средствата за интервенция в такива сектори като полски култури, ориз, месо, мляко;
- експортни субсидии;
- помощи за повишаване на консумацията на някои продукти;
- помощи за производство на пресни плодове и зеленчуци за преработка;
- подкрепа на организации на производители.

Средствата за пазарна подкрепа се изплащат от националния бюджет и се възстановяват от бюджета на ЕС в рамките на същата година. Съгласно финансовата рамка средствата за пазарна подкрепа през 2007 г. са в размер на 258.2 млн. лв., а за 2008 г. – 252.3 млн. лв.

Съгласно новите проекти на регламенти на ЕС от структурните фондове се отделя помощта за развитие на селските райони и тя преминава към единния Европейски фонд за развитие на селските райони (ЕФРСР), който включва средствата от ФЕОГА - секции Гарантиране и Ориентиране. Съгласно информацията от проведена на 27.05.2005 г. двустранна среща между представители на МЗГ и ГД “АГРИ” на Европейската комисия, на която е дискутирана финансовия пакет за развитие на селските райони за България от бюджета на ЕС за периода 2007-2013, точният размер на средствата от структурните фондове, които ще преминат към ЕФРСР ще бъде фиксиран на историческия процент, изчислен от ЕК за България, на база Цел 1 за 10-те нови страни за периода 2004-2006 г. Очаквания процент е между 14 и 20%.

В случай, че се вземе решение от ЕК 14% от структурните фондове да се заделят за развитие на селските райони, размера на средствата от ЕС в това направление се очаква да бъдат 98 млн. лв. за 2007 г., 139 млн. лв. за 2008 г. и 183 млн. лв. за 2009 г. По този начин общият размер на средствата от ЕС за развитие на селските райони се очаква да бъде 433 млн.лв. за 2007 г., 586 млн.лв. за 2008 г. и 741 млн.лв. за 2009 г.

В случай, че се вземе решение от ЕК 20% от структурните фондове да се заделят за развитие на селските райони, размера на средствата от ЕС в това направление се очаква да бъдат 140 млн. лв. за 2007 г., 198 млн. лв. за 2008 г. и 261 млн. лв. за 2009 г. По този начин общият размер на средствата от ЕС за развитие на селските райони се очаква да бъде 473 млн.лв. за 2007 г., 642 млн.лв. за 2008 г. и 815 млн.лв. за 2009 г.

Тези средства представляват 80% от сумата, която може да се отпуска по мерките за развитие на селските райони. Съфинансирането от българска страна е в размер на средно 20%

При изчисляването на средствата за развитие на селските райони посочени по горе са приспаднати 5% за попълване на резервен фонд, който се създава за решаване на специфични проблеми, свързани с влошения общ баланс за някои страни членки по отношение на перото по ЕФРСР.

Таблица №8. Селско стопанство (в зависимост от процента който ще бъде прехвърлен от Структурните фондове към ЕФРСР).

Млн. лв.	2007 - 2013	
	14% от Структурните фондове към ЕФРСР	20% от Структурните фондове към ЕФРСР
Директни плащания	4 866,1	4 866,1
Пазарна подкрепа	1 713,3	1 713,3
ЕФРСР	4809,2	5 314,1
Съфинансиране от националния бюджет към ЕФРСР – средно 20%	961,8	1 062,8
Общо	12 350,4	12 956,4

2.4 Насоки на бюджетната реформа.

Както стана ясно и от предишните части на доклада бюджетната реформа следва да се реализира с ясна визия и твърди стъпки, още повече, че предизвикателствата, произтичащи от присъединяването ни към ЕС са не малко. Основните цели на реформата са реструктуриране и оптимизиране на публичния сектор при въвеждане на нови пазарни принципи, рационализирането на разходите и увеличаване на тяхната ефективност, тяхното реструктуриране от гледна точка оптимално усвояване на средства от Европейските фондове. Според визията тези цели ще бъдат постигнати чрез поддържане на ясни секторни приоритети за развитие, изграждане на устойчива и предсказуема средносрочна фискална рамка и пълно въвеждане на програмно бюджетиране. Успоредно с това следва да се развива институционалния капацитет на публичната администрация.

От началото на реформата в бюджетната сфера, иницирана от Министерството на финансите, до настоящия момент е постигнат чувствителен напредък по усъвършенстване на средносрочното планиране, прозрачност, предсказуемост и ориентиране към резултатите и ползите за обществото.

Въвеждането на програмното и ориентирано към резултатите бюджетиране напредва с бързи темпове. Към момента в процеса на разработване и представяне на формати на програмни бюджети са реализирани седем пилотни програмни и ориентирани към резултатите бюджети на Министерство на околната среда и водите (МОСВ), Министерство на труда и социалната политика (МТСП), Министерство на транспорта и съобщенията (МТС), Министерство на образованието и науката (МОН), Министерство на икономиката (МИ), Министерство на енергетиката и енергийните ресурси (МЕЕР) и Министерство на младежта и спорта (ММС). Разработените програмни бюджети на седемте министерства бяха приложени в пакета документи към проекта на Закон за държавния бюджет на Р България за 2005 г.

С РМС № 74 от 7 февруари тази година за бюджетната процедура за 2006 г. са определени още четири нови министерства, които да участват в процеса на разработване на програмни формати на бюджети – Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ), Министерство на културата и туризма (МК), Министерство на здравеопазването (МЗ) и Министерство на земеделието и горите (МЗГ).

На основание § 56 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2005 г. с проекта на Закона за държавния бюджет на Република България за 2006 г. Министерският съвет внася в Народното събрание за разглеждане и одобрение проекта на бюджет на Министерството на околната среда и водите за 2006 г. в програмен формат, като част от проекта на закона.

Една от главните цели на протичащата реформа в бюджетната сфера е постигане на ефективно действаща средносрочна рамка на разходите и утвърждаване на програмното и резултатно ориентирано бюджетиране, като основен подход във всички фази на бюджетния процес.

Програмното и ориентирано към резултатите бюджетиране е процес на преориентиране от ресурсния подход към желаните и постигнати резултати от дейността на администрацията, и съответно ползите и ефекти за гражданите и обществото като цяло.

Първа стъпка в процеса на въвеждане на програмното и ориентирано към резултатите бюджетиране в пилотните министерства е разработване на програмна структура – дефиниране на областите на политики, стратегическите и оперативните цели и произвежданите/предоставяните продукти/услуги, групирани по програми, съответните проекти към тях, както и определяне на показатели за изпълнение и техните целеви стойности и делегиране на отговорности за изпълнението/резултата на мениджъри на различните нива на управление. На база утвърдената от ръководството на съответното пилотно министерство програмна структура се остойностяват програмите – средствата, които министерството планира да разходва, трансферира и координира в неговия сектор на отговорност в тригодишна перспектива. На този етап на реализация до момента са всички пилотни министерства, определени с РМС да изготвят и програмни формати на бюджетите си.

Следваща стъпка в процеса на реформа е налагането на програмния подход на всички етапи на бюджетната процедура - разработването и представянето на проекта на бюджет е резултат от подготовка на тригодишна бюджетна прогноза. в програмен формат. Тази стъпка е приложима за министерствата, които са натрупали опит, изградили капацитет и са с ефективна и работеща програмна структура. Към настоящия момент това се отнася за МОСВ. Прилагайки програмния и ориентиран към резултатите подход на бюджетиране на всички етапи на бюджетния процес се изгражда връзката между инициативната фаза, фазата на вземане на решения и подготовката на бюджета. По този начин програмният формат на бюджет на министерството ще бъде резултат от решения, взети на база стратегическо планиране и оперативни планове за реализация, детайлизирани по произвеждани/предоставяни продукти/услугите и агрегирани в програми.

За да има устойчивост и последователност в средносрочен план съответното министерство трябва да планира бюджетите на програмите си на базата на вече идентифицираната им в програмния и ориентиран към резултатите бюджет на министерството за текущата година структура - продуктите/услугите и проектите, съставляващи програмите. Тригодишната бюджетна заявка и проектобюджетът на министерството трябва да агрегират бюджетните заявки в тригодишния период и

проектобюджетите (планирани и разработени в програмен формат) на всичките му структурни единици (централна администрация, ВРБК).

В тази връзка се предвижда бюджетната процедура да стартира със стратегическото планиране. Министерството изготвя стратегически план, ако няма такъв или прави преглед на съществуващия и нанася корекции ако е необходимо, като стратегическия план обхваща период не по-малък от 5 години и в него се съдържа мисията, стратегическите и оперативните цели на министерството и показатели за оценка.

Процесът на оперативно планиране следва приоритетите на стратегическия план и определя инструментите и действията, които трябва да се реализират през следващите три години. В резултат на това се изготвя доклад за намеренията за развитието на политиките с тригодишна бюджетна заявка. Те са основата за обвързването на процесите по планиране, управление и финансиране. Взетите решения на база тези документи са параметрите за изготвяне на проекта на бюджет на министерството за следващата година.

Значителна роля в процеса на засилване на капацитета на служителите, работещи във финансовата сфера на публичната администрация очакваме да играе Школата по публични финанси към Министерството на финансите.

2.5 Механизъм за разпределение на икономическия ръст

Механизмът за разпределение на икономическия ръст показва подходът за преминаване от постоянни цени към текущи цени. Докато постоянните цени отразяват измененията в структурите и политиките, текущите цени представляват реалния бюджет определен за съответния сектор. Част от номиналният ръст в него се дължи на отчитане действието на основните макроикономически променливи – инфлация, валутен курс, лихвени нива, докато разпределението на по-голям ресурс е в следствие по-високия икономически растеж. Т.е на база на анализ на данните посочени в механизма могат да се направят изводи за осигуреният номинален и реален ръст по различните бюджетни пера и сектори.

<u>БВП – ръст %</u>	<u>Средногодишна инфлация:</u>
2005 г.: 5.3%	2005 г.: 3.7%
2006 г.: 5.3%	2006 г.: 3.7%
2007 г.: 5.5%	2007 г.: 4.0%
2008 г.: 5.5%	2008 г.: 3.8%

Изменение в дефицита:

През 2005 г. нивото на дефицита по програма ще възлезе на 0.5% от БВП, т.е. предложените изменения в баланса за периода 2006-2008 г. са следните:

- През 2006 г. бюджетът ще бъде балансиран, което означава подобрене в бюджетното салдо спрямо 2005 г. с 0.5% от БВП.

През 2007 и 2008 г. не е отчетено усвояването на средствата по структурните и Кохезионния фонд на ЕС. Това е причината в прогнозата да се планира излишък, който да покрие нуждите, които ще възникнат за бюджета за изплащане на вноската към ЕС, както и за съ-финансиране и за изпреварващо финансиране на някои категории разходи. Поради това и за двете години се предвижда излишък по бюджета, възлизащ на 0.7% от БВП, т.е. изменението в бюджетния баланс спрямо програмата за 2005 г. възлиза на +1.2% от БВП.

Следва да се има предвид, че разходните секторни тавани подлежат на промяна след изготвянето на оперативните програми 2/3 от които ще отразяват насочването на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС.

Изменение в приходите⁶:	Изменение в разходите:
2005 г. (програма): 39.3%	2005 г. (програма): 39.8%
2006 г.: 0.3% (39.6%)	2006 г.: -0.2% (39.6%)
2007 г.: 0.1% (39.4%)	2007 г.: - 1.1% (38.7%)
2008 г.: -0.6% (38.7%)	2008 г.: -1.8% (38.0%)

При преминаването от постоянни към текущи цени от икономическия ръст са преразпределени 1.1% за 2006 г.

III. ДАНЪЧНА ПОЛИТИКА. БЮДЖЕТНИ ПРИХОДИ ЗА ПЕРИОДА 2006 – 2008 Г.

Поради провеждането на парламентарни избори за Четиридесето Народно събрание на РБългария през месец юни, тригодишната бюджетна прогноза е разработена на база на действащата нормативна уредба. Успоредно, за някои основни данъци са разгледани възможностите за прилагане на нова политика по отношение намаляването на ставките, като са представени ефектите за бюджета.

При оценката на приходите е взета предвид актуализацията на показателите в прогнозната макрорамка, в т.ч. обемът на БВП и курсът на долара, промени в обемите и структурата на вноса, вътрешното потребление, както и очакваните постъпления през 2005 г.

Общо бюджетните приходи за 2006 г. се прогнозира да бъдат в размер на 17 666.7 млн.лв. или 39.6% като относителен дял от БВП. За 2007 г. - 19 217.5 млн.лв. или 39.4% от БВП; за 2008 г. - 20 542,8 млн.лв. или 38.7% от БВП. Намалението на приходите като относителен дял от БВП се дължи основно на предвижданото намаление на неданъчните приходи вследствие на икономическите промени, облекчаване на лицензионните режими и преди всичко на процесите на приватизацията, а през 2008 г. и от намаление на приходите от дарения, помощи и други безвъзмездно получени суми по предприсъединителните програми на ЕС и същевременно неотразяването в прогнозата на средствата, които ще получи страната ни по линия на структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС.

Съгласно стратегията за данъчна политика през последните години, основна цел са устойчивият икономически растеж и стабилността на икономиката на РБългария. Икономическият растеж се нуждае от достигане на по-висока норма на инвестиране, а намаляването на данъчната тежест благоприятства подобно развитие.

Приоритетите на провежданата от правителството данъчна политика са:

- Общо намаляване на данъчната тежест в рамките на балансиран бюджет;

⁶ Изменение към базата – програма 2005 г.

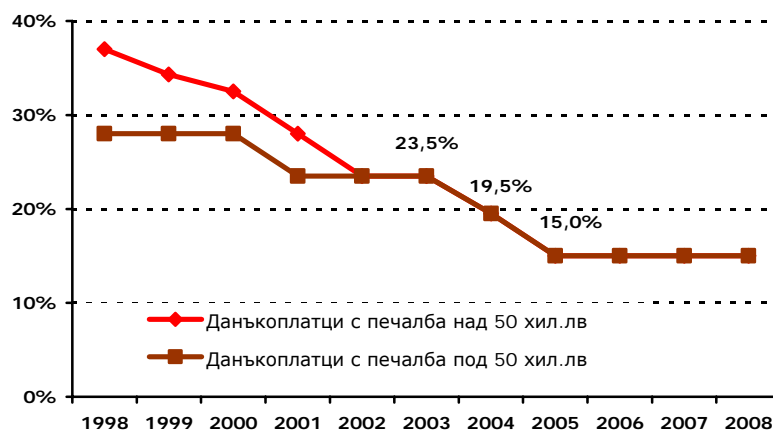
- Поддържане на стабилността на данъчната система;
- Развитие на законодателството в съответствие с изискванията на директивите на Европейския съюз.

1. Корпоративни данъци

Изчисленията на прогнозата на приходите от корпоративни данъци са направени при запазване на размера на данъчните ставки, утвърдени в закона за корпоративното подоходно облагане за 2005 г., т.е. 15% за периода 2006-2008 г. Данъчната тежест, носена от данъкоплатците, облагани с корпоративен данък, не се променя, защото ефективната данъчна ставка за периода се запазва равна на ставката от предходната година.

Приходите от корпоративни данъци в консолидирания бюджет (вкл. данък върху дивидента и доходите) за периода 2006 – 2008 г. се оценяват съответно на: 1 155.0 млн. лв., 1 367.0 млн. лв. и 1 533.0 млн. лв.

Графика №3. Данъчна ставка по корпоративния данък 1998 - 2005 г.

Алтернативен вариант: Разработен е и вариант при допускането, че ставката на корпоративните данъци намаляват от 15% на 12.5%, като загубата за бюджета варира през годините от 115 до 125 млн. лв.

Нефинансови предприятия

Корпоративният данък от нефинансови предприятия (вкл. организации с идеална цел и данъците върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни лица) за 2006 г. се оценява на 1 000.8 млн.лв., през 2007 г. на 1 172.8 млн.лв., и през 2008 г. на 1300 млн.лв. При изготвянето на прогнозата са отчетени следните фактори:

- ✓ Постъпленията през 2006 г. от годишното приключване на финансовата 2005 г. се очаква да са в по-висок размер от тези през 2005 г., поради повишаване на събираемостта от страна на данъчната администрация, и излизане на светло на голяма

част на фирмите от сивата икономика в резултат на ниският размер на данъчната ставка.

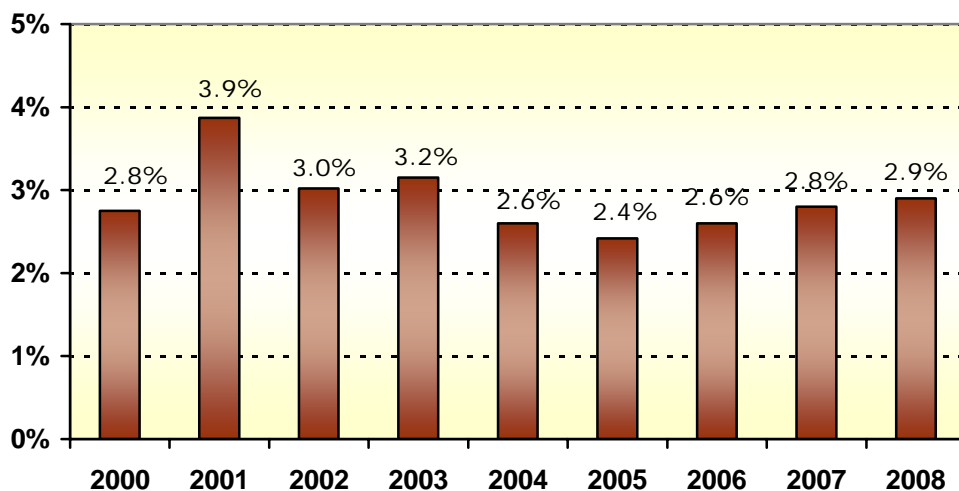
- ✓ Очаквано изпълнение на приходите от корпоративни данъци в консолидираният бюджет за 2005 г. на база отчетените постъпления през първото тримесечие на годината.
- ✓ Увеличение на облагаемата печалба с прогнозния ръст на реалния БВП за периода 2006-2008 г.
- ✓ Предоставяне на данъчно облекчение за фирмите инвестиращи в райони с висока безработица.
- ✓ Еднократни постъпления през месец март на 2006 г. в резултат на прилагане на § 46 от ЗИД на ЗКПО за 2004 г., оценени на около 9 млн.лв.

Финансови институции

Корпоративният данък от финансовите институции (включително корпоративен данък от застрахователни дружества) за периода 2006-2008 г. се оценява съответно на 154.2 млн.лв. за 2006 г., 194.2 млн.лв. за 2007 г. и 233 млн.лв. за 2008 г.

При изготвянето на оценката е отчетен ръст на печалбите в банковия сектор в резултат на кредитната експанзия, и разширяването на пазарните дялове на този сектор.

Графика №4. Корпоративни данъци (% от БВП)

2. Данъци върху доходите на физическите лица

Във връзка с правителствената политика на намаляване на преките данъци и увеличаване на реалния разполагаем доход през 2005 г. необлагаемият минимум беше повишен от 120 лв. през 2004 г. на 130 лв., като същевременно се понижиха и ставките за категориите с нисък доход от 12% през 2004 г. на 10% през 2005 г., за средните доходи от 22% и 26% през 2004 г. на 20% и 22% през 2005 г. и за високите доходи съответно от 29% на 24%. При категориите с висок доход намалението е от 20.5% през 2003 г. на 20.2% през 2004 г.

Ефектите от така направената промяна в скалата за облагане на доходите доведе до намаление на данъчната тежест върху средната работна заплата с 1%. Ръстът на средната работна заплата през 2005 г. и намалението на данъчните ставки увеличиха номиналния доход с 11% и реалния разполагаем доход със 7%.

През разглеждания период 2006-2008 г. се предвижда скалата за облагане доходите на физическите лица по ЗОДФЛ да бъде съобразена с ръста на инфлацията и ръста на доходите, като отчете и предвидените в Кодекса за социално осигуряване изменения в съотношението на осигурителните вноски работник/работодател през годините. Данъчната скала ще се променя в посока намаляване на данъчната тежест за всички подоходни групи. През 2006 г. необлагаемият минимум се увеличава съобразно прогнозния ръст на размера на минималната работна заплата за страната. За всички доходи предложеното намаление на данъчната ставка е от 2%.

Таблица №9. Месечна данъчна скала за 2006-2008 г.

Месечна данъчна основа	Дължим данък по ЗОДФЛ
до 140 лв.	необлагаеми
от 140 до 150 лв.	0 лв. + 8 % за горницата над 140 лв.
от 150 до 250 лв.	0.8 лв. + 18 % за горницата над 150 лв.
от 250 до 600 лв.	18.8 лв. + 20 % за горницата над 250 лв.
над 600 лв.	88.8 лв. + 22 % за горницата над 600 лв.

При изготвяне на прогнозата за постъпленията от данъците върху доходите на физическите лица за разглеждания период, са отчетени следните основни фактори:

- ръстът на работната заплата и промяната на минималната заплата за страната. За бюджетния сектор политиката по доходите включва нарастване с 5% от средата на 2006 г. и с по 10% от средата на 2007 и 2008 г.
- броят и видът на патентните дейности и заетите при извънтрудови правоотношения;
- ефектът за бюджета от семейното подоходно облагане.

Бюджетната загуба от предложената нова скала е около 120 млн.лв.

От данъците по ЗОДФЛ през 2006 г., 2007г. и 2008 г. се предвижда да постъпят съответно 1 190.0 млн. лв., 1 348.0 млн. лв. и 1 560.0 млн. лв. Тази прогноза отразява гореизброените фактори, както и тенденцията от последните години за прилагане на мерки в областта на облагането на доходите на физическите лица, които са насочени към намаляване на данъчната тежест и увеличаване на реалния разполагаем доход на заетите лица.

3. Данък върху добавената стойност

Тригодишната бюджетна прогноза за 2006-2008 г. е разработена при допускането за запазване нивото на ставките за облагане с ДДС. Върху резултатите от този основен бюджетен приходоизточник положително влияние ще оказват общия икономически растеж, нарастването на инвестициите и високото потребление.

Основните фактори, които влияят върху формирането на прогнозите за данъка върху добавената стойност, са брутния вътрешен продукт и неговата структура по елементи на потребление, валутния курс, инфлацията. Постъпленията по ДДС се формират от внос и от сделки в страната.

Най-съществено влияние върху приходите от ДДС от внос оказва курсът на долара и обема на вноса. Приходите от ДДС от внос са разработени при курс на долара от 1,57 лв. за 1 USD и прогнозен ръст на вноса от 10%.

При разработването на прогнозата е използван регресионен анализ. Въз основа на база данни от предходни години се изчисляват необходимите коефициенти и при зададени параметри на БВП и вноса по тримесечия се изчислява данъчната основа за облагане с ДДС.

Приходите от ДДС от сделки в страната са силно зависими от сумите на ефективно внесения данък и възстановения данъчен кредит. За 2006 г. се прогнозира ефективно внесения ДДС да се увеличи с 15% спрямо 2005 г. Отражена е и прогнозата за възстановяване по ДДС на износители и други, като ефективно възстановеният данък варира около 70% от декларирания за възстановяване. При разработването на прогнозните приходи от ДДС от сделки в страната е отчетен ръста на крайното потребление от 7.8% и прогнозната инфлация, която през разглеждания период е в рамките на 3,7 – 4.0%

Други фактори, които се очаква да окажат влияние върху приходите от ДДС, са увеличените акцизи на горива и тютюневи изделия, както и по-ефективния контрол в търговската дейност. Ефектът в приходите от ДДС от новите акцизи на цигарите е около 11 млн.лв., а на горивата – 10 млн.лева.

Прогнозните нива на приходите от ДДС за периода 2006-2008 г. по години са съответно: 4 760.0 млн. лв.; 5 060.0 млн. лв. и 5 540.0 млн. лв.

Прогнозните приходи от ДДС за 2006 г. могат да бъдат постигнати при ефективна събираемост от 92.5% и 94% за 2007 г. и 2008 г., като реализираната ефективност за 2004 г. е 90%, а очакваната за 2005 г. е 92%.

При 100% събираемост приходите от ДДС следва да бъдат в рамките на 10,7% - 11,4 % от БВП. Разликата между тези стойности и отчетените приходи представлява загубата от ДДС в резултат на по-ниска ефективност.

Алтернативен вариант: Ако данъчната ставка бъде намалена на 18%, загубата за бюджета ще бъде около 430 млн.лв. на година

4. Акцизи

Промените в Закона за акцизите са ориентирани към хармонизация на българското законодателство с това в Европейския съюз. Действащите към момента в страната акцизни ставки все още са по-ниски от минималните за Общността. Република България е поела ангажимент да ги достигне, както следва:

- за спиртните напитки и минералните горива - до датата на присъединяване;
- за цигарите – до 01.01.2010 г.

Разработените прогнози за приходите от акцизи за периода 2006-2008г. са в съответствие с договореностите на Република България с ЕС и разработената програма за постепенно повишаване на акцизните ставки.

Законодателни промени 2006 г.

През 2006 г. се предвижда увеличение на акциза за някои **минерални горива**:

- Увеличаване на акциза на оловния бензин: от 495лв./1000л. на 670лв./1000л.;
- Увеличаване на акциза на без оловния бензин: от 495лв./1000л. на 530лв./1000л.;
- Увеличаване на акциза на газьола: от 395лв./1000л. на 430лв./1000л.;
- Увеличаване на акциза на керосина: от 350лв./1000л. на 430лв./1000л.

Предвижда се и увеличение и на акциза за **цигарите**:

- Увеличаване на акциза за цигари с филтър от 48,7% на 52,3 % (специфичен + адвалорен) или 49.97 лв./1000 къса;
- Увеличаване на акциза за цигари без филтър от 27,1% на 52,3 % (специфичен + адвалорен) или 49.97 лв./1000 къса.

Изискването на Европейския съюз е размерът на акциза да е най-малко 57 % от цената на дребно на най-продаваната марка цигари, но не по-малко от 64 евро за 1000 къса (2.50 лв. за кутия от 20 къса).

В преговорната си позиция по глава 10 “Данъчна политика” Република България е поела ангажимент акцизът върху цигарите да достигне 50.00 лв. за 1000 къса от 01.01.2006 г., което представлява 39.9% от минималния за Общността.

Предвиждани приходи

При определянето на приходите от акцизи от сделките в страната са взети предвид очакваните обеми на потребление на основните акцизни стоки – горива и тютюневи изделия, законодателните промени и др.

Увеличаването на размера на акциза на бензините, газьола и керосина ще доведе до положителен ефект за бюджета, оценяван на 127,8 млн.лв.

Увеличаването на размера на акциза за цигари води до положителен ефект за бюджета от 133.2 млн.лв.

Динамиката на вноса е основен фактор за прогнозираните акцизи от внос. През цялата 2004 г. и първото тримесечие на 2005 г. се наблюдаваше ръст на вноса на акцизи за всички групи стоки, като се очаква тенденцията да се запази и през 2006г. Другият фактор е размерът на възстановеният акциз от внос.

Общият размер на приходите от акцизи по консолидираната бюджетна програма за 2006 година е 2 245.3млн. лв.

Законодателни промени 2007 г.

През 2007 г. се предвижда увеличение на акциза за някои **минерални горива**:

- Увеличаване на акциза на оловния бензин: от 670лв./1000л. на 830лв./1000л.;

- Увеличаване на акциза на без оловния бензин: от 530лв./1000л. на 585лв./1000л.;
- Увеличаване на акциза на газьола: от 430лв./1000л. на 485лв./1000л.;
- Увеличаване на акциза на керосина: от 430лв./1000л. на 485лв./1000л.;

Предвижда се и увеличение и на акциза за **спиртните напитки** :

- Увеличаване на акциза за спиртните напитки от 750лв. за хектолитър чист алкохол на 1100лв. за хектолитър чист алкохол.

Предвиждани приходи

Увеличаването на размера на акциза на бензините, газьола и керосина ще доведе до положителен ефект за бюджета, оценяван на 159,2 млн.лв.

Увеличаването на размера на акциза за спиртните напитки води до положителен ефект за бюджета от 36,1 млн.лв.

Очакваният общ размер на приходите от акцизи по консолидираната бюджетна програма за 2007 г. е 2 451.3 млн. лв.

Законодателни промени 2008 г.

През 2008 г. се предвижда увеличение на акциза за някои **минерални горива**:

- Увеличаване на акциза на без оловния бензин: от 585лв./1000л. на 635лв./1000л.;
- Увеличаване на акциза на газьола: от 485лв./1000л. на 535лв./1000л.;
- Увеличаване на акциза на керосина: от 485лв./1000л. на 535лв./1000л.;

Предвижда се и увеличение и на акциза за **цигарите**:

- Увеличаване на акциза за цигари с филтър от 52,3% на 57,2 % (специфичен + адвалорен) или 74.75 лв./1000 къса;
- Увеличаване на акциза за цигари без филтър от 52,3% на 57,2 % (специфичен + адвалорен) или 74.75 лв./1000 къса

Предвиждани приходи

Увеличаването на размера на акциза за бензин, газьол и керосин ще доведе до положителен ефект за бюджета, оценяван на 135,4 млн.лв.

Увеличаването на размера на акциза за цигари води до положителен ефект за бюджета от 162,4 млн.лв.

Очакваният общ размер на приходите от акцизи по консолидираната бюджетна програма за 2008 г. е 2 715.9 млн. лв.

5. Мита

Най-висок дял в приходите от мита от вноса на **селскостопански стоки** имат страните от ЕС, а при вноса на промишлени стоки – страните-членки на Световната търговска организация или страни, с които Република България е сключила споразумения, съдържащи клауза за тарифно третиране “най-облагодетелствана нация”. Във връзка с разширяването на ЕС и допълнителната либерализация на търговията с преработени селскостопански стоки от 1-ви май 2004 г. тарифните ставки поетапно ще бъдат

намалявани в периода 2004-2006 г., като от 1-ви януари 2007 г. ще бъдат нулеви. При митата, събрани от вноса за потребление на **промишлени стоки** се отчита постепенно намаляване на средно-претеглената ставка за периода 1999-2004 г. Това намаление е следствие на създаването на зоните за свободна търговия между България и страните от ЕС, ЕАСТ, ЦЕФТА, Турция, Македония, Хърватска, балтийските страни (Литва, Латвия, Естония) и др.

На основа на анализа на приходите от мита за периода от 1999 г.- 2004 г. по видове стоки – селскостопански и промишлени, по групи страни, съгласно Митническата Тарифа на България; на средно-претеглените митнически тарифни ставки и на обема на вноса, както и ангажиментите на България като член на ЕС от 2007 г., са изготвени следните прогнози за приходите от мита за периода 2006-2008 г.:

Таблица №10. Приходи от мита 2006-2008г.

млн.лв.

	Мита - общо	Мита за ДБ на РБ	Мита за ЕС – 75%
2006 г.	277,7	277,7	-
2007 г.	127,3	31,8	95,5
2008 г.	130, 6	32,6	98,0

6. Други данъци

Тук са включени другите данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане (данък върху представителните разходи, данък върху социалните разходи, данък върху разходите за леки автомобили, данък върху дарения и спонсорство, окончателен данък върху залози за хазартни игри, данъка върху нетния тонаж на корабите и данък върху приходите на бюджетните предприятия) и данъците по Закона за местните данъци и такси (данък върху недвижимите имоти, данък върху превозните средства и данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин). Прогнозата е разработена на база на действащото законодателство, като са отчетени темповете на реалните постъпления и прогнозите за ръста на БВП.

Прогнозните приходи по години са съответно: 414.0 млн. лв., 415.0 млн. лв. и 417.0 млн. лв.

7. Неданъчни приходи

Предвидените средства от неданъчни приходи за 2006-2008 г. по години са, както следва: 2 494.9 млн. лв., 2 664.1 млн. лв. и 2 733.5 млн. лв.

Тази част от приходите включва приходите и доходите от собственост, държавни, общински и съдебни такси, глоби, санкции и наказателни лихви, приходите от концесии, от дивидент за държавата и други.

Факторите, определящи нивото на тези постъпления са:

- При прогнозата за постъпленията от дивидент за държавата е взет предвид фактът, че голяма част от държавната собственост ще бъде приватизирана.
- Намаляване на вноските от “Булгаргаз”.
- Запазване на приходите от лихви, поради високото ниво на резервите.

- Запазване размера на приходи от глоби и санкции.
- Важно перо са приходите от държавни, съдебни и общински такси – възлизащи на около 1 млрд. лв. през годините. Тук се включват и винетните такси.

8. Помощи

Постъпления от помощи от външни и вътрешни източници заложи в прогнозата за периода 2006-2008 г. по години са съответно: 679.9 млн.лв., 778.7 млн.лв. и 661.8 млн.лв.

IV. НАСОКИ НА ПОЛИТИКАТА ПО ОСНОВНИ РАЗХОДНИ СФЕРИ ЗА ПЕРИОДА 2006 – 2008 Г.

1. Тавани на разходните параметри на национално ниво

Разпределението на разходите по икономически дейности и функции позволява да бъдат определени лимити за тяхното разходване.

Тригодишната фискална рамка, представяща разходите по съпоставими (постоянни) цени показва лимита на разходите, който се предлага да бъде одобрен от МС на този етап. Предложението на Министерството на финансите за общ лимит на разходите по текущи цени също трябва да бъде одобрено от МС на този етап. Разликата между двата вида разходни тавана е показана в позиция “резерв за преразпределение на 2-ри етап по механизъм”. Този резерв е разпределен по текущи цени съгласно актуализираната макроикономическа рамка, като на първо място се увеличат разходите зависими от ръста на доходите и цените. Към проекта на решение за одобряване на тригодишната бюджетна прогноза и разходните тавани по постоянни и текущи цени е приложен и механизма, по който е направено преизчислението.

Таблица №11. Консолидирана база 2005-2008 г.

млн.лв.	2005 програма	2006 прогноза	2007 прогноза	2008 прогноза
Таван на разходите по текущи цени	16 461,4	17 666,7	18 853,4	20 158,6
Общо ангажименти за разходи по съпоставими (постоянни) цени		17 130,2	18 024,9	19 037,0
Резерв за преразпределение на 2-ри етап по механизъм		536,6	828,5	1 121,6

Базова година за разработването на тригодишната бюджетна прогноза е одобрената консолидирана фискална програма за 2005 г. Този процес подпомага установяването на стабилна и предсказуема средносрочна фискална рамка, с ясни процедури за актуализация на показателите. Това е начинът за установяване на измененията в бюджетната сфера произтичащи от структурни промени и промени в законодателството. Този начин създава и възможност да се види колко бюджетът преразпределя всяка година в следствие на провеждане на определена политика, колко поради структурна предопределеност и колко в следствие на макроикономически промени. На тази база бяха проведени срещи между първостепенните разпоредители с бюджетни кредити и Министерството на финансите за уточняване на приоритетите и политиките, които е възможно да бъдат финансирани през периода 2006-2008 г.

Следва да се има предвид, че при разработването на тригодишната си бюджетна прогноза министерствата и ведомствата отново силно са завишили заявките за бюджетен ресурс и са намалили очакванията си за акумулиране на приходи. В бюджетната прогноза след обобщаването на подадените заявки за разходите на консолидирана база общото завишение е с по над 1,9-3,5 млрд.лв. Предложените разходи (по постоянни цени) за 2006 г. след консолидацията им са с 25% по-високи от тези одобрени за миналата година. При условие, че се вземат предложените от ПРБК прогнози дефицитът по консолидираната фискална програма (след прилагане на механизма за разпределение на икономическия ръст) за 2006 г. би станал над 8% от БВП, за 2007 г. около 6.5% от БВП и за 2008 г. около 5% от БВП. В този смисъл подготовката на тригодишната бюджетна прогноза дава възможност предложените разходи да бъдат приоритизирани в хода на дискусиите.

Таблица №12 Заявен ресурс за финансиране от ПРБК

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ млн. лева	2005 Програма	2006			2007			2008		
		Пост. цени	Постоянни ПРБК	Р-ка	Пост. цени	Постоянни ПРБК	Р-ка	Пост. цени	Постоянни ПРБК	Р-ка
Общо приходи	16 265.8	17 666.7	17 552.0	-114.8	19 217.5	18 310.7	-906.7	20 542.8	19 226.5	-1 316.3
Общо ангажименти за разходи	16 461.4	17 130.2	20 581.1	3 450.9	18 024.9	20 930.1	2 905.2	19 037.0	20 946.7	1 909.6
<i>Общо нелихвени разходи</i>	<i>15 666.7</i>	<i>16 394.2</i>	<i>19 863.5</i>	<i>3 469.3</i>	<i>17 287.0</i>	<i>20 215.6</i>	<i>2 928.6</i>	<i>18 350.5</i>	<i>20 300.3</i>	<i>1 949.8</i>
Текущи нелихвени разходи *	13 541.2	14 032.1	16 340.8	2 308.7	14 567.1	16 744.8	2 177.7	15 249.1	17 142.5	1 893.4
Дълготрайни активи	1 605.9	1 933.2	3 113.6	1 180.4	2 245.7	3 080.2	834.5	2 608.7	2 777.9	169.2
Резерв за непредвидени и структурни разходи	419.6	293.1	294.8	1.7	324.2	286.5	-37.7	332.7	298.3	-34.4
Придобиване на дялове, акции, съучастия и др. финансови активи и възмездно финансиране (нето)	100.0	135.8	114.3	-21.5	150.0	104.1	-45.9	160.0	81.6	-78.4
Лихви	794.7	736.0	717.6	-18.3	737.9	714.5	-23.4	686.5	646.4	-40.1

* Текущите нелихвени разходи са по постоянни цени

С оглед на гореизложеното Министерството на финансите отново препоръчва всеки ПРБК да предложи реструктуриране на разходите с оглед тяхната окончателна оптимизация и повишаване ефективността на използването им. Това означава всяко едно ведомство да прегледа структурите си, числеността си, материалната база и сградния фонд под негова отговорност, като предложи мерки за по-доброто им управление.

Изключително важен е анализът на ефектите от предстоящите структурни изменения след 2007 г., свързани с предстоящото присъединяване на РБългария към Европейския съюз. Той следва да съдържа вижданията на ПРБК за промените в политиките и програмите, произтичащи от пълноправното членство, както и тяхното отражение върху организационните структури и бюджета на министерството. Адекватната и обективна оценка на промяната в насочеността на бюджетните разходи, произтичаща от структурни изменения, свързани с изискванията на ЕС е от особена важност за процеса на многогодишно планиране в бюджетната сфера и следва да се вземе в предвид при определянето на разходните тавани за периода след 2007 г.

2. Основни политики, залегнали в разходната част на тригодишната бюджетна прогноза

2.1 Политика по доходите

В рамките на цялостната стратегия за развитието на страната, политиката по доходите заема особено място и това се определя от провежданата през последните години правителствена политика насочена към повишаване на жизнения стандарт и доходите на населението. В основата ѝ е залегнала конкурентна и динамично развиваща се икономика, определяща се от икономическия растеж, заетост и производителност в съчетание с адекватна политика по доходите, осигуряваща активно участие на всички граждани. Изграждането и реализирането на подходяща политика по доходите, главно от работна заплата е основният елемент от подоходната политика, която се нуждае от нов прочит с оглед оценка на икономическите и социални реалности в страната.

Работна заплата

През последните години се провежда последователна политика за преодоляване на бедността и повишаване на **доходите за страната**:

- ⇒ Средната работна заплата беше увеличена от 240 лв. през 2001 г. до 301,53 лв. (над 150 евро) по предварителни данни за 2004 г.
- ⇒ Минималната работна заплата беше увеличена от 87,25 лв. за 2001 г. на 150 лв. за 2005 г., което е номинално нарастване общо с 71,9%. Характерно за динамиката на минималната работна заплата е, че нейният размер беше повишаван неколккратно с изпреварващи темпове в сравнение с другите доходи на населението. През 2006 и 2007 г. минималната работна заплата ще нараства плавно до достигане на 1 лев за час при влизането на България в ЕС. С определянето на минималната работна заплата за страната държавата предотвратява възможността за необосновано ниско заплащане на труда предимно в частния сектор.
- ⇒ Промяна на осигурителната тежест.

Политиката по доходите е в съответствие с общата икономическа политика, както и с политиката в областта на заетостта и ограничаване на безработицата. Равнището на безработица от 18.08% за 2001 г. беше намалено до 12,67% през 2004 г., което се отрази позитивно и върху доходите на над 5% от безработните, започнали работа.

В резултат на съгласуваните действия на правителството, реалните доходи на домакинствата през 2003 г. са нараснали с 31.6% спрямо равнището от 1996 г. (по наблюдения на НСИ). Общият доход средно на лице от домакинство нараства от 1 589 лв. за 2001 г. на 2 298 лв. за 2004 г. Увеличението е с 709 лв. или с 44.6% (по данни на НСИ към месец април 2005 г.).

По-високите равнища на доходите и жизнения стандарт на населението са постижими посредством увеличаването на производството на стоки и услуги, на производителността на труда и на заетостта. През 2007-2008 г. се очаква динамиката на реалните работни заплати и на производителността на труда да бъде с идентични темпове – над 4%

Основна цел на политиката по доходите е повишаване равнището на доходите и качеството на живот с оглед успешното интегриране на България в европейската

общност. Макроикономическата стабилност, която България постигна през последните няколко години, позволява да се запази тенденцията за нарастване на доходите от работна заплата.

За да има ефективна средносрочна политика по доходите, особено в **бюджетната сфера** е необходимо не само вземане на решения относно осигуряване ръст на доходите и по-специално за ръст на работната заплата, но не по-маловажно е решението в средносрочен план, относно изграждане и поддържане на ефективни структури с оптимална численост, т.е. относно целенасочена и контролируема политика по заетостта. На лице е необходимост от преглед и оценка на всички бюджетни структури и заетата в тях численост. Постигане и поддържане на оптимална численост в бюджетната сфера е първото важно условие за осигуряване на адекватни за икономическия растеж ръстове на работните заплати.

Предложената политика по доходите в бюджетната сфера през 2006-2008 г. е основана на:

1. Прилагане на нов, по-ефективен механизъм за определяне размера на средствата за работна заплата. Поетапното въвеждане на програмното бюджетирание е първият етап в тази посока, тъй като е ориентирано директно към крайния резултат, а не към отделните икономически показатели, в т.ч. и заплатите. В този смисъл следва да отпадне досегашният подход на централизирано определяне на средствата за заплати в отделните бюджетни системи и сектори.
2. Ръстът на заплатите в бюджетната сфера да бъде обвързан с нарастването на производителността на труда в реалния сектор, с оглед осигуряване на силна и конкурентноспособна икономика, висок икономически растеж и стабилна макроикономическа среда.

Съгласно тригодишната бюджетна стратегия от средата на всяка година за периода 2007-2008 г. се предвижда нарастване на средната месечна заплата до 10%, а за 2006 г. (също от 1 юли) това нарастване ще бъде 5%.

Пенсии

След реформата на осигурителната система, а впоследствие и след вдигането на пенсионния “таван” от 1 януари 2004 г., настъпиха съществени позитивни промени по отношение размера на пенсиите.

- ⇒ Социалната пенсия беше увеличена от 44 лв. през 2001 г. до 60 лв. през 2005 г. и се планира да достигне 62,76 лв. за 2006 г.
- ⇒ Минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст нараства от 50,60 лв. за 2001 г. до 69 лв. за 2005 г. и се планира да достигне 72,17 лв. за 2006 г.
- ⇒ Максималният размер на пенсиите се повиши до 420 лв. В резултат на това, около 150 000 пенсионери, чиито пенсии до края на 2003 г. бяха ограничени на 200 лв., получиха реалните си пенсии. За 2006 г. максималният размер на пенсията ще достигне 455 лв.
- ⇒ Средната пенсия на един пенсионер нарасна от 92,37 лв. за 2001 г. и 124,76 лв. за 2004 г., на 133,14 лв. според Закона за бюджета на ДОО за 2005 г. Очаква се през 2006 г. тя да достигне 144,00 лв.

Предпоставка за успех в политиката за повишаване на доходите от пенсии, е създаването на условия за увеличаване на приходите в осигурителната система. Затова правителството предприе и ще продължи да предприема редица мерки за разширяване на обхвата и повишаване на събираемостта на осигурителните вноски.

Тези процеси бяха регулирани с въвеждането на минималните осигурителни прагове по икономически сектори и длъжности и задължителната регистрация на трудовите договори.

От началото на 2005 г. се увеличи максималният осигурителен доход за всички осигурени лица от 1 200 на 1 300 лева, както и минималният осигурителен доход за самоосигуряващи се лица на 220 лв.

Предвижда се индексирание на пенсиите със 7 на сто от 1 юни 2005 г. За изчислението на този ръст се взимат 75% от увеличението на инфлацията и 25% от увеличението на средния осигурителен доход.

През 2006 – 2008 г. се прогнозира пенсиите да бъдат в размер съответно на: 4 081.2 млн. лв.; 4 386.0 млн. лв. и 4 695.0 млн. лв.

Социално- и здравно-осигурителни вноски

Разходите за осигурителни вноски, обхващащи пенсионните и здравноосигурителните вноски, са изчислени като процент към разходите за заплати в зависимост от осигурителната тежест. Предвидените средства за тези разходи за 2005 г. са в размер на 618.9 млн.лв.

Общият размер на осигурителните вноски през 2006 г. отразява заложената в Кодекса за социално осигуряване промяна на съотношението, в което се правят осигурителните вноски от 70:30 през 2005 г. на 55:45 през 2008 г., разпределено между работодател и осигурено лице. При това съотношение личните осигурителни вноски през 2005 г. са в размер 12.45% от общия размер на осигурителните вноски - 42.2% за трета категория труд. През 2006 г. съотношението на осигурителните вноски работодател и работник се променя на 65:35, като личните осигурителни вноски стават 14.5% от общия размер на осигурителната тежест.

Размерът на здравноосигурителната вношка от 6% ще се запази и през 2006 г. Предвижда се нарастване на тази вношка на 8% от 2007 г.

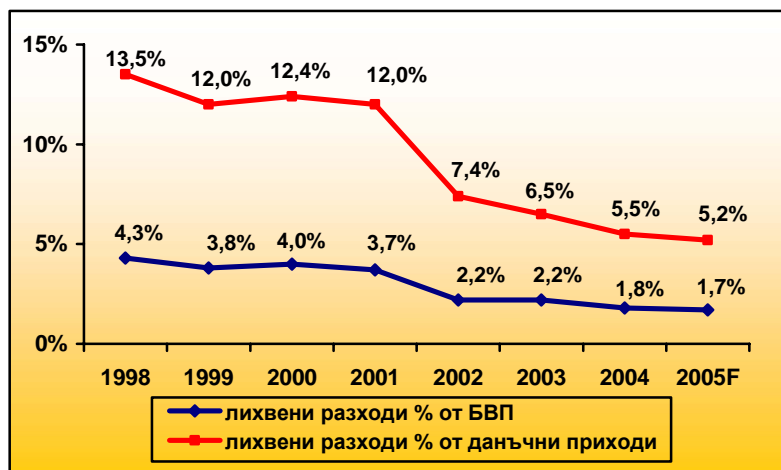
2.2 Лихвени разходи

За разглеждания тригодишен период разходите за лихви по **вътрешния дълг** се очаква да бъдат в размер на 552.9 млн. лв. От тях 107.7 млн. лв. ще представляват лихви по дълга към БНБ. Лихвените разходи по вътрешния дълг са сравнително прогнозируема и стабилна величина, тъй като книжата с фиксирани лихвени купони са преобладаваща част. Влиянията на флукуациите при международните лихви се очаква да се отразят върху плащанията по дълга към БНБ и по ДЦК за структурната реформа.

Лихвите по **външни заеми** за периода 2006 г. – 2008 г. на консолидирана база се предвижда да бъдат в размер на 1 607.5 млн. лв. общо. Разпределението на тази сума по години е както следва: за 2006 г. – 530.3 млн. лв., за 2007 г. – 556.3 млн. лв. и за 2008 г. – 520.9 млн. лв. Основната част от тях са по държавни заеми и облигации, а 180.2 млн. лв. са по държавни инвестиционни заеми, администрирани по бюджетите на министерствата. Разходите по заеми с краен бенефициент търговско дружество, които

се изплащат от кредитополучателите се очаква да бъдат около 60 млн. лв. Въпреки значителното подобрене на лихвената структура на външния дълг, постигнато през последните години, около половината външни задължения остават с лихвен купон, обвързан с международните лихви, което прави тази част от плащанията силно зависима от тяхното движение. Въпреки това, не се очаква влиянието им да доведе до съществени промени в прогнозираните цифри.

Графика №5. Динамика на относителния дял на лихвените разходи

Източник: МФ

2.3 Капиталови разходи

Насърчаване на устойчивото икономическо развитие е основен приоритет на провежданата икономическа политика. Поставяйки си за цел висок и устойчив икономически растеж през 2006г. – 2008 г. е необходимо да се стимулират основните фактори за реализирането на тази цел, какъвто са инвестициите. Основните по-високи цели са свързани с:

- ♦ обема и темпа на нарастване на чуждестранните инвестиции на “зелено” и тези за разширяване на съществуващите производства, след приключващата приватизация;
- ♦ привличането на инвестиции във високотехнологични производства и услуги/наука, образование, информационни и комуникационни технологии и други с висока добавена стойност изискващи и висококвалифицирани кадри;

Един от основните механизми за подобряване на средата за инвестиции в България е усъвършенстването на нормативната база, определяща рамката за функциониране на бизнеса и оптимизиране на предоставяните от централната и местната изпълнителна власт административни услуги. Подкрепата ще бъде към нови инвестиционни проекти, които да разширяват националната производствена база и да позволят увеличаване на притока на чуждестранни инвестиции.

През 2006 г. се предвижда значителен ръст в капиталовите разходи. Това е важна тенденция, съдействаща за общия икономически растеж. Капиталовите разходи, които се предвиждат в консолидирания бюджет за 2006-2008 г. по години ще бъдат съответно 1 933.2 млн. лв., 2 245.7 млн. лв. и 2 608.7 млн.лв. или съответно 4.3%, 4.6% и 4.9 % от БВП.

Бюджетната прогноза за капиталовите разходи за 2006 – 2008 г. се различава значително по структурата на източниците за финансиране спрямо разходите за настоящата 2005 г. Средствата са разпределени при засиленото участие на средствата, които ще бъдат усвоени от фондовете ФАР, ИСПА и САПАРД. През следващите години се очаква сериозен напредък по програма ИСПА, която е насочена изцяло към големи инфраструктурни проекти. През 2006-2008 г., ще продължи изграждането на важните инфраструктурни обекти. Очаква се завършването на Транзитни пътища III, електрификация на ж.п. линията Пловдив-Свиленград, разширението на Летище-София, Дунав мост 2, редица регионални депа за битови отпадъци и пречиствателни станции за отпадни води. Значително нараства предвиждания дял на разходите за национално съфинансиране по предприемаческите инструменти.

Увеличен е също така размерът на средствата, които страната ни ще усвоява от външни инвестиционни кредити по вече сключени споразумения.

Повишаването на участието на външните безвъзмездни и заемни инвестиционни ресурси при финансирането на инвестиционни програми и проекти води до известно намаляване на средствата от национални източници – субсидия от централния бюджет и собствени бюджетни средства на първостепенните разпоредители и общините.

Реално се предвижда ръст на инвестиционните разходи, насочени към осъществяване на политиката за сметка на тези, подпомагащи административната дейност.

Предвидени са капиталови трансфери за НК „Железопътна инфраструктура“, за проекти за разширението на Летище София, за разширение на Пристанище-Бургас, Българска телеграфна агенция, Български червен кръст, „Студентски столове и общежития“ - ЕАД.

Също така е важно да се отбележи, че в рамките на целевата субсидия за капиталови разходи на общините от централния бюджет е осигурено продължаването на строителството на екологични обекти с висока регионална и национална значимост /пречиствателни станции за отпадни води, депа за твърди битови отпадъци и др./

Разпределението на средствата по инвеститори е извършено с оглед да се осигури концентрация на финансовите ресурси за изпълнението на инвестиционни програми и проекти, които представляват национален приоритет. Такива са предвидените средства за реструктуриране системата на отбраната по стандартите на НАТО.

3. Развитие на основните бюджетни сектори през следващите години

В приложение към проекта на РМС са представени разходите по основни функционални сфери. В тази част се прави кратък преглед на основните секторни приоритети.

Таблица №13 Консолидирани държавни разходи по функции (2004г.-2008г.)

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	2004	2005	2006	2007	2008
	млн. лв. Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА РАЗХОДИТЕ ПО ФУНКЦИИ	15 198.7	16 461.5	17 666.7	18 853.4	20 158.6
Текущи разходи	13 642.4	14 335.9	15 304.6	16 133.5	17 057.2
Капиталови разходи	1 505.2	1 606.0	1 933.2	2 245.7	2 608.7
Придобиване на дялове, акции, съучастия и други финансови активи и възмездно финансиране (нето)		100.0	135.8	150.0	160.0
Резерв	51.1	419.6	293.1	324.2	332.7

% от БВП	40.0%	39.8%	39.6%	38.7%	38.0%
% от Общо разходи	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
% от Нелихвените разходи	104.8%	105.1%	104.3%	104.1%	103.5%
Общо нелихвени разходи	14 501.3	15 666.8	16 930.7	18 115.5	19 472.1
Текущи разходи	12 945.0	13 541.2	14 568.6	15 395.6	16 370.7
Капиталови разходи	1 505.2	1 606.0	1 933.2	2 245.7	2 608.7
Придобиване на дялове, акции, съучастия и други финансови активи и възмездно финансиране (нето)		100.0	135.8	150.0	160.0
Резерв	51.1	419.6	293.1	324.2	332.7
% от БВП	38.2%	37.9%	37.9%	37.2%	36.7%
% от Общо разходи	95.4%	95.2%	95.8%	96.1%	96.6%
% от Нелихвените разходи	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

В бюджетната рамка за 2006-2008 г. най-значителен дял от общите разходи се предвижда за сферите на: социалното осигуряване, подпомагане и грижи (около 34%); отбрана и сигурност (около 13%); здравеопазването (11%); образованието (11%) и икономическите дейности и услуги (11%).

В прогнозата за 2007 г. и 2008 г. не са включени финансовите взаимоотношения (потоци) от/за ЕС, което ще промени структурата на разходите, както по икономически елементи така и по функции.

3.1. Общи държавни служби

Таблица №14. Разпределение на разходите за общи държавни служби (2004-2008 г.)

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	2004	2005	2006	2007	2008
	млн. лв. Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ - ВСИЧКО (А+Б+В) + РЕЗЕРВ	1 115.2	1 232.0	1 291.0	1 374.1	1 419.9
% от БВП	2.9%	3.0%	2.9%	2.8%	2.7%
% от Общо разходи	7.3%	7.5%	7.3%	7.3%	7.0%
% от Нелихвените разходи	7.7%	7.9%	7.6%	7.6%	7.3%
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ - ВСИЧКО (А+Б+В)	1 115.2	1 187.0	1 276.0	1 364.1	1 409.9
Текущи разходи	968.8	1 017.3	1 084.3	1 166.5	1 214.3
Капиталови разходи	146.4	169.7	191.7	197.6	195.6
% от БВП	2.9%	2.9%	2.9%	2.8%	2.7%
% от Общо разходи	7.3%	7.2%	7.2%	7.2%	7.0%
% от Нелихвените разходи	7.7%	7.6%	7.5%	7.5%	7.2%
A. ИЗПЪЛНИТЕЛНИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОРГАНИ	918.8	996.4	1 074.4	1 149.5	1 168.3
Текущи разходи	780.1	832.1	889.3	961.5	983.3
Капиталови разходи	138.6	164.3	185.1	188.0	185.0
% от БВП	2.4%	2.4%	2.4%	2.4%	2.2%
% от Общо разходи	6.0%	6.1%	6.1%	6.1%	5.8%
% от Нелихвените разходи	6.3%	6.4%	6.3%	6.3%	6.0%
Б. ОБЩИ СЛУЖБИ	66.7	57.9	62.5	68.5	71.5
Текущи разходи	64.9	55.8	60.0	64.0	66.0
Капиталови разходи	1.8	2.1	2.5	4.5	5.5
% от БВП	0.2%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
% от Общо разходи	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%
% от Нелихвените разходи	0.5%	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%

Г. НАУКА + РЕЗЕРВ	129.7	177.7	154.1	156.1	180.1
% от БВП	0.3%	0.4%	0.3%	0.3%	0.3%
% от Общо разходи	0.9%	1.1%	0.9%	0.8%	0.9%
% от Нелихвените разходи	0.9%	1.1%	0.9%	0.9%	0.9%
Г. НАУКА	129.7	132.7	139.1	146.1	170.1
Текущи разходи	123.7	129.4	135.0	141.0	165.0
Капиталови разходи	6.0	3.3	4.1	5.1	5.1
% от БВП	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%
% от Общо разходи	0.9%	0.8%	0.8%	0.8%	0.8%
% от Нелихвените разходи	0.9%	0.8%	0.8%	0.8%	0.9%

Тази функция отразява финансирането на публичната администрация (централна и местна) и на науката. Провежданата реформа в администрацията насочена към оптимизация на структурите, числеността и на материалната издръжка и повишаване на професионалното равнище и компетентност на администрацията намира отражение основно в тази функция.

Бюджетната политика насочена към формиране на малобройна, но висококвалифицирана и добре заплатена администрация е в съответствие с основните цели на политиката в тази сфера: укрепване на капацитета на администрацията, необходим за ефективното прилагане на общите правни норми на европейското законодателство и повишаване мотивацията на държавните служители. С оглед осигуряване на необходимите финансови средства реформата е насочена към идентифициране на секторите и дейностите, които могат да бъдат извадени от бюджета чрез създаване на търговски дружества и държавни предприятия, предоставяне за администриране на определени дейности на лица от частния сектор, както и на закриване на административни звена и/или структури. Чрез този подход се търсят нови възможности за постигане на икономическа ефективност и ефикасност във всички сфери на държавната дейност.

В дейностите, включени в обхвата на група **“Наука”** съществуват добри възможности за партньорство между частния сектор и държавата, като насоката е към по-рационално използване на различните възможности за нейното финансиране.

Стимулира се разработването на проекти в сферата на науката и научните изследвания, които могат да кандидатстват за финансиране по програми на ЕС и НАТО. Научната политика е насочена към осигуряване на възможности за нормално протичане на научната дейност в рамките на съвместни проекти с чуждестранни партньори (европейски партньори и партньори от водещи в науката страни) - академии на науките или национални научноизследователски центрове, благодарение на които се набавя научна апаратура, консумативи, осигуряват се краткосрочни специализации на млади учени и т.н.

Програмата за икономическа реформа, приета от Европейския съвет в Лисабон през 2000 г. формулира конкретните мерки за увеличаване на ефективността на европейските научни разработки и на тяхното въздействие върху иновациите.

Основното предизвикателство в този сектор е постигането на заложената в Лисабонската стратегия цел за постигане на разходи за научни изследвания в размер на 3% от БВП, от които около 1/3 следва да се осигурят от държавата и 2/3 от частния сектор. В тази връзка усилията на правителството са насочени към създаване на условия за внедряване на иновации в резултат от привличане на повече частни капитали за финансиране на пазарно ориентирани научно-приложни разработки, както

и на изследвания, подпомагани с публични средства. Доброто управление, приоритизирането на областите за провеждане на научни изследвания, оптимизирането на системата, промяната в модела на финансиране и обвързването му с крайните резултати и най-вече участието на частния сектор ще доведат постигане на основните цели на правителството в областта на науката.

3.2. Отбрана и сигурност

Таблица №15. Разпределение на разходите за отбрана и сигурност за (2004-2008 г.)

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	2004	2005	2006	2007	2008
	млн. лв. Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ (А+Б+В+Г)	1 946.4	2 068.2	2 225.9	2 439.4	2 667.1
Текущи разходи	1 723.9	1 935.3	2 083.9	2 210.9	2 407.0
Капиталови разходи	222.5	132.9	142.0	228.5	260.1
% от БВП	5.1%	5.0%	5.0%	5.0%	5.0%
% от Общо разходи	12.8%	12.6%	12.6%	12.9%	13.2%
% от Нелихвените разходи	13.4%	13.2%	13.1%	13.5%	13.7%
A. ОТБРАНА + РЕЗЕРВ	875.0	978.9	1 033.0	1 156.0	1 303.1
% от БВП	2.3%	2.4%	2.3%	2.4%	2.5%
% от Общо разходи	5.8%	5.9%	5.8%	6.1%	6.5%
% от Нелихвените разходи	6.0%	6.2%	6.1%	6.4%	6.7%
A. ОТБРАНА	875.0	960.9	1 033.0	1 156.0	1 303.1
Текущи разходи	696.2	869.4	937.0	980.0	1 103.1
Капиталови разходи	178.8	91.5	96.0	176.0	200.0
% от БВП	2.3%	2.3%	2.3%	2.4%	2.5%
% от Общо разходи	5.8%	5.8%	5.8%	6.1%	6.5%
% от Нелихвените разходи	6.0%	6.1%	6.1%	6.4%	6.7%
Б. ПОЛИЦИЯ, ВЪТРЕШЕН РЕД И СИГУРНОСТ	780.3	784.8	851.9	923.0	982.9
Текущи разходи	753.9	762.8	826.9	898.0	951.9
Капиталови разходи	26.4	22.0	25.0	25.0	31.0
% от БВП	2.1%	1.9%	1.9%	1.9%	1.9%
% от Общо разходи	5.1%	4.8%	4.8%	4.9%	4.9%
% от Нелихвените разходи	5.4%	5.0%	5.0%	5.1%	5.0%
В. СЪДЕБНА ВЛАСТ + РЕЗЕРВ	226.2	251.6	268.6	280.0	297.7
% от БВП	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%
% от Общо разходи	1.5%	1.5%	1.5%	1.5%	1.5%
% от Нелихвените разходи	1.6%	1.6%	1.6%	1.5%	1.5%
В. СЪДЕБНА ВЛАСТ	226.2	251.0	268.0	279.4	297.1
Текущи разходи	209.7	232.5	248.0	255.9	273.0
Капиталови разходи	16.5	18.5	20.0	23.5	24.1
% от БВП	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%
% от Общо разходи	1.5%	1.5%	1.5%	1.5%	1.5%
% от Нелихвените разходи	1.6%	1.6%	1.6%	1.5%	1.5%
Г. АДМИНИСТРАЦИЯ НА ЗАТВОРИТЕ	64.9	71.6	73.0	81.0	84.0
Текущи разходи	64.1	70.6	72.0	77.0	79.0
Капиталови разходи	0.8	1.0	1.0	4.0	5.0
% от БВП	0.2%	0.2%	0.2%	0.2%	0.2%
% от Общо разходи	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%
% от Нелихвените разходи	0.4%	0.5%	0.4%	0.4%	0.4%

Модернизация на Въоръжените сили на Република България. С присъединяването си към НАТО България поема ангажимент за поддържането на достатъчен национален бюджет за отбрана, гарантиращ боеспособни въоръжени сили, които са в състояние да участват в съвместни операции и мисии на НАТО. Съгласно Графика за реформите, в икономическата сфера е поет ангажимент за гарантиране на вътрешната и външна икономическа стабилност, продължаване на реформите и обезпечаване в макроикономически план на разходите за отбрана на относително постоянно равнище от 2,6% от БВП (вкл. разходите за отбрана разпределени по други функции) в средносрочен период.

Министерският съвет одобри 11 приоритетни инвестиционни проекти за модернизация на Въоръжените сили на Република България, които са дългосрочни и ще бъдат изпълнявани през периода 2005 - 2015 година. Те предвиждат доставка на нови вертолет и транспортни самолети и превъоръжаване на армията с автомобилна техника, както и проектиране на нови многоцелеви изстребители и на кораб клас „Многоцелева корвета”. Осигуряването на реализацията на тези проекти предвижда широко прилагане на офсетни програми, от потенциални стратегически партньори, преди и в хода на изпълнението на проектите, като по този начин ще бъдат постигнати икономически, технологични, финансови и не на последно място – политически ползи за държавата.

Стратегията за сигурност на Република България, която е основа и отправна точка за формирането на политиката на българската държава през следващото десетилетие, е внесена за обсъждане в Народното събрание.

Полиция, вътрешен ред и сигурност. Основните приоритети в сферата на опазването на вътрешния ред и сигурността на страната са свързани с хармонизиране и прилагане на законодателството на ЕС по отношение на граничния контрол, нелегалната миграция, трафика на наркотици, прането на пари, организираната престъпност, единдействието между полиция и съдебна система, защитата на данни и взаимното признаване на съдебни решения.

До официалното присъединяване към ЕС, България строго ще изпълнява цялото планирано законодателство и ще развива институционалните и административни възможности на всички правоприлагащи и правораздаващи институции. Приоритетните области включват реформа в правосъдието, защита на данните, усъвършенстване на миграционната политика, подобряване на полицейското сътрудничество, борба срещу измамите и корупцията, изпълнение на Националната стратегия за борба с наркотиците и на Националния план за борба срещу тероризма, като се засилва взаимодействието с чуждестранните специализирани и полицейски служби за обмен на информация за конкретни лица и терористични организации.

Съдебна власт. Важен приоритет на правителството е продължаване на съдебната реформа с цел изграждането на ефективно функционираща правораздавателна система, отговаряща на европейските изисквания и стандарти.

С тригодишната бюджетна прогноза за периода 2006-2008 г. се осигуряват необходимите финансови, материални и кадрови ресурси за нормалното функциониране на органите на съдебната власт и взаимоотношенията им с останалите участници в съдебния процес, особено на фона на реструктурирането на разходите в някои от другите сектори.

Основните приоритети свързани с реформата в съдебната система са насочени към:

- укрепване на правоприлагащия капацитет и квалификация на магистратите и съдебните служители;
- укрепване административния капацитет на органите на съдебната власт и подобряване прозрачността и образа на съдебната власт сред обществото;
- подобряване инфраструктурата и сигурността в съдебната система;
- въвеждане на информационни технологии в работата на съдебната система.

Препоръчваме Висшият съдебен съвет да полага усилия за ефективно, ефикасно и икономично разходване на ограничените публични средства, като следва да се съобразява с това, че възможностите на държавния бюджет са лимитирани. Заложените в Закона за съдебната власт привилегии за работещите в съдебната система и за определяне на заплатите пораждаат съществени различия с политиката по доходите, одобрена от правителството и с останалите бюджетни системи.

3.3. Образование

Таблица №16. Разпределение на разходите за образование (2004-2008 г.)

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	2004	2005	2006	2007	2008
	млн. лв. Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
III. ОБРАЗОВАНИЕ + РЕЗЕРВ	1 652.4	1 798.9	1 954.0	2 094.3	2 272.0
% от БВП	4.3%	4.4%	4.4%	4.3%	4.3%
% от Общо разходи	10.9%	10.9%	11.1%	11.1%	11.3%
% от Нелихвените разходи	11.4%	11.5%	11.5%	11.6%	11.7%
III. ОБРАЗОВАНИЕ	1 652.4	1 708.9	1 954.0	2 094.3	2 272.0
Текущи разходи	1 566.5	1 632.9	1 796.0	1 935.3	2 108.0
Капиталови разходи	85.9	76.0	158.0	159.0	164.0
% от БВП	4.3%	4.1%	4.4%	4.3%	4.3%
% от Общо разходи	10.9%	10.4%	11.1%	11.1%	11.3%
% от Нелихвените разходи	11.4%	10.9%	11.5%	11.6%	11.7%

Приоритетите в сферата на образованието са разработени, изхождайки от новите потребности, на които трябва да отговори българското образование в светлината на решенията от срещата в Лисабон. Осъзната е необходимостта от цялостно модернизиране на системата в този обществен сектор. Затова сега е важно усилията да бъдат насочени към разработването на всеобхватна национална програма за качествено ново развитие на българското образование. Прилагането на подобна програма трябва да даде като резултат включването на знанието и информацията като основни фактори за конкурентоспособността, растежа и заетостта в българската икономика. Акцентът на тази програма е в съзвучие с целите в областта на образованието, приети от министрите на образованието на страните от ЕС през 2001 г.:

- ◆ Подобряване на качеството и ефективността на системите на образование и квалификация
- ◆ Осигуряване на равен достъп на всички до тези системи
- ◆ Отваряне на образователните системи към света.

Основните направления, в които ще се насочи реформата на българската образователна система могат да се обобщят в следните направления:

Мерките по подобряване качеството и ефективността на системата на средното образование включват:

- Осъвременяване на учебните програми и обвързване на учебното съдържание с потребностите на пазара на труда.
- Въвеждане на нови методи на преподаване, при които учениците са активна страна в учебния процес.
- Приоритетно обучение по чужди езици.
- Ранно компютърно обучение и масово въвеждане на информационните технологии в обучението на всички нива.
- Въвеждане на съвременни, обективни методи на оценяване при завършване на образователните етапи и степени.
- Стимулиране на научните изследвания във висшите училища.

Развитие на системата за управление на образованието чрез:

- Децентрализация на управлението на средното образование чрез делегиране на правомощия на училищните директори в областта на финансите, управлението на кадрите и въвеждане на иновации в учебния процес
- Постигане на пълноценно партньорство при управлението на училищата чрез поемане на права и отговорности от страна на родителите и бизнеса
- Гарантиране на възможности за постоянна квалификация на преподавателите и обвързване на добрите резултати от учебната дейност с морални и материални стимули, които да повишат икономическия и социалния статус на българските преподаватели.

Въвеждане на действаща система от индикатори за оценка на качеството на образованието и обвързване на финансирането с качеството на образователния продукт:

- Трикомпонентен модел на финансиране на средното образование, включващ единен стандарт за финансиране на образованието на един ученик, програмно финансиране и съфинансиране от собственика на училището – целта на този модел е да промени стимулите в системата като насърчава предоставянето на качествено обучение от високо квалифицирани специалисти по направления, отговарящи на потребностите на пазара на труда.
- Прилагане на принципа “парите следват всеки учащ се” с цел смекчаване и постепенно преодоляване на зависимостта между икономическите възможности на семейството и достъпа до качествено образование.
- Дългосрочно обвързване на ресурсната осигуреност на системата с качеството на образователния продукт - съответствие между съдържанието и формата на образователната услуга и потребностите, изискванията и интересите на учащите, икономиката и обществото.

3.4. Здравеопазване

Таблица №17 Разпределение на разходите за здравеопазване (2004-2008г.)

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	2004	2005	2006	2007	2008
	млн. лв. Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ + РЕЗЕРВ	1 769.1	1 777.7	1 922.0	2 109.5	2 289.1
% от БВП	4.7%	4.3%	4.3%	4.3%	4.3%
% от Общо разходи	11.6%	10.8%	10.9%	11.2%	11.4%
% от Нелихвените разходи	12.2%	11.3%	11.4%	11.6%	11.8%
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	1 769.1	1 677.2	1 810.0	1 971.9	2 147.0
Текущи разходи	1 693.5	1 621.2	1 719.0	1 866.9	2 030.0
Капиталови разходи	75.6	56.1	91.0	105.0	117.0
% от БВП	4.7%	4.1%	4.1%	4.0%	4.0%
% от Общо разходи	11.6%	10.2%	10.2%	10.5%	10.7%
% от Нелихвените разходи	12.2%	10.7%	10.7%	10.9%	11.0%

Въведеният през 1999 г. солидарен модел на здравно осигуряване при фондово финансиране днес се нуждае от развитие.

За да се отговори на обществените очаквания се налага да се признаят основните проблеми в здравеопазването и да се потърсят начини за тяхното решаване:

- пациентите не разполагат с лостове и представителство, за да участват активно при вземане на решенията за разпределение на ресурсите и при определяне на изискванията към качеството на здравната услуга;
- постоянно спада качеството на здравното обслужване;
- хронично недофинансиране на болничната помощ, съпроводено с неефективно изразходване на ограничените ресурси;
- високите нива на плащанията на ръка са категорично неприемлива практика, както от гледна точка на пациентите, така и от страна на лекарите;
- недоволство и неудовлетвореност от състоянието на системата от страна на всички участници в нея.

Обществото ще се възползва ефективно от преимуществата на социалното здравно осигуряване само в условията на интензивно развитие на икономиката, което да подкрепи значително увеличение на финансовите ресурси, акумулирани за развитието на здравното обслужване на гражданите. Това ще стане възможно в резултат на достатъчно високото ниво на персоналните доходи, което да осигури стабилен приход на здравноосигурителната система от една страна и ефективната структура на пазара на труда, която да бъде в състояние да осигури висока приходна база на осигуряването - от друга. Не по-малко важни за ефикасно здравно осигуряване са и адекватната здравна инфраструктура, в това число перфектно функционираща интегрирана информационна система, и развитието и натрупването на необходимият административен капацитет за здравното осигуряване.

От гледна точка на предстоящото членство в Европейския съюз е необходимо да се определят стъпките и конкретните мерки, които постепенно да подобрят системата на българското здравеопазване.

- Пациентът следва да се постави в центъра на системата като получи право на активен избор, на обществен контрол, информация, представителство и защита, участие в процесите на вземане на решения при договаряне на използването на публичните ресурси.
- С цел осигуряване участието и съответно – отговорността на потребителите на здравни услуги в системата на здравеопазване трябва да се създаде система за подкрепа на реалното право на избор на потребителите на здравни услуги на здравноосигурителен фонд и на доставчици на здравни услуги.
- Развитие на здравноосигурителния модел е свързано с въвеждане на конкуренция между доставчиците на медицинска помощ на първия етап и между здравноосигурителните фондове на по-късния етап.
- Финансовите ресурси в системата на здравеопазването ще нарастват постепенно с ръста на БВП, както за сметка на дела на публичните финансови средства, така и чрез регламентиране на неформалните частни ресурси, отделяни от населението за заплащане на здравни услуги.
- С цел премахване на неформалните плащания в болничната помощ, следва да се въведе механизъм на споделено заплащане (доплащане) на болничните услуги. Финансиращите методи в болничната помощ ще се развият с прилагането на диагностично-свързаните групи.
- С цел съдържане на увеличеното индуцирано търсене на здравни услуги ще се предприеме промяна в структурата и участниците при договаряне на параметрите на НРД.
- Финансовото участие на държавата ще се насочи към осигуряване на равнопоставеност на високо рисковите групи от населението, без да се нарушават принципите на функциониране на модела.

3.5. Социално осигуряване, подпомагане и грижи

Таблица №18. *Разпределение на разходите за социално осигуряване, подпомагане и грижи (2004-2008 г.)*

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	2004	2005	2006	2007	2008
	млн. лв. Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ + РЕЗЕРВ	5 238.4	5 596.5	6 047.6	6 431.0	6 766.2
% от БВП	13.8%	13.5%	13.5%	13.2%	12.8%
% от Общо разходи	34.5%	34.0%	34.2%	34.1%	33.6%
% от Нелихвените разходи	36.1%	35.7%	35.7%	35.5%	34.7%
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	5 238.4	5 511.5	5 987.6	6 371.0	6 706.2
Текущи разходи	5 198.6	5 491.9	5 965.6	6 345.0	6 678.2
Капиталови разходи	39.8	19.6	22.0	26.0	28.0
% от БВП	13.8%	13.3%	13.4%	13.1%	12.6%
% от Общо разходи	34.5%	33.5%	33.9%	33.8%	33.3%
% от Нелихвените разходи	36.1%	35.2%	35.4%	35.2%	34.4%
A. ПЕНСИИ + РЕЗЕРВ	3 544.3	3 760.1	4 176.2	4 484.0	4 794.2
% от БВП	9.3%	9.1%	9.4%	9.2%	9.0%
% от Общо разходи	23.3%	22.8%	23.6%	23.8%	23.8%
% от Нелихвените разходи	24.4%	24.0%	24.7%	24.8%	24.6%

А. ПЕНСИИ	3 544.3	3 700.1	4 116.2	4 424.0	4 734.2
вкл. издръжка	27.4	32.0	35.0	38.0	39.2
% от БВП	9.3%	8.9%	9.2%	9.1%	8.9%
% от Общо разходи	23.3%	22.5%	23.3%	23.5%	23.5%
% от Нелихвените разходи	24.4%	23.6%	24.3%	24.4%	24.3%
Б. СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ + РЕЗЕРВ	1 162.9	1 512.0	1 530.4	1 577.9	1 588.0
% от БВП	3.1%	3.7%	3.4%	3.2%	3.0%
% от Общо разходи	7.7%	9.2%	8.7%	8.4%	7.9%
% от Нелихвените разходи	8.0%	9.7%	9.0%	8.7%	8.2%
Б. СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ	1 162.9	1 487.0	1 530.4	1 577.9	1 588.0
вкл. издръжка	1.1	0.9	1.0	1.1	1.5
% от БВП	3.1%	3.6%	3.4%	3.2%	3.0%
% от Общо разходи	7.7%	9.0%	8.7%	8.4%	7.9%
% от Нелихвените разходи	8.0%	9.5%	9.0%	8.7%	8.2%
В. ПРОГРАМИ, ДЕЙНОСТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА	531.2	324.5	341.0	369.1	384.0
Текущи разходи	491.4	304.9	319.0	343.1	356.0
Капиталови разходи	39.8	19.6	22.0	26.0	28.0
% от БВП	1.4%	0.8%	0.8%	0.8%	0.7%
% от Общо разходи	3.5%	2.0%	1.9%	2.0%	1.9%
% от Нелихвените разходи	3.7%	2.1%	2.0%	2.0%	2.0%

Целта на **политиката и програмите по заетостта** през периода 2006 г. – 2008 г. е увеличаване на заетостта и продължаване понижаването на безработицата чрез изпълнение на действия за подобряване на социално-икономическата среда и прилагане на активни програми и мерки на пазара на труда. Целта е да се постигне социалноикономическа интеграция на безработните в неравностойно положение чрез повишаване пригодността им за заетост, осигуряване на субсидирана заетост и подобряване услугите на пазара на труда. Прилаганите мерки и програми в рамките на активната политика на пазара на труда са насочени към регистрираните безработни, към част от заетите лица и към работодателите.

Политиката по трудови отношения за прогнозния период е пряко свързана с провеждане на програми, насочени към опазване здравето, работоспособността и живота на работещите; въвеждане на съвременни форми на контрол; усъвършенстване на формите и разширяване на инфраструктурата от звена за консултиране и подпомагане на работодатели и др.; предотвратяване и ограничаване на колективните трудови конфликти.

Целта на политиката и програмите по социално подпомагане е да гарантират социална защита на уязвимите групи от населението. Чрез тях се осигурява социална защита на лицата и семействата, които поради здравни, възрастови, социални и други независещи от тях причини не могат да осигуряват задоволяване на основните си жизнени потребности. Необходимо да има по-добра целенасоченост на социалните помощи, да се предотврати социалната изолация чрез предоставяне на социални услуги и да се създадат условия за социална интеграция на рисковите групи от населението.

Чрез програмата за предоставяне на социални помощи при прилагане на диференциален подход се изплащат социални помощи по Закона за социално подпомагане и Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане. Програмата се реализира чрез предоставянето на месечни, целеви и еднократни

помощи след преценка на доходното, имущественото и здравословното състояние, възрастта, семейното положение и трудовата заетост на подпомаганите лица и семейства, които са в най-тежко социално положение. С месечни помощи се подпомагат най-бедните семейства, а целевите и еднократните помощи са предназначени за подпомагане на лицата и семействата при покриване на специфични потребности. Акцентира се върху конкретната социална работа и преценка на всеки индивидуален случай с цел изготвяне на обективна оценка на социалния, имуществен и здравен статус на подпомаганите лица и семейства.

Програмата за подпомагане на семейства с деца е насочена към подпомагането на бременни жени и семейства с деца и цели подпомагане на семействата при отглеждането на децата в семейна среда и стимулиране на учебната заетост. Изпълнението на програмата е регламентирано със Закона за семейни помощи за деца. Реализира се чрез предоставяне на помощи за бременни жени, еднократни помощи при раждане на дете, месечни помощи за деца до завършване на средното им образование, но не повече от 20 годишна възраст, целеви помощи за ученици и месечни помощи за отглеждане на деца до 1 година.

Програмата за осигуряване на целева защита за отопление на населението с ниски доходи има за цел да осигури отопление през зимния период на хората в най-тежко социално положение, като се компенсират изцяло увеличението на цените на енергоносителите.

През прогнозния период средства ще бъдат отделени и по програмата за закрила на децата чрез преход от институционални грижи към алтернативни грижи в семейната среда, по програмата за интеграция на хора с увреждания и по програмата за социално включване на други рискови групи от населението.

3.6. Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда

Таблица №19. *Разпределение на разходите за жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда (2004-2008 г.)*

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	2004	2005	2006	2007	2008
	млн. лв. Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТР., КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (А+Б)	586.3	946.8	1 024.0	1 106.0	1 209.8
Текущи разходи	339.2	520.7	532.0	490.0	490.8
Капиталови разходи	247.1	426.1	492.0	616.0	719.0
% от БВП	1.5%	2.3%	2.3%	2.3%	2.3%
% от Общо разходи	3.9%	5.8%	5.8%	5.9%	6.0%
% от Нелихвените разходи	4.0%	6.0%	6.0%	6.1%	6.2%
А. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО	197.8	529.3	582.0	612.0	658.3
Текущи разходи	90.3	400.3	411.0	365.0	363.3
Капиталови разходи	107.6	129.0	171.0	247.0	295.0
% от БВП	0.5%	1.3%	1.3%	1.3%	1.2%
% от Общо разходи	1.3%	3.2%	3.3%	3.2%	3.3%
% от Нелихвените разходи	1.4%	3.4%	3.4%	3.4%	3.4%

Б. ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	388.4	417.5	442.0	494.0	551.5
Текущи разходи	248.9	120.4	121.0	125.0	127.5
Капиталови разходи	139.5	297.0	321.0	369.0	424.0
% от БВП	1.0%	1.0%	1.0%	1.0%	1.0%
% от Общо разходи	2.6%	2.5%	2.5%	2.6%	2.7%
% от Нелихвените разходи	2.7%	2.7%	2.6%	2.7%	2.8%

Целите и приоритетите на политиките и програмите за жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство са в съответствие с приоритета за балансирано развитие на регионите и трябва да осигурят ефективно ползване на публичните инвестиции и средствата от предприсъединителните инструменти на Европейския съюз в периода до 2007г. и от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) за периода 2007-2008г. Увеличението на капиталовите разходи и на голямата част от текущите разходи се дължи на увеличеното външно финансиране и кофинансиране по държавните инвестиционни заеми. Средствата по тази група ще се разходват за създаване на благоприятни условия за устойчиво и балансирано регионално развитие, за стимулиране на децентрализацията на държавното управление, за ефективно използване на пред-присъединителните инструменти за социално-икономическо сближаване, хармонизиране на изискванията, според правото на Европейския съюз и изграждането на административен капацитет във връзка с изпълнение на поетите ангажименти. Значителни средства ще бъдат насочени и за създаване на условия за ефективен инвестиционен процес в сферата на благоустрояването, за доизграждането и поддръжката на водоснабдителните системи и на пътната инфраструктура. Ще продължи процесът на усъвършенстване управлението и разпореждането с недвижимите имоти - държавна собственост, на създаване и поддръжане на кадастъра и имотния регистър, на създаване условия за поддръжане на жилищния фонд и стимулиране изграждането на достъпни жилища. Предвижда се осигуряване на средства за реализиране на пилотни проекти за обновяване на жилищни сгради, в изпълнение на Националната програма за обновяване на жилищните сгради в Република България.

Политиките и програмите за развитието и опазването на околната среда в значителна степен отразяват ангажиментите на страната, свързани с предстоящото членство в ЕС. Бюджетните разходи са предназначени предимно за съфинансиране на проекти в сектор околна среда, както по предсъединителните, така и по фоновете на ЕС след присъединяването на страната към Общността. Средствата по тази група ще бъдат насочени за подобряване управлението на водите и отпадъците, за опазване на чистотата на атмосферния въздух, опазване на биологичното разнообразие, управление на опасните химични вещества и препарати, информационно обезпечаване и повишаване на общественото съзнание, комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, управление на дейностите по изменение на климата, геология, подземни богатства и опазване на земните недра и почвите, за предотвратяване и премахване на последиците от свлачищните, ерозионните и абразивни процеси.

Разходите по опазване на околната среда се извършват чрез бюджета на Министерството на околната среда и бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройство, чрез бюджетите на общините, на централния бюджет и на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда.

3.7. Почивно дело, култура и религиозни дейности

Таблица №20. *Разпределение на разходите за почивно дело, култура, спорт, туризъм и религиозни дейности (2004-2008 г.)*

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	2004	2005	2006	2007	2008
	млн. лв. Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
ВИИ. ПОЧИВНО ДЕЛО, КУЛТУРА, РЕЛИГИОЗНИ ДЕЙНОСТИ	303.7	286.1	311.0	318.3	335.6
Текущи разходи	265.6	268.0	286.9	292.3	307.0
Капиталови разходи	38.2	18.2	24.1	26.0	28.6
% от БВП	0.8%	0.7%	0.7%	0.7%	0.6%
% от Общо разходи	2.0%	1.7%	1.8%	1.7%	1.7%
% от Нелихвените разходи	2.1%	1.8%	1.8%	1.8%	1.7%
А. ПОЧИВНО ДЕЛО	9.2	6.5	9.1	9.2	8.8
Текущи разходи	7.8	6.3	8.0	8.1	7.4
Капиталови разходи	1.4	0.2	1.1	1.1	1.4
% от БВП	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
% от Общо разходи	0.1%	0.0%	0.1%	0.0%	0.0%
% от Нелихвените разходи	0.1%	0.0%	0.1%	0.1%	0.0%
Б. ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ	24.5	10.3	16.2	16.4	17.7
Текущи разходи	23.3	9.1	15.0	15.2	16.5
Капиталови разходи	1.3	1.2	1.2	1.2	1.2
% от БВП	0.1%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
% от Общо разходи	0.2%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
% от Нелихвените разходи	0.2%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
В. ТУРИЗЪМ	11.3	7.5	12.8	13.3	14.0
Текущи разходи	11.0	7.1	12.0	12.5	13.0
Капиталови разходи	0.4	0.4	0.8	0.8	1.0
% от БВП	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
% от Общо разходи	0.1%	0.0%	0.1%	0.1%	0.1%
% от Нелихвените разходи	0.1%	0.0%	0.1%	0.1%	0.1%
Г. КУЛТУРА	257.1	259.2	270.0	276.4	292.0
Текущи разходи	221.9	242.7	249.0	253.5	267.0
Капиталови разходи	35.1	16.4	21.0	22.9	25.0
% от БВП	0.7%	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%
% от Общо разходи	1.7%	1.6%	1.5%	1.5%	1.4%
% от Нелихвените разходи	1.8%	1.7%	1.6%	1.5%	1.5%
Д. РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	1.6	2.7	2.9	3.0	3.2
Текущи разходи	1.6	2.7	2.9	3.0	3.2
Капиталови разходи					
% от БВП	0.00%	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%
% от Общо разходи	0.01%	0.02%	0.02%	0.02%	0.02%
% от Нелихвените разходи	0.01%	0.02%	0.02%	0.02%	0.02%

Основните приоритети на провежданата политика в сферата на културата са насочени към: популяризиране на националните културни ценности в чужбина; подпомагане на значими за българската култура проекти на конкурсен принцип; развитие и разпространение на театралното изкуство, на оперното изкуство, на музикалното и танцово изкуство; национално производство на филми; опазване, съхраняване и експониране на материалното културно наследство в музеи, художествени галерии и етнографски комплекси; събиране, съхраняване и предоставяне за ползване националния библиотечен фонд; книгоиздаване; двустранно културно сътрудничество;

подпомагане на фестивали, конкурси и др. мероприятия с национално значение, залегнали в културния календар; консервация и реставрация на недвижимите паметници на културата и т.н.

Туризмът е един от приоритетните сектори на икономиката ни. Ефективността от международния туризъм постоянно се повишава и съответно ролята на сектора в икономическия растеж непрекъснато се разширява.

Държавната политика в сферата на туризма е насочена на създаване правни, организационни и икономически основи за формиране на съвременна конкурентоспособна туристическа индустрия. В тази връзка усилията са насочени към: устойчиво развитие и повишаване качеството на туристическия продукт и инфраструктура; активно подпомагане на инициативите в тази област и насърчаване развитието на партньорствата; повишаване на неговата конкурентоспособност и рекламиране на България като туристическа дестинация чрез рекламни-информационни материали, изграждане и развитие на национална туристическа информационна система, участия в международни туристически борси. Приоритет в туристическата политика е задържането на темповете на развитие в морския и зимния туризъм, а от друга страна - разработването и налагането на пазара на нови туристически продукти - културен и културно-исторически туризъм, еко-, селски, ловен, винен туризъм.

Основните насоки на политиката в областта на **физическата култура и спорт** са: създаване на устойчиви механизми за развитие на младежта като социален капитал на страната; развитие на физическото възпитание, спорта и социалния туризъм; утвърждаване и разширяване на позициите на България сред световния спортен елит; реконструкция и модернизация на спортните обекти и съоръжения, съобразени с изискванията на съответните международни нормативи и създаване на условия за достъп до тях на хората с увреждания.

Държавата подпомага и насърчава регистрираните **вероизповедания** в страната за осъществяване на тяхната религиозна, социална, образователна и лечебна дейност.

3.8. Икономически дейности и услуги

Таблица №21 *Разпределение на разходите за икономически дейности и услуги (2004-2008 г.)*

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	2004	2005	2006	2007	2008
	млн. лв. Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ + РЕЗЕРВ	1 838.5	1 786.4	1 963.3	2 032.3	2 291.8
% от БВП	4.8%	4.3%	4.4%	4.2%	4.3%
% от Общо разходи	12.1%	10.9%	11.1%	10.8%	11.4%
% от Нелихвените разходи	12.7%	11.4%	11.6%	11.2%	11.8%
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	1 838.5	1 761.4	1 913.3	1 976.3	2 231.8
Текущи разходи	1 188.7	1 053.9	1 100.9	1 088.7	1 135.4
Капиталови разходи	649.8	707.5	812.4	887.6	1 096.4
% от БВП	4.8%	4.3%	4.3%	4.1%	4.2%
% от Общо разходи	12.1%	10.7%	10.8%	10.5%	11.1%
% от Нелихвените разходи	12.7%	11.2%	11.3%	10.9%	11.5%

А. МИННО ДЕЛО, ГОРИВА И ЕНЕРГИЯ	41.3	24.9	28.0	32.0	36.0
Текущи разходи	39.3	16.3	19.0	20.0	21.0
Капиталови разходи	2.0	8.6	9.0	12.0	15.0
% от БВП	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
% от Общо разходи	0.3%	0.2%	0.2%	0.2%	0.2%
% от Нелихвените разходи	0.3%	0.2%	0.2%	0.2%	0.2%
Б. СЕЛСКО СТОПАНСТВО, ГОРСКО СТОПАНСТВО, ЛОВ И РИБОЛОВ	382.2	543.7	594.0	634.9	750.0
Текущи разходи	366.6	432.1	455.0	493.0	571.0
Капиталови разходи	15.6	111.6	139.0	141.9	179.0
% от БВП	1.0%	1.3%	1.3%	1.3%	1.4%
% от Общо разходи	2.5%	3.3%	3.4%	3.4%	3.7%
% от Нелихвените разходи	2.6%	3.5%	3.5%	3.5%	3.9%
В. ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ	774.7	953.3	1 049.2	1 099.5	1 232.0
Текущи разходи	465.8	374.0	395.0	376.0	343.0
Капиталови разходи	308.9	579.3	654.2	723.5	889.0
% от БВП	2.0%	2.3%	2.3%	2.3%	2.3%
% от Общо разходи	5.1%	5.8%	5.9%	5.8%	6.1%
% от Нелихвените разходи	5.3%	6.1%	6.2%	6.1%	6.3%
Г. ПРОМИШЛЕНОСТ И СТРОИТЕЛСТВО	2.4	3.0	3.1	2.1	2.5
Текущи разходи	2.4	2.8	2.9	1.9	1.9
Капиталови разходи	0.1	0.2	0.2	0.2	0.6
% от БВП	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
% от Общо разходи	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
% от Нелихвените разходи	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Д. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ ПО ИКОНОМИКАТА	637.7	236.5	239.0	207.8	211.3
Текущи разходи	314.6	228.7	229.0	197.8	198.5
Капиталови разходи	323.1	7.8	10.0	10.0	12.8
% от БВП	1.7%	0.6%	0.5%	0.4%	0.4%
% от Общо разходи	4.2%	1.4%	1.4%	1.1%	1.0%
% от Нелихвените разходи	4.4%	1.5%	1.4%	1.1%	1.1%

Насърчаване на устойчивото икономическо развитие е основен приоритет на провежданата икономическа политика. Поставайки си за цел висок и устойчив икономически растеж през 2006г. – 2008 г. е необходимо да се стимулират основните фактори за реализирането на тази цел, какъвто са инвестициите. Основните по-високи цели са свързани с:

- ♦ обема и темпа на нарастване на чуждестранните инвестиции на “зелено” и тези за разширяване на съществуващите производства, след приключващата приватизация;
- ♦ привличането на инвестиции във високотехнологични производства и услуги/наука, образование, информационни и комуникационни технологии и други с висока добавена стойност изискващи и висококвалифицирани кадри;

Един от основните механизми за подобряване на средата за инвестиции в България е усъвършенстването на нормативната база, определяща рамката за функциониране на бизнеса и оптимизиране на предоставяните от централната и местната изпълнителна власт административни услуги. Подкрепата ще бъде към нови инвестиционни проекти, които да разширяват националната производствена база и да позволят увеличаване на притока на чуждестранни инвестиции.

Енергиен сектор

Политиките и програмите в областта на енергийното производство и потребление за периода 2006 – 2008 г. са свързани предимно с обезпечаване на средносрочните цели, залегнали в Националния план за икономическо развитие. Основна част от средствата в тази група ще се разходват за развитие на енергийния сектор за обезпечаване на населението и икономиката с енергия и енергийни ресурси. Като инструмент за реализирането на тази цел предстои разработване и реализирането на програми за функциониращ енергиен сектор и пазар; за структурна реформа и либерализация на енергийния пазар; за управление и развитие на ядрената енергетика; за възобновяеми енергийни източници и за контрол в енергийния сектор. Ще бъдат заделени средства и за провеждане на политика за ефективно използване на енергията и енергийните ресурси, чрез разработване на програма за енергийна ефективност и програма за повишаване на обществената култура и съзнание за енергоспестяване. За намаляване въздействието от дейностите в енергетиката върху околната среда ще бъде проведена политика за опазване на околната среда при дейности в енергетиката. Като инструменти за реализиране на тази политика е прилагането на програмите за управление на извеждането от експлоатация на ядрените съоръжения, за управление на радиоактивни отпадъци за възстановяване на щетите нанесени на околната среда от производството на енергия и енергийни ресурси, за изпълнение на проекти за намаляване на емисиите на определени замърсители в атмосферата от големи горивни инсталации),

Селско-стопанство

Земеделието е основният източник на доход за над 25 % от българското население. Земеделието е важен фактор за заетостта в страната и има голямо социално и икономическо значение. Ролята на държавата в сферата на земеделието, горите и селските райони е да подпомага земеделските производители чрез икономически, структурни и организационни мерки, научно и информационно обслужване, чрез програми за повишаване на квалификацията и чрез подпомагане обединяването на земеделски производители в организации по продукти, функционален и регионален принцип. Държавната политика е насочена към създаване на предпоставки за наличието на конкуренция и функциониращи пазари, като директното финансиране и намеса на държавата в този сектор следва да бъде минимално. По отношение взаимоотношенията ни с ЕО в тази насока към момента финансирането в областта на селското стопанство и рибарството се извършва от два фонда на ЕС - Европейски фонд за ориентиране и гарантиране в селското стопанство (Еигореап Agricultural Guidance and Guarantee Fund EAGGF) и Европейски рибарски фонд (Financial Instrument for Fisheries Guidance FIFG), като действително секция Ориентиране на EAGGF и FIFG към момента са част от Структурните фондове. След приемането на нов регламент за финансиране на Общата селскостопанска политика (който ще се прилага от 1.01.2007 г.), се предвижда отделянето им от Структурните фондове на ЕС.

Основната цел на аграрната политика е превръщането на земеделието в привлекателен и печеливш поминък, а селата и малките градове в селските райони в атрактивно място за живеене и създаване на собствен бизнес, съответстващ на специфичните дадености на България и изискванията на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз.

Основен приоритет е подготовката на сектора за присъединяването към ЕС, което изисква синхронизация на българското законодателство към европейските правни

норми, както и унифициране на действащите стандарти. Бързата хармонизация на българското законодателство с това на ЕС налага високи изисквания, които не могат да се постигнат без съществено подобряване състоянието на стопанствата. Превръщането на българското земеделие в конкурентоспособен отрасъл с експортна ориентация налага производствените и институционалните структури да се рационализират и адаптират към принципите и методите на финансово подпомагане, залегнали в Общата селскостопанска политика.

Основните цели и приоритети на държавната политика в сферата на селското стопанство са насочени към:

- ♦ насърчаване на конкурентноспособността и подобряване ефективността на селското стопанство;
- ♦ подобряване качеството на земеделските продукти;
- ♦ устойчиво развитие на земеделието и на селските райони, включващо дейности свързани с опазването на околната среда с рационалното, разумно и устойчиво използване на природните ресурси, опазване красотата и спецификата на селските райони, рационално опазване и стопанисване на горите и т.н.
- ♦ развитие на производството на земеделска продукция в райони с влошени социално-икономически характеристики или неблагоприятни природни условия;
- ♦ усъвършенстване на производствената инфраструктура на земеделските райони, създаване на условия за повишаване на доходите на земеделските производители;
- ♦ хармонизация на българското законодателство в областта на селското стопанство, ветеринарния и фитосанитарен контрол с това, действащо в ЕС и подготовка за систематично въвеждане и прилагане на механизмите на Общата селскостопанска политика по сектори и продуктови групи;
- ♦ привеждане на административните структури и процедури в съответствие с изискванията за членство в ЕС;
- ♦ създаване на организационна структура, с която да се осигури пълното използване на правните механизми за изграждане на сътрудничеството с ЕС в общата рамка на Партньорството за присъединяване.

Подкрепата в областта на инвестициите е един от важните инструменти за ускоряване адаптирането на земеделския сектор с оглед подпомагане на земеделските производители да постигнат задоволителен стандарт на живот и труд, подобряване на качеството на продукцията и печалбата им. Инвестиционната политика в сектора следва да мобилизира и съчетава ефективно всички финансови източници, с цел постигане на европейски стандарт на производство и търговия в областта на земеделието, горите и селските районни. Инвестициите трябва да допринесат за насърчаване на средните, търговско ориентирани земеделски стопанства с млади хора, произвеждащи за пазара земеделски или животински продукти с добро качество, предназначени както за директни продажби, така и за преработка и насочени към определени стратегически сектори за България.

Основен инструмент за държавно подпомагане на земеделието е **Държавен фонд "Земеделие"**, чиято цел е да реализира гъвкавата и ефективна държавна политика на

субсидиране и кредитиране на земеделските производители. Прилага се интегриран модел за финансово подпомагане на земеделието и селските райони, който съчетава два типа източници на подпомагане – национално и външно, и паралелно прилагане на три типа финансови инструменти – инвестиционно кредитиране, капиталово субсидиране и текущо субсидиране. Държавното подпомагане за периода 2006-2008 г. ще се осъществява в съответствие със Закона за подпомагане на земеделските производители и принципите, заложи в Стратегията за финансово подпомагане развитието на земеделието и селските райони за периода до присъединяване на страната в ЕС и за предоставяне на държавни помощи в съответствие с Общата селскостопанска политика. Източниците за финансиране на ДФ "Земеделие" са:

- ♦ ежегодна субсидия от държавния бюджет;
- ♦ процент от застрахователните премии на застрахователни дружества и преработвателни предприятия;
- ♦ средства, получени във връзка с международни програми и т.н.

Предприети са мерки за облекчаване достъпа на земеделските производители до кредитен ресурс чрез прилагането преференциални кредитни линии и инвестиционни програми. Инвестиционното кредитиране е насочено към финансиране на дребни и средни земеделски производители с оглед улесняване на достъпа им до прякото субсидиране и увеличаване капацитета на използване на помощта по програма САПАРД (държавата осигурява съфинансиране в размер на 25% от помощта). Финансовото подпомагане и насърчаването на инвестиционната активност на земеделските производители са основни приоритети на политиката на ДФ "Земеделие". Друга сфера на дейността на ДФ "Земеделие" е свързана с текущото финансово подпомагане на земеделските производители.

С оглед прилагане на системата за изплащане на експортни субсидии за непреработени и преработени земеделски продукти във връзка с хармонизацията на националното законодателство със законодателството на ЕС, ДФ "Земеделие" издава експортни лицензии и предоставя експортни субсидии.

Чрез **Фонд "Тютюн"** към Министерството на земеделието и горите държавата осъществява държавното подпомагане на тютюнопроизводителите. Регистрираните тютюнопроизводители получават безвъзмездно тютюневи семена, чието производство се финансира от Фонд "Тютюн". Друга основна дейност на Фонд "Тютюн" е премирането на тютюнопроизводителите за произведен и предаден суров тютюн. Тенденцията е към увеличаване абсолютния размер на премията за един килограм тютюн и увеличаване относителния дял на премията за качество. Друга форма на държавна подкрепа на тютюнопроизводителите е предоставянето на целева парична подкрепа, като целта е да се стимулира производството на висококачествен суров тютюн и да се създаде повече ресурс за експорт.

Транспорт и съобщения

Националната политика в областта на **транспорта** е насочена към развитие на базисната транспортна инфраструктура, създаване на условия за равнопоставеност на превозвачите на българския, европейския и международния пазар, както и либерализиране на процедурите за достъп до професията и пазара. Основните приоритети са свързани с:

- ♦ повишаване на конкурентноспособността на българската транспортна система;

- ✦ създаване на условия за оптимално използване на местоположението на България;
- ✦ интегриране на българската транспортна система в европейската;
- ✦ изравняване на условията на конкуренция между отделните видове транспорт;
- ✦ намаляване на негативното влияние на транспортната дейност върху околната среда и реализиране на дългосрочни ползи за обществото от провеждането на екологосъобразна транспортна политика;
- ✦ повишаване нивото на безопасност и сигурност в транспорта;
- ✦ оптимално използване на енергийните ресурси.

Предвижда се в обхвата на транспортната инфраструктура да бъдат включени пътни, железопътни и вътрешно водни мрежи, морски магистрали, морски пристанища и вътрешно водни пристанища, летища и други точки на взаимовръзка между видовете мрежи.

След 2007 г. се очаква постепенно нарастване на усвояваните средства от Структурните фондове на ЕС. Конкретните направления на тези инвестиции ще бъдат уточнени с приемането на НПП 2007-2013 и съгласувани с ЕС. Във всички случаи обаче се очаква същинското прилагане на по-мощните инфраструктурни проекти, финансирани по линия на Еврофондовете, да се обхване периода след от 2008 г. нататък. Практиката в усвояването на предприсъединителните фондове позволява да се направи подобно допускане главно поради постепенно нарастващия абсорбционен капацитет. От тук следва, че за 2007 г., а от части и за 2008 г. не следва да се залагат значителни инвестиции в пътна инфраструктура, финансирани от ЕС.

За периода 2007-2013 г. сектор транспорт очаква финансова подкрепа от **Кохезионния фонд**, като финансирането ще се определя в съответствие с инвестиционните и инфраструктурни нужди, специфични за всяка страна – членка в следните сфери:

- ✦ Транс-европейски транспортни мрежи, в частност приоритетните проекти от европейски интерес;
- ✦ железопътен, речен и морски транспорт и интермодални транспортни системи извън транс-европейските мрежи, управление на автомобилния и въздушен трафик, чист градски и обществен транспорт.

Предвижда се в обхвата на транспортната инфраструктура да бъдат включени пътни, железопътни и вътрешно водни мрежи, морски магистрали, морски пристанища и вътрешно водни пристанища, летища и други точки на взаимовръзка между видовете мрежи.

Средства по тази функция могат да се очакват и от **Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР)**. Той допринася за укрепването на икономиката, социалното и териториално сближаване, намалявайки регионалните несъответствия и поддържайки структурното развитие и приспособяването на регионалните икономики, включително преустройство на западащите индустриални региони.

Развитието на **съобщенията и информационните технологии** са един от основните приоритети на икономическата политика. Осигуряването на съвременни, качествени съобщителни и информационни услуги за нуждите на бизнеса и населението е предпоставка за устойчивото ѝ икономическо развитие.

3.9. Разходи неklasифицирани в другите функции

Таблица №22. *Разпределение на разходите неklasифицирани в другите функции (2004-2008 г.)*

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	2004	2005	2006	2007	2008
	млн. лв. Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
IX. РАЗХОДИ НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	748.8	1 314.3	1 164.9	1 212.1	1 179.2
Текущи разходи	697.7	794.7	736.0	737.9	686.5
Капиталови разходи					
Придобиване на дялове, акции, съучастия и други финансови активи и възмездно финансиране (нето)		100.0	135.8	150.0	160.0
Резерв	51.1	419.6	293.1	324.2	332.7
% от БВП	2.0%	3.2%	2.6%	2.5%	2.2%
% от Общо разходи	4.9%	8.0%	6.6%	6.4%	5.8%
% от Нелихвените разходи	5.2%	8.4%	6.9%	6.7%	6.1%

В тази функция са планирани разходите за лихви, нетното възмездно финансиране на ДФ “Земеделие”, държавните инвестиционни заеми с краен бенефициент търговско дружество⁷ и резерва за непредвидени и неотложни разходи. Резервът осигурява стабилност в хода на изпълнението на бюджета, като в допълнение предвижда и разходи за предотвратяване и ликвидиране на последиците от стихийни бедствия и крупни производствени аварии.

Нетният размер на държавните инвестиционни заеми с краен бенефициент търговско дружество се очаква да бъде положителен – около 42 млн. лв., докато за 2007 г. и 2008г. ще бъде отрицателен, предвид факта, че приключват усвояванията по тях и продължава само погасяването им, в съответствие с подписаните договори.

V. ДЪЛГ И ФИНАНСИРАНЕ

1. Държавен дълг

Размерът на държавния и държавногарантирания дълг към 31 декември 2004 г. е 7 955 млн. евро, в това число външен дълг - 6 585 млн. евро и вътрешен дълг – 1 371 млн. евро. Съотношението дълг / БВП към същия период възлиза на 40.9%, като само за външния дълг спрямо БВП то е съответно 33.8%. Като абсолютна стойност дълга е намалял с 554.6 млн. евро, а като относителна стойност спрямо БВП с 7.5 процентни пункта, в сравнение с края на 2003 г. Основните фактори, които оказват влияние върху редуцирането на дълга са извършените погашения на главници по държавния и държавногарантирания дълг, продължаващия спад на щатския долар към основните валути, както и осъществените операции по предварително изплащане на външен дълг, реализирани през годината. Постигнатият спад по отношение на съотношението дълг/БВП се дължи на намалението на дълга и реалния прираст на БВП през годината.

Общият размер само на държавния дълг към 31.12.2004 г. е 7 511.2 млн. евро.

Предвид една от основните цели, залегнали в Стратегията за управление на държавния дълг, усилията през последните години бяха насочени към намаляване размера на външния дълг, с оглед преодоляване на съществуващия дисбаланс между вътрешен и

⁷ Само за периода 2006-2008 г.

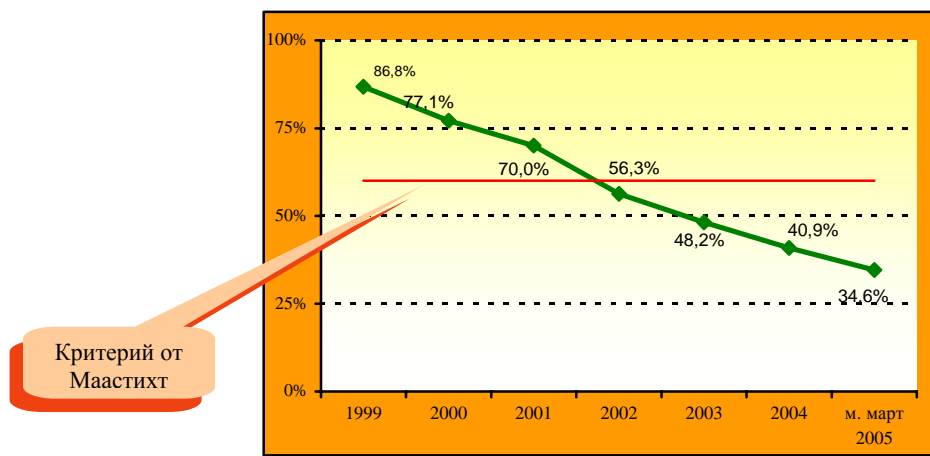
външен дълг. За целта, продължи да се провежда политика, ориентирана към поддържане на положително вътрешно и отрицателно външно нетно финансиране. В цифрово изражение в края на 2004 г. делът на външния държавен за сметка на вътрешния дълг бе редуциран до 81.8%, което представлява намаление в относително изражение в сравнение с 2003 г. от около 4.0 процентни пункта. И през настоящата 2005 г. външният държавен дълг продължава да отбелязва положителни тенденции на развитие. Наблюдава се подобрене във валутната структура на външния дълг, като делът на дълга в щатски долари спадна до 32.5% в края на м. февруари тази година, което представлява намаление от 7.4 пункта в сравнение с края на 2004 г. Този спад е за сметка основно на увеличението на задълженията в евро от 43.5% до 48.8% в рамките на същия период. Отчетената промяна е в резултат на извършените редовни погашения на доларов дълг, както и следствие от осъществената операция по предварителното изплащане на брейди облигациите от вида IAB през м. януари 2005 г. Чувствителността на външния държавен дълг спрямо движението на лихвите продължава да се наблюдава и през тази година, което се дължи на все още високия дял на плаващите лихвени купони – 51.9% към 28.02.2005 г. Като цяло, очакваният нетен резултат от влиянието на валутните курсове и лихвените проценти върху външния дълг отново ще е следствие от състоянието на международната конюнктура, и в частност от определяните от страна на Европейската централна банка и Федералния резерв лихви и от нивата на двете основни валути – щатския долар и еврото.

Вътрешният дълг в размер на 2 724.9 млн. лв. към 28.02.2005 г. и в абсолютно изражение отбелязва увеличение от 468.2 млн. лв. спрямо края на 2003 г., но като относителен размер спрямо БВП възлиза на 6.6% каквато е неговата стойност и през сравнявания предходен период (7.0%). Като цяло, наблюдаваното подобрене в качествената структура на дълга и индикативните му параметри продължава и през настоящата година. Матуритета на ДЦК, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит към месец февруари на настоящата година е съответно 6 години и 7 месеца. Обстоятелството е следствие от провежданата емисионна политика на увеличаване дела на емисиите средно и дългосрочни ценни книжа. Увеличаването на обемите на тези емисии и съпровождащото го удължаване на матуритета се характеризира с продължаващо плавно намаление на реализираната на аукционите доходност. Редовната амортизация на дълга, деноминиран в щатски долари, провежданите регулярни замени на ЗУНК облигации в долари с такива, в евро, емитирането на вътрешния пазар на ДЦК, деноминирани в евро (резервната валута на паричния съвет), както и обезценката на долара спрямо лева доведоха до съществено намаление дела на вътрешния дълг, деноминиран в долари - от 11.3 % през декември 2003 г. до 8.0 % през февруари на текущата година. Аналогични качествени подобрения за разглеждания период се регистрират и по отношение на лихвената структура на дълга, където делът на ДЦК с фиксиран доход от 76.2% се е увеличил на 83.7%.

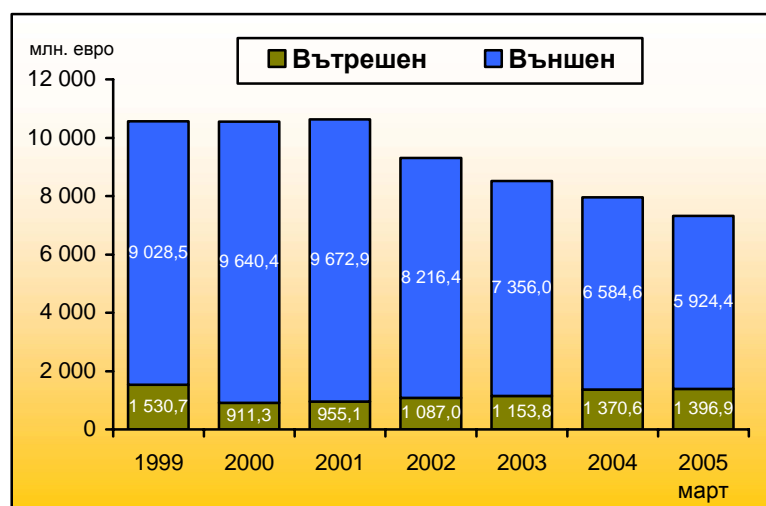
Предвижданият в края на 2005 г. размер на вътрешния дълг е около 1 457.2 млн. евро, а на външния държавен дълг – 5 464.0 млн. евро. Прогнозният размер на плащанията по външния дълг на консолидирана база е 2 409.2 млн. лв., от които главници в размер на 1 903.9 млн. лв. и лихви в размер на 505.3 млн. лв. По вътрешния дълг плащанията се предвиждат да възлизат на 998.2 млн. лв. /вкл. и плащанията към БНБ (респ. МФ)/, от които главници – 801.3 млн. лв. и лихви – 196.9 млн. лв. През следващите три години плащанията по държавния дълг по консолидирания бюджет се очаква да бъдат в диапазона от 2 000.0 до 2 600.0 млн. лв. Отново най-силно влияние върху тези параметри ще окажат нивата на международните лихвени проценти, както и курса на щатския долар спрямо основните валути. Общият размер на външния дълг за периода

2006 - 2008 г. се очаква да намалява в абсолютно и относително изражение, в следствие от отрицателното нетно външно финансиране по централния бюджет, както и като резултат от растежа на БВП. Същевременно дълга по договорените държавни инвестиционни заеми ще продължи да нараства макар и с бавни темпове до пълното усвояване на кредитите и завършване на стартирани инвестиционни проекти. Върху размера на вътрешния дълг в посока на увеличение през следващите години се очаква да повлияе реализирането на положително финансиране в зависимост от пазарната конюнктура.

Графика №6. Динамика на държавния и държавногарантирания за периода 1999 - март 2005 г. (% от БВП)

Графика №7. Структура на държавния дълг (% от общия)

2. Финансиране

Външното финансиране по централния бюджет за периода 2006 – 2008 г. се предвижда да бъде силно отрицателно, което е в съответствие с заложените мерки в Стратегията за управление на държавния дълг. Нетното външно финансиране по държавни инвестиционни заеми, администрирани по бюджетите на министерствата за същия период ще бъде положително и ще бъде в границите между 6 млн. лв. и 470 млн. лв. Причината за значителния размер на усвояванията по тези заеми особено по отношение на прогнозите за 2006 г. /532.5 млн. лв. / е отчетеното забавяне в стартирането по част от проектите и крайните срокове за приключване на дисбурсирането на заемния ресурс, предвидени в кредитните споразумения.

Като цяло и през следващите години ще продължи прилагането на изключително рестриктивен подход при финансирането на нови проекти с външни държавни заеми и държавни гаранции.

През периода 2006 г. – 2008 г. се предвижда положително нетно вътрешното финансиране от операции с ДЦК. Като цяло обаче, вътрешното финансиране ще бъде отрицателно, предвид амортизационните плащания по дълга към БНБ (респ. МВФ) при отсъствието на нови траншове. Реализирането на положителни нетни емисии на ДЦК през разглеждания тригодишен период ще бъде съобразено с факторите, влияещи върху ликвидността на финансовата система в страната, предпочитанията на отделните инвеститори към инструменти с различен матуритет и валута и външната конюнктура. Разширяването на вътрешната емисия на държавен дълг ще бъде съобразена с нивата на реализираната на аукционите доходност на ДЦК, нуждите от финансиране на държавния бюджет. С оглед, стимулиране на спестяванията ще продължи развитието на пазара на спестовни облигации, предназначени за граждани при доходност леко превишаваща тази на редовните аукциони.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Средносрочната фискална стратегия за периода 2006-2008 г. се базира на постигнатия устойчив икономически растеж и стабилната макроикономическа среда и гарантира благоразумно управление на публичните финанси в средносрочен период. В тригодишната бюджетна прогноза за периода 2006-2008 г. са представени основните политики, насочени към осигуряване на стабилност на публичните финанси. Фискалната политика същевременно е гъвкава, за да се справи с възможните външни шокове и отклонения от програмата и да поеме фискалния ефект от членството в ЕС през 2007 г. Във фискалната стратегия се залагат и буфери, които да се активизират при възникване на неблагоприятни тенденции в икономиката.

Въведената нова рамка за управление на публичните разходи стимулира разпоредителите с бюджетни кредити да планират и формулират свои стратегически приоритети за по-дълъг хоризонт от време. Средносрочната фискална рамка е базирана на принципите на прозрачност, отговорност и отчетност и улеснява процеса на дългосрочно планиране в бюджетната сфера. Продължават усилията за максимизиране на ефективността в рамките на публичния сектор, за да се освободят допълнителни ресурси за приоритетни сектори и да се реализират по-нататъшни подобрения в публичния сектор. Това предполага наличието на правилните стимули за разпоредителите с бюджетни кредити да планират и разходват ефективно своите бюджети и при необходимост да рационализират своите структури и да оптимизират разходите.

Сега е наложително като се стъпи върху основите на постигнатата икономическа стабилност и растеж, да се направят необходимите инвестиции и да се подготви икономиката за посрещане на дългосрочните предизвикателства, свързани с членството в ЕС. Качеството на предоставяните публични услуги, а и качественото развитие на икономиката като цяло, зависи от инфраструктурата на публичните услуги и транспортната инфраструктура. Ниското ниво на инвестициите в публичния сектор доведе до лошо състояние на училища, болници, пътища, които се нуждаят от инвестиции за реконструкция и модернизирание. Дългосрочната ориентираност на публичния сектор предполага увеличаване на капиталовите, а не толкова на текущите разходи, за да се преодолее тази изостаналост. Само по себе си запазването на стабилни публични финанси в средносрочен план е сериозно предизвикателство, но не е достатъчно за една страна, бъдещ член на ЕС. Постигнатата фискална дисциплина и прозрачност в бюджетната система трябва да бъдат съчетани с по-дълбока реформа в публичния сектор като цяло. Подобряването на публичните услуги посредством устойчиви инвестиции, обвързани с реформата и резултатите, е задължително условие, което ще гарантира данъкоплатците да получават това качество на публичните услуги, което очакват и заслужават и че ограничените бюджетни средства се разпределят и управляват ефективно.

Усъвършенстване управлението на публичните разходи чрез въвеждане на програмното и ориентирано към резултатите бюджетниране остава като приоритет на бюджетната реформа. Разширява се обхватът на министерствата, изготвящи пилотни програмни бюджети като част от подготовката за въвеждането на програмното бюджетниране. През 2005 г. общият брой на първостепенните разпоредители с бюджетни кредити, които разработват пилотни програмни бюджети стана седем. Крайната цел е обхващане на всички министерства в процеса с бюджетната процедура за бюджета за 2007 г. и правна регламентация на въвеждането на програмното бюджетниране като основен подход във

всички фази на бюджетния процес – планиране, изготвяне, приемане, изпълнение, отчитане и контрол.

Заложените в средносрочната фискална рамка параметри са съвместими с показателите в националната макрорамка и нормативите за поддържане на фискална устойчивост. Анализът на фискалната устойчивост на публичните финанси налага бюджетът за 2006г. да бъде балансиран. Това е в съответствие със стремежа за облекчаване на дълговото бреме за бъдещите поколения и също така е реакция на неравновесието във външния сектор. При определянето на средносрочната фискална стратегия следва да се отчита и започващото през 2007 г. усвояване на средствата по фондовете на ЕС. Включването на финансовите взаимоотношения (потоци) от/за ЕС ще се отрази върху фискалната позиция на страната за периода и ще промени структурата на бюджета както по икономически елементи, така и по сектори.

Политиката на понижаване на данъчните ставки при преките данъци би стимулирала инвестиционната активност и икономическия растеж. С цел гарантиране на приходната част на бюджета приоритетни са мерките за повишаване събираемостта на държавните вземания и редуциране на данъчните измами (през 2006 г. ще започне да функционира ефективно Националната агенция по приходите).

Предвид функциониращия в страната валутен борд и провежданата и в момента отговорна бюджетна политика, България е подготвена да изпълнява твърди ангажменти за спазване на фискална дисциплина да се придържа успешно към правилата за икономическо и бюджетно управление в рамките на Икономическия и валутен съюз.

МИНИСТЪР

Приложение № 2, към т. 2

Разходи по постоянни цени по тригодишната бюджетна прогноза за 2006-2008 г.

Таблица: Разходи по консолидираната фискална програма 2003-2008 г.

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	2003	2004	2005	2006	2007	2008
млн. лв.	Отчет	Отчет	Програма	Пост. цени	Пост. цени	Пост. цени
Лимит за разходите (текущи цени)				17 666.7	18 853.4	20 158.6
Общо разходи (постоянни цени)	14 068.8	15 198.9	16 461.4	17 130.2	18 024.9	19 037.0
Общо нелихвени разходи	13 344.9	14 501.5	15 666.8	16 394.2	17 287.0	18 350.5
Текущи нелихвени разходи	12 103.6	12 945.2	13 541.3	14 032.1	14 567.1	15 249.1
Заплати и стипендии	1 551.6	1 717.6	1 781.1	1 912.5	1 915.1	1 919.2
Заплати	1 506.1	1 671.5	1 735.3	1 866.8	1 867.8	1 870.8
Стипендии	45.4	46.0	45.7	45.7	47.3	48.4
Осигурителни вноски	569.8	641.6	618.9	607.5	568.4	529.9
Издръжка	2 515.5	2 722.8	2 752.3	2 817.7	2 871.0	2 959.0
Отбрана и сигурност	1 395.5	1 450.1	1 632.2	1 715.8	1 793.0	1 963.0
Субсидии - общо	940.1	868.1	739.0	388.2	405.2	459.4
Субсидии	439.3	443.9	377.3	388.0	405.0	459.2
Субсидии за здравна дейност	500.8	424.2	361.7	0.2	0.2	0.2
Социално осигуряване и грижи	5 131.1	5 545.1	6 017.8	6 590.4	7 014.4	7 418.6
Пенсии	3 161.1	3 516.9	3 668.1	3 831.2	4 105.5	4 380.0
Помощи и обезщетения за домакинствата	1 003.7	940.9	1 225.7	1 209.2	1 233.8	1 229.5
Здравноосигурителни плащания	755.0	853.3	863.6	1 277.3	1 384.3	1 503.3
Други здравно осигурителни разходи	211.3	234.0	260.4	272.7	290.8	305.8
Придобиване на дялове, акции, съучастия и други финансови активи и възмездно финансиране (нето)			100.0	135.8	150.0	160.0
Дълготрайни активи	1 195.0	1 505.2	1 605.9	1 933.2	2 245.7	2 608.7
Резерв за непредвидени и структурни разходи	46.2	51.1	419.6	293.1	324.2	332.7
- за структурна реформа и друг			15.0	50.0	56.0	60.0
- бюджет			349.1	187.6	208.2	212.7
- за стихийни бедствия	46.2	51.1	55.5	55.5	60.0	60.0
Лихви	723.9	697.4	794.7	736.0	737.9	686.5
Външни лихви	560.8	516.7	565.9	530.3	556.3	520.9
Вътрешни лихви	163.1	180.7	228.8	205.7	181.6	165.6
Целево ниво на дефицита	0.9	656.4	-195.6	0.0	364.1	384.2
Резерв за преразпределение на 2-ри етап				536.6	828.5	1 121.6

ЗАБЕЛЕЖКА:

Отчетните данни за 2003 г. и 2004 г. са представени по прилаганата в този период национална методология.

Механизъм за преминаване от постоянни цени към текущи цени за периода 2006-2008 г.

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	2005	2006				2007				2008			
		Промяна структура, законодат.	Инфл.	Икон. растеж, др.	Тек. цени	Промяна структура, законодат.	Инфл.	Икон. растеж, др.	Тек. цени	Промяна структура, законодат.	Инфл.	Икон. растеж, др.	Тек. цени
ПРИХОДИ	Прогр.												
млн. лв.													
Общо приходи	16 265.8	-82.7	566.8	916.8	17 666.7	148.4	629.8	2 173.3	19 217.4	109.8	598.3	3 568.8	20 542.8
Данъчни приходи	13 195.9	-95.7	475.1	916.8	14 492.0	-122.4	527.8	2 173.3	15 774.6	-118.6	501.4	3 568.8	17 147.5
<i>Преки данъци</i>	<i>6 432.4</i>	<i>-95.7</i>	<i>231.6</i>	<i>226.8</i>	<i>6 795.0</i>		<i>257.3</i>	<i>1 031.3</i>	<i>7 721.0</i>		<i>244.4</i>	<i>1 667.2</i>	<i>8 344.0</i>
Корпоративни данъци	1 001.6		36.1	117.4	1 155.0		40.1	325.3	1 367.0		38.1	493.3	1 533.0
от нефинансови предприятия	875.9		31.5	93.4	1 000.8		35.0	261.9	1 172.8		33.3	390.9	1 300.0
от финансови институции	125.7		4.5	23.9	154.2		5.0	63.4	194.2		4.8	102.5	233.0
Данък върху доходите на физическите лица	1 216.6	-70.4	43.8		1 190.0		48.7	82.7	1 348.0		46.2	297.2	1 560.0
Приходи на общественото и здравното осигуряване	4 214.2	-25.3	151.7	109.4	4 450.0		168.6	623.2	5 006.0		160.1	876.7	5 251.0
Осигурителни вноски (за ДОО, ПКБ, УПФ, ФГВР)	3 364.2	-25.3	121.1		3 460.0		134.6	131.2	3 630.0		127.8	338.0	3 830.0
Здравноосигурителни вноски (за НЗОК)	850.0		30.6	109.4	990.0		34.0	492.0	1 376.0		32.3	538.7	1 421.0
<i>Косвени данъци</i>	<i>6 421.8</i>		<i>231.2</i>	<i>630.0</i>	<i>7 283.0</i>	<i>-122.4</i>	<i>256.9</i>	<i>1 082.3</i>	<i>7 638.6</i>	<i>-118.6</i>	<i>244.0</i>	<i>1 839.3</i>	<i>8 386.5</i>
ДДС	4 235.0		152.5	372.6	4 760.0		169.4	655.6	5 060.0		160.9	1 144.1	5 540.0
Акцизи - общо	1 946.8		70.1	228.5	2 245.3		77.9	426.7	2 451.3		74.0	695.2	2 715.9
Мита и митнически такси	240.1		8.6	29.0	277.7	-122.4	9.6		127.3	-118.6	9.1		130.6
<i>Други данъци</i>	<i>341.6</i>		<i>12.3</i>	<i>60.1</i>	<i>414.0</i>		<i>13.7</i>	<i>59.7</i>	<i>415.0</i>		<i>13.0</i>	<i>62.4</i>	<i>417.0</i>
Неданъчни приходи	2 549.8	-146.7	91.8		2 494.9	12.3	102.0		2 664.1	86.8	96.9		2 733.5
Трансфери от БНБ	146.7	-2.0	5.3		150.0	27.4	5.9		180.0	37.7	5.6		190.0
Други	2 403.1	-144.8	86.5		2 344.9	-15.1	96.1		2 484.1	49.1	91.3		2 543.5
Приходи от такси	920.6	-40.0	33.1		913.8	44.6	36.8		1 002.0	49.5	35.0		1 005.0
Приходи и доходи от собственост	1 006.6	-128.6	36.2		914.2	-100.9	40.3		946.0	-82.9	38.3		962.0
Глоби, санкции и наказателни лихви	275.3	-10.2	9.9		275.0	-6.3	11.0		280.0	-0.8	10.5		285.0
Приходи от продажба на държавно и общинско имущество	121.6	18.0	4.4		144.0	23.6	4.9		150.0	45.3	4.6		171.5
Приходи от концесии	29.4	-0.4	1.1		30.0	4.4	1.2		35.0	17.5	1.1		48.0
Други неданъчни	49.7	16.4	1.8		67.9	19.4	2.0		71.1	20.4	1.9		72.0
Помощи	520.1	159.7			679.9	258.6			778.7	141.7			661.8
външни помощи	505.3	164.8			670.2	263.3			768.7	141.5			646.9
помощи от страната	14.8	-5.1			9.7	-4.8			10.0	0.1			14.9

РАЗХОДИ	2005	2006					2007					2008				
		Промяна структура, законодат.	Пост. цени	Инфл.	Икон. растеж, др.	Текущи цени	Промяна структура, законодат.	Пост. цени	Инфл.	Икон. растеж, др.	Текущи цени	Промяна структура, законодат.	Пост. цени	Инфл.	Икон. растеж, др.	Текущи цени
Общо разходи	16 461.4	668.8	17 130.2	383.2	153.3	17 666.7	1 563.5	18 024.9	629.0	199.5	18 853.4	2 575.6	19 037.0	842.5	279.2	20 158.6
<i>Общо нелихвени разходи</i>	<i>15 666.7</i>	<i>727.5</i>	<i>16 394.2</i>	<i>383.2</i>	<i>153.3</i>	<i>16 930.7</i>	<i>1 620.3</i>	<i>17 287.0</i>	<i>629.0</i>	<i>199.5</i>	<i>18 115.5</i>	<i>2 683.8</i>	<i>18 350.5</i>	<i>842.5</i>	<i>279.2</i>	<i>19 472.1</i>
Текущи нелихвени разходи	13 541.2	490.8	14 032.1	383.2	153.3	14 568.6	1 025.9	14 567.1	629.0	199.5	15 395.6	1 707.8	15 249.1	842.5	279.2	16 370.7
Заплати и стипендии	1 781.0	131.5	1 912.5	48.4	0.1	1 961.0	134.1	1 915.1	190.4	-1.4	2 104.1	138.2	1 919.2	379.7	6.4	2 305.4
Заплати	1 735.3	131.6	1 866.8	46.7	0.1	1 913.6	132.6	1 867.8	186.8	-1.5	2 053.1	135.6	1 870.8	374.2	6.4	2 251.4
Стипендии	45.7	0.0	45.7	1.7	0.0	47.4	1.6	47.3	3.6	0.1	51.0	2.7	48.4	5.6	0.0	54.0
Осигурителни вноски	618.9	-11.5	607.5	15.2	0.0	622.7	-50.6	568.4	56.8	-0.5	624.8	-89.0	529.9	106.0	1.8	637.7
Издръжка	2 752.3	65.4	2 817.7	78.2	5.1	2 901.0	118.7	2 871.0	86.1	15.9	2 973.0	206.7	2 959.0	84.3	18.1	3 061.4
Отбрана и сигурност	1 632.2	83.6	1 715.8	48.0	0.0	1 763.9	160.8	1 793.0	85.2	-0.2	1 878.0	330.8	1 963.0	62.0	30.0	2 055.0
Субсидии - общо	739.0	-350.8	388.2	1.6	0.0	389.8	-333.8	405.2	1.8	-0.1	406.9	-279.6	459.4	1.9	0.0	461.4
Субсидии	377.3	10.7	388.0	1.6	0.0	389.6	27.7	405.0	1.8	-0.1	406.7	81.9	459.2	1.9	0.0	461.2
Субсидии за здравна дейност	361.7	-361.5	0.2			0.2	-361.5	0.2			0.2	-361.5	0.2			0.2
Социално осигуряване и грижи	6 017.8	572.6	6 590.4	191.8	148.0	6 930.3	996.6	7 014.4	208.7	185.8	7 408.8	1 400.8	7 418.6	208.5	222.9	7 849.9
Пенсии	3 668.1	163.1	3 831.2	103.4	146.6	4 081.2	437.4	4 105.5	123.2	157.3	4 386.0	711.9	4 380.0	127.0	188.0	4 695.0
Помощи и обезщетения за домакинствата	1 225.7	-16.6	1 209.2	37.4	0.0	1 246.6	8.0	1 233.8	40.6	0.0	1 274.4	3.7	1 229.5	38.7	0.9	1 269.1
Здравноосигурителни плащания	863.6	413.7	1 277.3	41.1	1.2	1 319.6	520.7	1 384.3	34.5	27.2	1 446.1	639.7	1 503.3	32.8	32.3	1 568.4
Други здравно осигурителни разходи	260.4	12.3	272.7	9.8	0.3	282.8	30.4	290.8	10.4	1.2	302.4	45.4	305.8	9.9	1.7	317.4
Придобиване на дялове, акции, съучастия и др. фин. активи и възмездно финансиране (нето)	100.0	35.8	135.8			135.8	50.0	150.0			150.0	60.0	160.0			160.0
Дълготрайни активи	1 605.9	327.3	1 933.2			1 933.2	639.8	2 245.7			2 245.7	1 002.8	2 608.7			2 608.7
Резерв за непредвидени и структурни разходи	419.6	-126.5	293.1			293.1	-95.4	324.2			324.2	-86.9	332.7	0.0	0.0	332.7
- за структурна реформа и друг	15.0	35.0	50.0			50.0	41.0	56.0			56.0	45.0	60.0			60.0
- бюджет	349.1	-161.5	187.6			187.6	-140.9	208.2			208.2	-136.4	212.7	0.0	0.0	212.7
- за стихийни бедствия	55.5	0.0	55.5			55.5	4.5	60.0			60.0	4.5	60.0			60.0
Лихви	794.7	-58.7	736.0			736.0	-56.8	737.9			737.9	-108.1	686.5	0.0	0.0	686.5
Външни лихви	565.9	-35.6	530.3			530.3	-9.6	556.3			556.3	-45.0	520.9			520.9
Вътрешни лихви	228.8	-23.1	205.7			205.7	-47.2	181.6			181.6	-63.2	165.6			165.6

ЗАБЕЛЕЖКА:

1. Механизмът за преминаване от постоянни цени към текущи цени за всяка от трите години 2006-2008 е разработен при база 2005 г. програма.

Тригодишна бюджетна прогноза за периода 2006-2008 г. по текущи цени

Таблица: Консолидирана фискална програма 2003-2008 г. (млн. лв.)

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	млн. лв. Отчет	Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
Общо приходи	14 069.7	15 855.4	16 265.8	17 666.7	19 217.5	20 542.8
Данъчни приходи	11 114.1	12 778.5	13 195.9	14 492.0	15 774.6	17 147.5
Преки данъци	5 879.1	6 300.5	6 432.4	6 795.0	7 721.0	8 344.0
Корпоративни данъци	1 085.2	972.8	1 001.6	1 155.0	1 367.0	1 533.0
от нефинансови предприятия	952.3	853.5	875.9	1 000.8	1 172.8	1 300.0
от финансови институции	132.9	119.3	125.7	154.2	194.2	233.0
Данък върху доходите на физическите лица	1 140.3	1 247.5	1 216.6	1 190.0	1 348.0	1 560.0
Приходи на общественото и здравното осигуряване	3 653.6	4 080.2	4 214.2	4 450.0	5 006.0	5 251.0
Осигурителни вноски (за ДОО, ПКБ, УПФ, ФГВР)	2 925.8	3 232.5	3 364.2	3 460.0	3 630.0	3 830.0
Здравноосигурителни вноски (за НЗОК)	727.8	847.7	850.0	990.0	1 376.0	1 421.0
Косвени данъци	4 875.9	6 068.6	6 421.8	7 283.0	7 638.6	8 386.5
ДДС	3 100.8	3 891.3	4 235.0	4 760.0	5 060.0	5 540.0
Акцизи - общо	1 543.9	1 884.8	1 946.8	2 245.3	2 451.3	2 715.9
Мита и митнически такси	231.3	292.5	240.1	277.7	127.3	130.6
Други данъци	359.1	409.4	341.6	414.0	415.0	417.0
Неданъчни приходи	2 644.3	2 622.2	2 549.8	2 494.9	2 664.1	2 733.5
Трансфери от БНБ	132.6	170.9	146.7	150.0	180.0	190.0
Други	2 511.7	2 451.4	2 403.1	2 344.9	2 484.1	2 543.5
Приходи от такси	770.9	860.4	920.6	913.8	1 002.0	1 005.0
Приходи и доходи от собственост	1 116.0	1 022.4	1 006.6	914.2	946.0	962.0
Глоби, санкции и наказателни лихви	262.9	269.5	275.3	275.0	280.0	285.0
Приходи от продажба на държавно и общинско имущество	249.6	190.2	121.6	144.0	150.0	171.5
Приходи от концесии	17.7	26.8	29.4	30.0	35.0	48.0
Други неданъчни	94.6	82.1	49.7	67.9	71.1	72.0
Помощи	311.3	454.6	520.1	679.9	778.7	661.8
външни помощи	297.3	439.9	505.3	670.2	768.7	646.9
помощи от страната	14.0	14.8	14.8	9.7	10.0	14.9
Общо разходи	14 068.8	15 198.9	16 461.4	17 666.7	18 853.4	20 158.6
Общо нелихвени разходи	13 344.9	14 501.5	15 666.8	16 930.7	18 115.5	19 472.1
Текущи нелихвени разходи	12 103.6	12 945.2	13 541.3	14 568.6	15 395.6	16 370.7
Заплати и стипендии	1 551.6	1 717.6	1 781.1	1 961.0	2 104.1	2 305.4
Заплати	1 506.1	1 671.5	1 735.3	1 913.6	2 053.1	2 251.4
Стипендии	45.4	46.0	45.7	47.4	51.0	54.0
Осигурителни вноски	569.8	641.6	618.9	622.7	624.8	637.7
Издръжка	2 515.5	2 722.8	2 752.3	2 901.0	2 973.0	3 061.4
Отбрана и сигурност	1 395.5	1 450.1	1 632.2	1 763.9	1 878.0	2 055.0
Субсидии - общо	940.1	868.1	739.0	389.8	406.9	461.4
Субсидии	439.3	443.9	377.3	389.6	406.7	461.2
Субсидии за здравна дейност	500.8	424.2	361.7	0.2	0.2	0.2
Социално осигуряване и грижи	5 131.1	5 545.1	6 017.8	6 930.3	7 408.8	7 849.9
Пенсии	3 161.1	3 516.9	3 668.1	4 081.2	4 386.0	4 695.0
Помощи и обезщетения за домакинствата	1 003.7	940.9	1 225.7	1 246.6	1 274.4	1 269.1
Здравноосигурителни плащания	755.0	853.3	863.6	1 319.6	1 446.1	1 568.4
Други здравно осигурителни разходи	211.3	234.0	260.4	282.8	302.4	317.4

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ млн. лв.	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Отчет	Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
Придобиване на дялове, акции, съучастия и други финансови активи и възмездно финансиране (нето)			100.0	135.8	150.0	160.0
Дълготрайни активи	1 195.0	1 505.2	1 605.9	1 933.2	2 245.7	2 608.7
Резерв за непредвидени и структурни разходи	46.2	51.1	419.6	293.1	324.2	332.7
- за структурна реформа и друг			15.0	50.0	56.0	60.0
- бюджет			349.1	187.6	208.2	212.7
- за стихийни бедствия	46.2	51.1	55.5	55.5	60.0	60.0
Лихви	723.9	697.4	794.7	736.0	737.9	686.5
Външни лихви	560.8	516.7	565.9	530.3	556.3	520.9
Вътрешни лихви	163.1	180.7	228.8	205.7	181.6	165.6
Баланс	0.9	656.4	-195.6	0.0	364.1	384.2

ЗАБЕЛЕЖКИ:

1. В прогнозата за 2007 г. и 2008 г. не са включени финансовите взаимоотношения (потоци) от/за ЕС, което ще промени структурата както по икономически елементи и по функции (сектори).
2. Отчетните данни за 2003 г. и 2004 г. са представени по прилаганата в този период национална методология.

Таблица: Консолидирана фискална програма 2003-2008 г. (% от БВП)

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ в % от БВП	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Отчет	Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи Цени	Текущи цени
Общо приходи	40.7%	41.7%	39.3%	39.6%	39.4%	38.7%
Данъчни приходи	32.2%	33.6%	31.9%	32.5%	32.4%	32.3%
Преки данъци	17.0%	16.6%	15.6%	15.2%	15.8%	15.7%
Корпоративни данъци	3.1%	2.6%	2.4%	2.6%	2.8%	2.9%
от нефинансови предприятия	2.8%	2.2%	2.1%	2.2%	2.4%	2.5%
от финансови институции	0.4%	0.3%	0.3%	0.3%	0.4%	0.4%
Данък върху доходите на физическите лица	3.3%	3.3%	2.9%	2.7%	2.8%	2.9%
Приходи на общественото и здравното осигуряване	10.6%	10.7%	10.2%	10.0%	10.3%	9.9%
Осигурителни вноски (за ДОО, ПКБ, УПФ, ФГВР)	8.5%	8.5%	8.1%	7.7%	7.4%	7.2%
Здравноосигурителни вноски (за НЗОК)	2.1%	2.2%	2.1%	2.2%	2.8%	2.7%
Косвени данъци	14.1%	16.0%	15.5%	16.3%	15.7%	15.8%
ДДС	9.0%	10.2%	10.2%	10.7%	10.4%	10.4%
Акцизи - общо	4.5%	5.0%	4.7%	5.0%	5.0%	5.1%
Мита и митнически такси	0.7%	0.8%	0.6%	0.6%	0.3%	0.2%
Други данъци	1.0%	1.1%	0.8%	0.9%	0.9%	0.8%
Неданъчни приходи	7.7%	6.9%	6.2%	5.6%	5.5%	5.2%
Трансфери от БНБ	0.4%	0.4%	0.4%	0.3%	0.4%	0.4%
Други	7.3%	6.4%	5.8%	5.3%	5.1%	4.8%
Приходи от такси	2.2%	2.3%	2.2%	2.0%	2.1%	1.9%
Приходи и доходи от собственост	3.2%	2.7%	2.4%	2.0%	1.9%	1.8%
Глоби, санкции и наказателни лихви	0.8%	0.7%	0.7%	0.6%	0.6%	0.5%
Приходи от продажба на държавно и общинско имущество	0.7%	0.5%	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%
Приходи от концесии	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
Други неданъчни	0.3%	0.2%	0.1%	0.2%	0.1%	0.1%
Помощи	0.9%	1.2%	1.3%	1.5%	1.6%	1.2%
външни помощи	0.9%	1.2%	1.2%	1.5%	1.6%	1.2%
помощи от страната	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Общо разходи	40.7%	40.0%	39.8%	39.6%	38.7%	38.0%
Общо нелихвени разходи	38.6%	38.2%	37.9%	37.9%	37.2%	36.7%
Текущи нелихвени разходи	35.0%	34.1%	32.8%	32.6%	31.6%	30.9%
Заплати и стипендии	4.5%	4.5%	4.3%	4.4%	4.3%	4.3%
Заплати	4.4%	4.4%	4.2%	4.3%	4.2%	4.2%
Стипендии	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
Осигурителни вноски	1.6%	1.7%	1.5%	1.4%	1.3%	1.2%
Издръжка	7.3%	7.2%	6.7%	6.5%	6.1%	5.8%
Отбрана и сигурност	4.0%	3.8%	3.9%	4.0%	3.9%	3.88%
Субсидии - общо	2.7%	2.3%	1.8%	0.9%	0.8%	0.9%
Субсидии	1.3%	1.2%	0.9%	0.9%	0.8%	0.9%
Субсидии за здравна дейност	1.4%	1.1%	0.9%	0.0%	0.0%	0.0%
Социално осигуряване и грижи	14.9%	14.6%	14.6%	15.5%	15.2%	14.8%
Пенсии	9.2%	9.3%	8.9%	9.1%	9.0%	8.9%
Помощи и обезщетения за домакинствата	2.9%	2.5%	3.0%	2.8%	2.6%	2.4%
Здравноосигурителни плащания	2.2%	2.2%	2.1%	3.0%	3.0%	3.0%
Други здравно осигурителни разходи	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%
Придобиване на дялове, акции, съучастия и други финансови активи и възмездно финансиране (нето)			0.2%	0.3%	0.3%	0.3%
Дълготрайни активи	3.5%	4.0%	3.9%	4.3%	4.6%	4.9%
Резерв за непредвидени и структурни разходи	0.1%	0.1%	1.0%	0.7%	0.7%	0.6%
- за структурна реформа и друг			0.0%	0.1%	0.1%	0.1%
- бюджет			0.8%	0.4%	0.4%	0.4%
- за стихийни бедствия	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ в % от БВП	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Отчет	Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
Лихви	2.1%	1.8%	1.9%	1.6%	1.5%	1.3%
Външни лихви	1.6%	1.4%	1.4%	1.2%	1.1%	1.0%
Вътрешни лихви	0.5%	0.5%	0.6%	0.5%	0.4%	0.3%
Баланс	0.0%	1.7%	-0.5%	0.0%	0.7%	0.7%
Б В П	34 546.6	38 008.4	41 343.0	44 655.4	48 761.5	53 021.2

Таблица: Разпределение на разходите по функции 2003-2008 г.

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	млн. лв. Отчет	Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА РАЗХОДИТЕ ПО ФУНКЦИИ	14 068.5	15 198.7	16 461.5	17 666.7	18 853.4	20 158.6
Текущи разходи	12 827.3	13 642.4	14 335.9	15 304.6	16 133.5	17 057.2
Капиталови разходи	1 195.0	1 505.2	1 606.0	1 933.2	2 245.7	2 608.7
Придобиване на дялове, акции, съучастия и други финансови активи и възмездно финансиране (нето)			100.0	135.8	150.0	160.0
Резерв	46.2	51.1	419.6	293.1	324.2	332.7
% от БВП	40.7%	40.0%	39.8%	39.6%	38.7%	38.0%
% от Общо разходи	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
% от Нелихвените разходи	105.4%	104.8%	105.1%	104.3%	104.1%	103.5%
Общо нелихвени разходи	13 344.6	14 501.3	15 666.8	16 930.7	18 115.5	19 472.1
Текущи разходи	12 103.4	12 945.0	13 541.2	14 568.6	15 395.6	16 370.7
Капиталови разходи	1 195.0	1 505.2	1 606.0	1 933.2	2 245.7	2 608.7
Придобиване на дялове, акции, съучастия и други финансови активи и възмездно финансиране (нето)			100.0	135.8	150.0	160.0
Резерв	46.2	51.1	419.6	293.1	324.2	332.7
% от БВП	38.6%	38.2%	37.9%	37.9%	37.2%	36.7%
% от Общо разходи	94.9%	95.4%	95.2%	95.8%	96.1%	96.6%
% от Нелихвените разходи	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ - ВСИЧКО (А+Б+В) + РЕЗЕРВ	1 097.8	1 115.2	1 232.0	1 291.0	1 374.1	1 419.9
% от БВП	3.2%	2.9%	3.0%	2.9%	2.8%	2.7%
% от Общо разходи	7.8%	7.3%	7.5%	7.3%	7.3%	7.0%
% от Нелихвените разходи	8.2%	7.7%	7.9%	7.6%	7.6%	7.3%
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ - ВСИЧКО (А+Б+В)	1 097.8	1 115.2	1 187.0	1 276.0	1 364.1	1 409.9
Текущи разходи	942.6	968.8	1 017.3	1 084.3	1 166.5	1 214.3
Капиталови разходи	155.2	146.4	169.7	191.7	197.6	195.6
% от БВП	3.2%	2.9%	2.9%	2.9%	2.8%	2.7%
% от Общо разходи	7.8%	7.3%	7.2%	7.2%	7.2%	7.0%
% от Нелихвените разходи	8.2%	7.7%	7.6%	7.5%	7.5%	7.2%
А. ИЗПЪЛНИТЕЛНИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОРГАНИ	823.9	918.8	996.4	1 074.4	1 149.5	1 168.3
Текущи разходи	674.2	780.1	832.1	889.3	961.5	983.3
Капиталови разходи	149.7	138.6	164.3	185.1	188.0	185.0
% от БВП	2.4%	2.4%	2.4%	2.4%	2.4%	2.2%
% от Общо разходи	5.9%	6.0%	6.1%	6.1%	6.1%	5.8%
% от Нелихвените разходи	6.2%	6.3%	6.4%	6.3%	6.3%	6.0%
Б. ОБЩИ СЛУЖБИ	154.3	66.7	57.9	62.5	68.5	71.5
Текущи разходи	153.2	64.9	55.8	60.0	64.0	66.0
Капиталови разходи	1.1	1.8	2.1	2.5	4.5	5.5
% от БВП	0.4%	0.2%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
% от Общо разходи	1.1%	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%
% от Нелихвените разходи	1.2%	0.5%	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%
Г. НАУКА + РЕЗЕРВ	119.6	129.7	177.7	154.1	156.1	180.1
% от БВП	0.3%	0.3%	0.4%	0.3%	0.3%	0.3%
% от Общо разходи	0.9%	0.9%	1.1%	0.9%	0.8%	0.9%
% от Нелихвените разходи	0.9%	0.9%	1.1%	0.9%	0.9%	0.9%
Г. НАУКА	119.6	129.7	132.7	139.1	146.1	170.1
Текущи разходи	115.2	123.7	129.4	135.0	141.0	165.0
Капиталови разходи	4.4	6.0	3.3	4.1	5.1	5.1
% от БВП	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%
% от Общо разходи	0.9%	0.9%	0.8%	0.8%	0.8%	0.8%
% от Нелихвените разходи	0.9%	0.9%	0.8%	0.8%	0.8%	0.9%

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ млн. лв.	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Отчет	Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ + РЕЗЕРВ	1 787.7	1 946.4	2 086.8	2 226.5	2 440.0	2 667.7
% от БВП	5.2%	5.1%	5.0%	5.0%	5.0%	5.0%
% от Общо разходи	12.7%	12.8%	12.7%	12.6%	12.9%	13.2%
% от Нелихвените разходи	13.4%	13.4%	13.3%	13.2%	13.5%	13.7%
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ (А+Б+В+Г)	1 787.7	1 946.4	2 068.2	2 225.9	2 439.4	2 667.1
Текущи разходи	1 612.5	1 723.9	1 935.3	2 083.9	2 210.9	2 407.0
Капиталови разходи	175.2	222.5	132.9	142.0	228.5	260.1
% от БВП	5.2%	5.1%	5.0%	5.0%	5.0%	5.0%
% от Общо разходи	12.7%	12.8%	12.6%	12.6%	12.9%	13.2%
% от Нелихвените разходи	13.4%	13.4%	13.2%	13.1%	13.5%	13.7%
A. ОТБРАНА + РЕЗЕРВ	825.6	875.0	978.9	1 033.0	1 156.0	1 303.1
% от БВП	2.4%	2.3%	2.4%	2.3%	2.4%	2.5%
% от Общо разходи	5.9%	5.8%	5.9%	5.8%	6.1%	6.5%
% от Нелихвените разходи	6.2%	6.0%	6.2%	6.1%	6.4%	6.7%
A. ОТБРАНА	825.6	875.0	960.9	1 033.0	1 156.0	1 303.1
Текущи разходи	694.9	696.2	869.4	937.0	980.0	1 103.1
Капиталови разходи	130.7	178.8	91.5	96.0	176.0	200.0
% от БВП	2.4%	2.3%	2.3%	2.3%	2.4%	2.5%
% от Общо разходи	5.9%	5.8%	5.8%	5.8%	6.1%	6.5%
% от Нелихвените разходи	6.2%	6.0%	6.1%	6.1%	6.4%	6.7%
Б. ПОЛИЦИЯ, ВЪТРЕШЕН РЕД И СИГУРНОСТ	726.5	780.3	784.8	851.9	923.0	982.9
Текущи разходи	700.7	753.9	762.8	826.9	898.0	951.9
Капиталови разходи	25.8	26.4	22.0	25.0	25.0	31.0
% от БВП	2.1%	2.1%	1.9%	1.9%	1.9%	1.9%
% от Общо разходи	5.2%	5.1%	4.8%	4.8%	4.9%	4.9%
% от Нелихвените разходи	5.4%	5.4%	5.0%	5.0%	5.1%	5.0%
В. СЪДЕБНА ВЛАСТ + РЕЗЕРВ	175.0	226.2	251.6	268.6	280.0	297.7
% от БВП	0.5%	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%
% от Общо разходи	1.2%	1.5%	1.5%	1.5%	1.5%	1.5%
% от Нелихвените разходи	1.3%	1.6%	1.6%	1.6%	1.5%	1.5%
В. СЪДЕБНА ВЛАСТ	175.0	226.2	251.0	268.0	279.4	297.1
Текущи разходи	156.7	209.7	232.5	248.0	255.9	273.0
Капиталови разходи	18.3	16.5	18.5	20.0	23.5	24.1
% от БВП	0.5%	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%
% от Общо разходи	1.2%	1.5%	1.5%	1.5%	1.5%	1.5%
% от Нелихвените разходи	1.3%	1.6%	1.6%	1.6%	1.5%	1.5%
Г. АДМИНИСТРАЦИЯ НА ЗАТВОРИТЕ	60.6	64.9	71.6	73.0	81.0	84.0
Текущи разходи	60.2	64.1	70.6	72.0	77.0	79.0
Капиталови разходи	0.4	0.8	1.0	1.0	4.0	5.0
% от БВП	0.2%	0.2%	0.2%	0.2%	0.2%	0.2%
% от Общо разходи	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%
% от Нелихвените разходи	0.5%	0.4%	0.5%	0.4%	0.4%	0.4%
III. ОБРАЗОВАНИЕ + РЕЗЕРВ	1 504.7	1 652.4	1 798.9	1 954.0	2 094.3	2 272.0
% от БВП	4.4%	4.3%	4.4%	4.4%	4.3%	4.3%
% от Общо разходи	10.7%	10.9%	10.9%	11.1%	11.1%	11.3%
% от Нелихвените разходи	11.3%	11.4%	11.5%	11.5%	11.6%	11.7%
III. ОБРАЗОВАНИЕ	1 504.7	1 652.4	1 708.9	1 954.0	2 094.3	2 272.0
Текущи разходи	1 445.0	1 566.5	1 632.9	1 796.0	1 935.3	2 108.0
Капиталови разходи	59.6	85.9	76.0	158.0	159.0	164.0
% от БВП	4.4%	4.3%	4.1%	4.4%	4.3%	4.3%
% от Общо разходи	10.7%	10.9%	10.4%	11.1%	11.1%	11.3%
% от Нелихвените разходи	11.3%	11.4%	10.9%	11.5%	11.6%	11.7%

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ млн. лв.	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Отчет	Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ + РЕЗЕРВ	1 697.7	1 769.1	1 777.7	1 922.0	2 109.5	2 289.1
% от БВП	4.9%	4.7%	4.3%	4.3%	4.3%	4.3%
% от Общо разходи	12.1%	11.6%	10.8%	10.9%	11.2%	11.4%
% от Нелихвените разходи	12.7%	12.2%	11.3%	11.4%	11.6%	11.8%
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	1 697.7	1 769.1	1 677.2	1 810.0	1 971.9	2 147.0
Текущи разходи	1 623.0	1 693.5	1 621.2	1 719.0	1 866.9	2 030.0
Капиталови разходи	74.6	75.6	56.1	91.0	105.0	117.0
% от БВП	4.9%	4.7%	4.1%	4.1%	4.0%	4.0%
% от Общо разходи	12.1%	11.6%	10.2%	10.2%	10.5%	10.7%
% от Нелихвените разходи	12.7%	12.2%	10.7%	10.7%	10.9%	11.0%
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ + РЕЗЕРВ	4 805.2	5 238.4	5 596.5	6 047.6	6 431.0	6 766.2
% от БВП	13.9%	13.8%	13.5%	13.5%	13.2%	12.8%
% от Общо разходи	34.2%	34.5%	34.0%	34.2%	34.1%	33.6%
% от Нелихвените разходи	36.0%	36.1%	35.7%	35.7%	35.5%	34.7%
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	4 805.2	5 238.4	5 511.5	5 987.6	6 371.0	6 706.2
Текущи разходи	4 788.0	5 198.6	5 491.9	5 965.6	6 345.0	6 678.2
Капиталови разходи	17.2	39.8	19.6	22.0	26.0	28.0
% от БВП	13.9%	13.8%	13.3%	13.4%	13.1%	12.6%
% от Общо разходи	34.2%	34.5%	33.5%	33.9%	33.8%	33.3%
% от Нелихвените разходи	36.0%	36.1%	35.2%	35.4%	35.2%	34.4%
A. ПЕНСИИ + РЕЗЕРВ	3 161.1	3 544.3	3 760.1	4 176.2	4 484.0	4 794.2
% от БВП	9.2%	9.3%	9.1%	9.4%	9.2%	9.0%
% от Общо разходи	22.5%	23.3%	22.8%	23.6%	23.8%	23.8%
% от Нелихвените разходи	23.7%	24.4%	24.0%	24.7%	24.8%	24.6%
A. ПЕНСИИ	3 161.1	3 544.3	3 700.1	4 116.2	4 424.0	4 734.2
вкл. издръжка		27.4	32.0	35.0	38.0	39.2
% от БВП	9.2%	9.3%	8.9%	9.2%	9.1%	8.9%
% от Общо разходи	22.5%	23.3%	22.5%	23.3%	23.5%	23.5%
% от Нелихвените разходи	23.7%	24.4%	23.6%	24.3%	24.4%	24.3%
B. СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ + РЕЗЕРВ	1 215.0	1 162.9	1 512.0	1 530.4	1 577.9	1 588.0
% от БВП	3.5%	3.1%	3.7%	3.4%	3.2%	3.0%
% от Общо разходи	8.6%	7.7%	9.2%	8.7%	8.4%	7.9%
% от Нелихвените разходи	9.1%	8.0%	9.7%	9.0%	8.7%	8.2%
B. СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ	1 215.0	1 162.9	1 487.0	1 530.4	1 577.9	1 588.0
вкл. издръжка		1.1	0.9	1.0	1.1	1.5
% от БВП	3.5%	3.1%	3.6%	3.4%	3.2%	3.0%
% от Общо разходи	8.6%	7.7%	9.0%	8.7%	8.4%	7.9%
% от Нелихвените разходи	9.1%	8.0%	9.5%	9.0%	8.7%	8.2%
B. ПРОГРАМИ, ДЕЙНОСТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА	429.1	531.2	324.5	341.0	369.1	384.0
Текущи разходи	411.9	491.4	304.9	319.0	343.1	356.0
Капиталови разходи	17.2	39.8	19.6	22.0	26.0	28.0
% от БВП	1.2%	1.4%	0.8%	0.8%	0.8%	0.7%
% от Общо разходи	3.1%	3.5%	2.0%	1.9%	2.0%	1.9%
% от Нелихвените разходи	3.2%	3.7%	2.1%	2.0%	2.0%	2.0%
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТР., КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (А+Б)	497.3	586.3	946.8	1 024.0	1 106.0	1 209.8
Текущи разходи	283.8	339.2	520.7	532.0	490.0	490.8
Капиталови разходи	213.5	247.1	426.1	492.0	616.0	719.0
% от БВП	1.4%	1.5%	2.3%	2.3%	2.3%	2.3%
% от Общо разходи	3.5%	3.9%	5.8%	5.8%	5.9%	6.0%
% от Нелихвените разходи	3.7%	4.0%	6.0%	6.0%	6.1%	6.2%

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ млн. лв.	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Отчет	Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
А. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО		197.8	529.3	582.0	612.0	658.3
Текущи разходи		90.3	400.3	411.0	365.0	363.3
Капиталови разходи		107.6	129.0	171.0	247.0	295.0
% от БВП		0.5%	1.3%	1.3%	1.3%	1.2%
% от Общо разходи		1.3%	3.2%	3.3%	3.2%	3.3%
% от Нелихвените разходи		1.4%	3.4%	3.4%	3.4%	3.4%
Б. ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА		388.4	417.5	442.0	494.0	551.5
Текущи разходи		248.9	120.4	121.0	125.0	127.5
Капиталови разходи		139.5	297.0	321.0	369.0	424.0
% от БВП		1.0%	1.0%	1.0%	1.0%	1.0%
% от Общо разходи		2.6%	2.5%	2.5%	2.6%	2.7%
% от Нелихвените разходи		2.7%	2.7%	2.6%	2.7%	2.8%
VII. ПОЧИВНО ДЕЛО, КУЛТУРА, РЕЛИГИОЗНИ ДЕЙНОСТИ	286.1	303.7	286.1	311.0	318.3	335.6
Текущи разходи	262.0	265.6	268.0	286.9	292.3	307.0
Капиталови разходи	24.1	38.2	18.2	24.1	26.0	28.6
% от БВП	0.8%	0.8%	0.7%	0.7%	0.7%	0.6%
% от Общо разходи	2.0%	2.0%	1.7%	1.8%	1.7%	1.7%
% от Нелихвените разходи	2.1%	2.1%	1.8%	1.8%	1.8%	1.7%
А. ПОЧИВНО ДЕЛО	9.3	9.2	6.5	9.1	9.2	8.8
Текущи разходи	8.0	7.8	6.3	8.0	8.1	7.4
Капиталови разходи	1.3	1.4	0.2	1.1	1.1	1.4
% от БВП	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
% от Общо разходи	0.1%	0.1%	0.0%	0.1%	0.0%	0.0%
% от Нелихвените разходи	0.1%	0.1%	0.0%	0.1%	0.1%	0.0%
Б. ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ	23.3	24.5	10.3	16.2	16.4	17.7
Текущи разходи	22.2	23.3	9.1	15.0	15.2	16.5
Капиталови разходи	1.0	1.3	1.2	1.2	1.2	1.2
% от БВП	0.1%	0.1%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
% от Общо разходи	0.2%	0.2%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
% от Нелихвените разходи	0.2%	0.2%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
В. ТУРИЗЪМ	3.3	11.3	7.5	12.8	13.3	14.0
Текущи разходи	3.2	11.0	7.1	12.0	12.5	13.0
Капиталови разходи	0.1	0.4	0.4	0.8	0.8	1.0
% от БВП	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
% от Общо разходи	0.0%	0.1%	0.0%	0.1%	0.1%	0.1%
% от Нелихвените разходи	0.0%	0.1%	0.0%	0.1%	0.1%	0.1%
Г. КУЛТУРА	248.6	257.1	259.2	270.0	276.4	292.0
Текущи разходи	227.0	221.9	242.7	249.0	253.5	267.0
Капиталови разходи	21.6	35.1	16.4	21.0	22.9	25.0
% от БВП	0.7%	0.7%	0.6%	0.6%	0.6%	0.6%
% от Общо разходи	1.8%	1.7%	1.6%	1.5%	1.5%	1.4%
% от Нелихвените разходи	1.9%	1.8%	1.7%	1.6%	1.5%	1.5%
Д. РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	1.6	1.6	2.7	2.9	3.0	3.2
Текущи разходи	1.6	1.6	2.7	2.9	3.0	3.2
Капиталови разходи						
% от БВП	0.00%	0.00%	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%
% от Общо разходи	0.01%	0.01%	0.02%	0.02%	0.02%	0.02%
% от Нелихвените разходи	0.01%	0.01%	0.02%	0.02%	0.02%	0.02%
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ + РЕЗЕРВ	1 621.8	1 838.5	1 786.4	1 963.3	2 032.3	2 291.8
% от БВП	4.7%	4.8%	4.3%	4.4%	4.2%	4.3%
% от Общо разходи	11.5%	12.1%	10.9%	11.1%	10.8%	11.4%
% от Нелихвените разходи						
	12.2%	12.7%	11.4%	11.6%	11.2%	11.8%

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ млн. лв.	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Отчет	Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	1 621.8	1 838.5	1 761.4	1 913.3	1 976.3	2 231.8
Текущи разходи	1 146.3	1 188.7	1 053.9	1 100.9	1 088.7	1 135.4
Капиталови разходи	475.5	649.8	707.5	812.4	887.6	1 096.4
% от БВП	4.7%	4.8%	4.3%	4.3%	4.1%	4.2%
% от Общо разходи	11.5%	12.1%	10.7%	10.8%	10.5%	11.1%
% от Нелихвените разходи	12.2%	12.7%	11.2%	11.3%	10.9%	11.5%
A. МИННО ДЕЛО, ГОРИВА И ЕНЕРГИЯ	56.8	41.3	24.9	28.0	32.0	36.0
Текущи разходи	55.9	39.3	16.3	19.0	20.0	21.0
Капиталови разходи	0.8	2.0	8.6	9.0	12.0	15.0
% от БВП	0.2%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
% от Общо разходи	0.4%	0.3%	0.2%	0.2%	0.2%	0.2%
% от Нелихвените разходи	0.4%	0.3%	0.2%	0.2%	0.2%	0.2%
B. СЕЛСКО СТОПАНСТВО, ГОРСКО СТОПАНСТВО, ЛОВ И РИБОЛОВ	370.5	382.2	543.7	594.0	634.9	750.0
Текущи разходи	350.5	366.6	432.1	455.0	493.0	571.0
Капиталови разходи	20.0	15.6	111.6	139.0	141.9	179.0
% от БВП	1.1%	1.0%	1.3%	1.3%	1.3%	1.4%
% от Общо разходи	2.6%	2.5%	3.3%	3.4%	3.4%	3.7%
% от Нелихвените разходи	2.8%	2.6%	3.5%	3.5%	3.5%	3.9%
B. ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ	692.3	774.7	953.3	1 049.2	1 099.5	1 232.0
Текущи разходи	453.8	465.8	374.0	395.0	376.0	343.0
Капиталови разходи	238.5	308.9	579.3	654.2	723.5	889.0
% от БВП	2.0%	2.0%	2.3%	2.3%	2.3%	2.3%
% от Общо разходи	4.9%	5.1%	5.8%	5.9%	5.8%	6.1%
% от Нелихвените разходи	5.2%	5.3%	6.1%	6.2%	6.1%	6.3%
Г. ПРОМИШЛЕНОСТ И СТРОИТЕЛСТВО	0.5	2.4	3.0	3.1	2.1	2.5
Текущи разходи	0.5	2.4	2.8	2.9	1.9	1.9
Капиталови разходи	0.0	0.1	0.2	0.2	0.2	0.6
% от БВП	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
% от Общо разходи	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
% от Нелихвените разходи	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Д. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ ПО ИКОНОМИКАТА	501.7	637.7	236.5	239.0	207.8	211.3
Текущи разходи	285.6	314.6	228.7	229.0	197.8	198.5
Капиталови разходи	216.2	323.1	7.8	10.0	10.0	12.8
% от БВП	1.5%	1.7%	0.6%	0.5%	0.4%	0.4%
% от Общо разходи	3.6%	4.2%	1.4%	1.4%	1.1%	1.0%
% от Нелихвените разходи	3.8%	4.4%	1.5%	1.4%	1.1%	1.1%
IX. РАЗХОДИ НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	770.1	748.8	1 314.3	1 164.9	1 212.1	1 179.2
Текущи разходи	723.9	697.7	794.7	736.0	737.9	686.5
Капиталови разходи						
Придобиване на дялове, акции, съучастия и други финансови активи и възмездно финансиране (нето)			100.0	135.8	150.0	160.0
Резерв	46.2	51.1	419.6	293.1	324.2	332.7
% от БВП	2.2%	2.0%	3.2%	2.6%	2.5%	2.2%
% от Общо разходи	5.5%	4.9%	8.0%	6.6%	6.4%	5.8%
% от Нелихвените разходи	5.8%	5.2%	8.4%	6.9%	6.7%	6.1%
в т.ч. :						
ЛИХВИ - ОБЩО	723.9	697.4	794.7	736.0	737.9	686.5
% от БВП	2.1%	1.8%	1.9%	1.6%	1.5%	1.3%
% от Общо разходи	5.1%	4.6%	4.8%	4.2%	3.9%	3.4%
% от Нелихвените разходи	5.4%	4.8%	5.1%	4.3%	4.1%	3.5%

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ млн. лв.	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Отчет	Отчет	Програма	Текущи цени	Текущи цени	Текущи цени
ПРИДОБИВАНЕ НА ДЯЛОВЕ, АКЦИИ, СЪУЧАСТИЯ И ДРУГИ ФИНАНСОВИ АКТИВИ И ВЪЗМЕЗДНО ФИНАНСИРАНЕ (НЕТО)			100.0	135.8	150.0	160.0
% от БВП			0.2%	0.3%	0.3%	0.3%
% от Общо разходи			0.6%	0.8%	0.8%	0.8%
% от Нелихвените разходи			0.6%	0.8%	0.8%	0.8%
РЕЗЕРВ ЗА НЕПРЕДВИДЕНИ И СТРУКТУРНИ РАЗХОДИ	46.2	51.1	419.6	293.1	324.2	332.7
% от БВП	0.1%	0.1%	1.0%	0.7%	0.7%	0.6%
% от Общо разходи	0.3%	0.3%	2.5%	1.7%	1.7%	1.7%
% от Нелихвените разходи	0.3%	0.4%	2.7%	1.7%	1.8%	1.7%

АКТУАЛИЗАЦИЯ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ ДЪЛГ

2005 година

Изминалата година беше относително благоприятна по отношение на външна среда и фискални параметри от гледна точка на състоянието и обслужването на държавния дълг. Бюджетният баланс беше положителен, като в резултат основно на изпълнението на приходната част беше достигнат излишък в размер на 1.5 % от БВП. Това съответно доведе до липса на необходимост от положително дългово финансиране и до увеличаване на размера на фискалния резерв. Външните лихви останаха на ниско ниво, а курсът на американската валута спрямо еврото (лева) се понижи значително спрямо 2003 г. Предвид структурата на държавния дълг, тези фактори допринесоха за намаляване на разходите за обслужването му.

Вътрешният пазар на ДЦК продължи да се развива в очаквана посока, като най-съществено влияние оказва ръста на кредитирането от банковия сектор. До голяма степен то повлия на ликвидността в банковата система, но търсенето на ДЦК остана високо.

През 2004 г. беше повишен и кредитния рейтинг на България до инвестиционен клас от агенциите Standard & Poor's и FITCH. Оценката беше дадена за благоразумната фискална политика, развитието на реалния сектор и напредъка на страната в процеса на присъединяване към Европейския съюз. Присъждането на такъв рейтинг поставя България в друга категория заемополучатели, които могат да разчитат на много по-широк кръг инвеститори и съответно на по-ниска цена на финансиране.

Провежданата в тази среда политика за управление на дълга доведе до съществено подобрене на дълговите параметри. В номинално изражение дългът спадна с 555 млн. евро и достигна 7.96 млрд. евро, а като съотношение спрямо БВП намаля със **7.3** процентни пункта до 40.9 %. Това е пета поредна година, в която е реализирано намаление на съотношението дълг/БВП с повече от 7 процентни пункта, и то се дължи основно на два фактора – стабилният ръст на икономиката и разумната фискална политика.

Освен реализираното намаление на дълга през годината може да бъдат отчетени и редица други резултати в съответствие с поставените цели в Стратегията за управление на държавния дълг.

1. Плавно увеличение на дълга с фиксирани лихви до постигане на балансирана, рисково неутрална структура (45-50 %)

През 2004 година продължи политиката на заемане на средства предимно при фиксирани лихвени проценти. На вътрешния пазар беше пусната в обръщение само една емисия с плаващи купони. Лихвените плащания по нея са обвързани с движението на тримесечния СОФИБОР и нейната основна цел е да се даде подкрепа на развитието на междубанковия паричен пазар.

Външното финансиране през изтеклата година е само от международни финансови институции и са извършвани усвоявания основно по действащи заеми и програми. При тях, когато условията на кредитора позволяват и предложените параметри са благоприятни, са избирани също фиксирани лихвени купони.

През месец юли беше извършена и обратна покупка на брейди облигациите с отстъпка с номинал 679.3 млн. щ. д., които са с плаващи лихви. Освен до сериозно намаление на дълга, това доведе и до подобряване на лихвената структура.

В резултат на провежданите мерки дългът с фиксирани лихви нарасна през 2004 г. с 5 процентни пункта до 48.3 %, който резултат вече се вмести в поставената цел за балансирана структура.

2. Увеличаване на дела на дълга, деноминиран в лева и евро

Все по-силното обвързване на икономиката ни с тази на Европейския съюз засилва необходимостта от намаляване на зависимостта на пасивите на бюджета от движението на други валути. В този контекст и през изминалата година заемната политика беше ориентирана само към лева и евро, с изключение на малки усвоявания по стари държавни инвестиционни заеми. Вече споменатото изкупуване на брейди облигациите с отстъпка също оказва сериозно влияние и върху валутната структура.

Провежданата политика, както и намаляващия курс на долара спрямо еврото доведоха до намаляване на доларовите задължения и съответно до нарастване на дела на дълга в лева и евро от 35.0 до 40.7 % през 2004 г.

3. Увеличаване на дела на вътрешния дълг за сметка на намалено външно финансиране

Рестриктивната политика по отношение на сключването на нови външни заеми през последните няколко години, а също и благоприятната макросреда дадоха възможност за реализиране на положителна нетна емисия на вътрешния пазар. Търсенето на ДЦК остана високо и през изминалата година, което се дължеше главно на увеличаването на активите на пенсионните фондове и на нарастващия ликвиден ресурс в банковата система.

Нарастването на вътрешния дълг в номинално изражение през изминалата година е 424 млн. лева, а като дял в общия размер на дълга е 3.7 процентни пункта. Вътрешният дълг достигна 17.2 % от общия държавен и държавногарантиран дълг.

4. Създаване на предпоставки за развитие на вторичен пазар

През 2004 г. Министерството на финансите се придържаше към вече утвърдената практика на емитиране на средносрочни и дългосрочни ценни книжа от отворен тип, което стимулира ликвидността на отделните емисии чрез увеличаване на номиналният им размер на последващи аукциони. Позитивният ефект за развитие пазара на вътрешен държавен дълг резултираше и от намаляване броя на отделните емисии, за сметка на техните обеми. Предлагането на ДЦК с различни матуритети, съответстващи на основните точки при построяването на бенчмарк кривата на доходността, също бе един от основните приоритети на прилаганата политика в областта на създаването на благоприятни условия за развитие на местния вторичен пазар. В тази връзка, през годината са емитирани краткосрочни ДЦК (3- и 12- месечни) с дял от 28.02%, средносрочни (3- и 5- годишни) с дял от 29.80% и дългосрочни (7-, 10- и 15- годишни) с дял от 42.78%. Диверсификацията на предлаганите ДЦК по матуритети е придружена и с такава по валути. През годината на аукционен принцип са реализирани 15-годишни ДЦК, деноминирани в евро на обща номинална стойност от 65.0 млн. евро или 18.94% от общо емитираните ДЦК.

Отбелязаните като цяло основни акценти през 2004 г. се съпътстваха и с прилагането на други, различни по своя характер мерки, целящи от една страна популяризиране на провежданата от страна на МФ емисионна политика и нейното своевременно анонсиране на заинтересованите страни, а от друга, получаването на обратна връзка за състоянието и тенденциите на развитие на дълговия пазар. В подкрепа на казаното, още в края на 2003 г. МФ обяви намеренията си за емисии на ДЦК през 2004 г. и 30 дни предварително публикува месечен емисионен календар. В допълнение, МФ поддържа в страниците си в Интернет и Ройтерс широка по обхват информация, участва в срещи с участниците на пазара и др.

5. Развитие на системите за провеждане на аукциони и регистрация на ДЦК

В изпълнение на Стратегията за управление на дълга, Министерството на финансите и Българската народна банка, в качеството ѝ на агент по дълга, предприе редица мерки за разработване на нови системи за първична реализация на ДЦК на аукционен принцип и за регистриране, обслужване и търговия на сделките с ДЦК на вторичен пазар, съобразени с най-добрите практики в тази област. Респективно, новата система за провеждане на аукциони е внедрена в началото на месец ноември 2004 г., като същата позволява автоматизираното провеждане на аукционите, използването на стандартизирани поръчки, алтернативни източници за комуникация – SWIFT и VPN, минимизиране на сроковете за провеждането на аукциона, успоредно провеждане на няколко аукциона и т.н. Нова система за регистриране, обслужване и търговия на сделките с ДЦК се предвижда да бъде внедрена в следващите години, като същата ще обезпечи необходимата съвременна инфраструктура по отношение на сделките с ДЦК на вторичен пазар.

6. Увеличаване на дела на емисиите за дребни инвеститори

През годината продължиха усилията в посока увеличаване дела на емисиите, предназначени за дребни инвеститори – местни и чуждестранни физически лица. За целта, МФ от една страна разшири кръга на предлаганите инструменти, като освен левови ДЦК пушна в обръщение и евро такива, а от друга страна, удължи матуритета на книгата от 3 до 5 години. В тази връзка, през февруари 2004 г. за първи път бяха пуснати за продажба 5-годишни ДЦК за граждани, деноминирани в евро. До края на обявения за продажба срок в рамките на същия месец бяха реализирани общо 4,32 млн. евро от емисията. Въпреки това, относителният дял на ДЦК, предназначени за индивидуални инвеститори в общата структура на вътрешния държавен дълг и през 2004 г. остава в границите, отбелязани през предходната година – в рамките на 1.80%-1.90%.

Имайки предвид търсеният ефект, изразяващ се както в разширяване на инвеститорската база и постигане на оптимална цена на емитирания вътрешен дълг, така и в осигуряването на достъп на отделните дребни инвеститори до атрактивни и сигурни инвестиции, каквито са тези в ДЦК, МФ предвижда да продължи наблюдението на този специфичен сегмент от пазара. На тази база, текущото анализиране на неговите перспективи за развитие и възможности за бъдещо нарастване дела на неинституционалните инвеститори във вътрешен държавен дълг ще остане един от приоритетите като цяло.

7. Поддържане на фискален резерв, покриващ минимум едногодишния размер на плащанията по дълга (около 1 млрд. евро)

Съгласно Закона за държавния бюджет за 2004 г. минималният размер на фискалния резерв за 2004 г. е 2.5 млрд. лв.

И през изминалата година средният размер на поддържания фискален резерв значително надвишаваше предвидения минимум. Основни фактори за това бяха реализирания излишък в държавния бюджет и постъпленията от приватизационни сделки. В края на годината средствата във фискалния резерв бяха 4.6 млрд. лева, какъвто беше и средногодишният им размер. Големият излишък спрямо поставения долен праг даде възможност през годината да бъде извършена обратна покупка на брейди облигации и нетното дългово финансиране да бъде отрицателно.

8. Поддържане на активен диалог с рейтинговите агенции

Поддържането на активен диалог с рейтинговите агенции беше един от основните приоритети на Министерство на финансите и през изминалата година. Бяха проведени редовни годишни срещи и с

четирите институции, които са поставили рейтинг на България и беше осъществявана активна комуникация по отношение на развитието на страната и икономиката. Следва да се отбележи, че през 2004 г. Standard & Poor's и Fitch присъдиха инвестиционен клас рейтинг /BBB-/ за българския дългосрочен дълг в чужда валута.

9. Рестриктивен подход при финансирането на публични проекти с държавен дълг или с държавна гаранция

Съгласно действащата Наредба за условията, на които трябва да отговарят инвестиционните проекти, финансирани с държавни заеми и проектите, кандидатстващи за финансиране с държавна гаранция, за 2004 година бяха одобрени два проекта. Общия размер на държавната гаранция е 451 млн. лева. Този консервативен подход бе запазен и при проведената през 2004 г. процедура по одобряване на проекти за 2005 година, като е одобрен само един проект, който ще се финансира с държавен заем на стойност 76 млн. лева.

Натрупания през последните години опит показва, че въведената процедура за подбор на проекти, които за се финансират с държавни заеми или държавни гаранции осигурява висока степен на прозрачност и предвидимост, а също така дава възможност за приоритизиране на сферите, в които е необходима държавна подкрепа.

10. Подпомагане развитието на паричния пазар

В съответствие с предварително обявените намерения на Министерство на финансите, през февруари 2004 година в обръщение бе пусната отворена емисия ДЦК с плаващ лихвен купон, обвързан с тримесечния индекс на СОФИБОР*. Емисията е с тригодишен матуритет и общ номинален размер до 100 милиона лева.

Целите при въвеждането на този тип инструмент са няколко. На първо място търговията на емисията с плаващ купон на вторичен пазар е индикатор за очакванията на пазара за движението на лихвените равнища, посредством което тя служи и за развитие на вътрешния пазар на държавни ценни книжа. На второ място обвързаността на ценни книжа, емитирани от държавата, с индекса СОФИБОР допринася за неговото популяризиране и налагане на пазара като алтернатива на основния лихвен процент.

При определяне на мерките, които да доведат до достигане на поставените цели в Стратегията през последния етап от тригодишния период, основните фактори оказващи влияние ще бъдат:

- Бюджетните перспективи

Съгласно тригодишната бюджетна рамка не се предвижда сериозна промяна на бюджетния баланс спрямо последните няколко години. Присъединяването към Европейския съюз се очаква да доведе до необходимост от допълнителни средства през първата година от членството, поради което 2007 година ще бъде с относително по-натоварена разходна част.

- Необходимостта от съфинансиране на проекти, свързани с евроинтеграционния процес

Осигуряването на финансови източници за реализация на проектите ще бъде свързано и с оценка на възможностите и предимствата, които дават държавните гаранции при определени важни за развитието на страната и икономиката проекти. Съществено ще бъде и участието на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) и Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР). При разглеждането на проектите ще бъде от изключителна важност правилно да бъдат определени приоритетите и възможностите на държавата, както за финансиране, така и за изпълнение, за да бъде

* Индексът "СОФИБОР" е ежедневен, осреднен фиксинг на котировките "продава" на необезпечени депозити в български левове, предлагани на българския междубанков пазар от представителна група банки.

избегнато излишно нарастване на задлъжнялостта на държавата или замразяването на разходни лимити за дълъг период от време.

- Състояние на международните пазари

Движението на международните лихвени проценти и курса на щатския долар спрямо европейската валута продължава да бъде важно за размера лихвените разходи в бюджета. Очакваното дългосрочно покачване на лихвите следва да бъде отчетено при определяне на заемната политика и евентуално предплащане на държавен дълг. Предстоящото присъединяване към ЕС също ще доведе до промяна на ценовите равнища за нов дълг и това също ще определя видовете инструменти и матуритета при избор на финансиране.

Освен това ще бъдат отчитани перспективите за развитие на световната икономика, и основно на европейската, като основен търговски партньор и двигател за развитие. Вътрешните реформи в редица сектори също ще окажат влияние при вземането на решения. Като цяло обаче политиката по управление на дълга ще се придържа към поставените в Стратегията цели. Ще продължат усилията за намаляване на относителния дял на дълга, за постигане на балансирана лихвена структура, за редуциране влиянието на движението на валутните курсове, за развитие на вътрешния пазар и подготовката му за условията на ЕС, за намаляване на дела на прякото финансово участие на държавата в големи инвестиционни проекти за сметка на привличане на частни партньори.

През годината ще продължи и дейността по усъвършенстване на структурата и организация на държавното съкровище. Подобряването на взаимодействието и координацията, въвеждането на прецизни процедури за контрол, както и намаляването на оперативния риск и повишаването на квалификацията ще създадат благоприятна среда за повишаването на ефективността на работа и прилагане политиката на правителството за реализиране утвърдената стратегия за управление на дълга. През 2005 г. ще стартира и проект за въвеждане на напълно интегрирано държавно съкровище, което да съответства на възприетата практика в държавите членки на Европейския съюз.